



„Az, hogy ma már nem erőszakkal akarunk/akarnak vallási kérdéseket eldönteni, még nem jelenti azt, hogy nem kell dönteni.”

Felekezetek és vallások párbeszéde ▶ 4. oldal

„Idén egyházunk is aktívan részt vett a nyitott templomok éjszakáján, illetve azon túl is, az »örökségvasárnapon« és a szakrális művészetek hetén.”

Ars Sacra ▶ 5. oldal

„Boldog és elégedett emberek lennének-e azon az úton, amelyet választunk?”

„Merre rendelte menned?” ▶ 12. oldal

„Keresztény olvasóként mindenestre léleksimogató azt olvasni, hogy – az egyébként teológiát végzett – Darwin evolúció-elmélete ingatag felépítmény.”

Darwinból Visnu ▶ 15. oldal

Az egyház egységének vasárnapja ▶ 2. oldal
„Egyházunk jövője az iskolapadokban van!” ▶ 7. oldal
Konfirmáció és evangélikus nevelés ▶ 8–9. oldal
Interjú dr. Ravasz László unokaöccsével ▶ 10. oldal
Jerikó rózsája ▶ 11. oldal
Szelíd vadak ▶ 15. oldal



Tánévnyitó a nyíregyházi Evangélikus Roma Szakkollégiumban

▶ Írásunk a 6. oldalon

Október a reformáció hónapja – megnyitóünnepség

Október 1-jén, hétfőn 18 órakor Budapesten, a Kálvin téri református templomban zenés istentisztelettel nyílik meg az Október a reformáció hónapja rendezvénysorozat.

A templom előtt Kovács Zalán tubaművész szolgál zenekarával. Az alkalom keretében a 95 tétel „kiszégezik” a templomajtóra.

Igét hirdet és köszöntőt mond Steinbach József református püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke.

A liturgiában részt vesz a református, evangélikus, baptista, metodista és pünkösdi egyház egy-egy főpásztora. Zenével református, evangélikus, baptista, metodista, pünkösdi gyülekezeti kórusok szolgálnak.

HORVÁTH-HEGYI ÁRON FELVÉTELE

Közgyűlések mindhárom egyházkerületben

Tisztújítás az északiak családjában

Dr. Fábri György iktatása Csömörön

▶ Tizenkét évi egyházkerületi felügyelői szolgálat után adta át *Benczúr László* a stafétabotot utódjának, *dr. Fábri Györgynek*. Az Északi Egyházkerület új felügyelőjét szeptember 21-én az Észak-Pest megyei Csömör evangélikus templomában iktatták be új tisztségébe. Fábri György gyermekkorától ebben a közösségben élt és éli meg evangélikus hitét. Amint mondta, negyedik alkalommal állt a százharminckilenc éves templom oltáránál, miután itt keresztelték, itt konfirmált, és tizenkét éve itt kötött házasságot.



Dr. Fábri György

Az ünnepi istentiszteleten *dr. Fabiny Tamás* püspök igehirdetésében a szabadságról és a szolgaságról szövegezte az elnökötárs által választott ige alapján: „Megismeritek az igazságot, és az igazság megszabadít titeket.” (Jn 8,32)

A világ folyton-folyvást a szabadságról beszél, miközben rabság van. Az igazi szabadságot akkor ismerjük

meg, ha megismerjük Jézus Krisztust, és azonosulunk vele – állapította meg az Északi Egyházkerület lelkes vezetője. – A benne való hit által a keresztyén ember mindentől szabad. Így válik a mi az igazság kérdése a ki az igazság kérdésévé.

▶ Folytatás a 13. oldalon

Déli krónika

Kecskeméten iktatták be Radosné Lengyel Annát

▶ Szívének kedves településén, Kecskeméten iktatta be tisztségébe *Radosné Lengyel Annát*, a Déli Evangélikus Egyházkerület újráválasztott felügyelőjét szeptember 22-én, szombaton délelőtt *Gáncs Péter* püspök. A sokak által szeretett rádiós szerkesztő-riporter ezúttal is az alföldi megyeszékhely *Ybl Miklós* tervezte lutheránus templomának oltára előtt tett fogadalmat. A mintegy háromszáz fős gyülekezet részvételével zajló istentisztelet liturgiájában *Szabó Vilmos Béla* tolna-baranyai esperes és *Kis János* kecskeméti lelkész segédkezett.



Radosné Lengyel Anna

A soltvadkerti evangélikus óvodába járó gyermekek, a mezőberényi evangélikus gimnázium fiataljai és a helyi gyülekezet *Glória* kórusa szolgálatát is magában foglaló istentisztelet igehirdetésének kiindulópontja – a 2006. szeptember 16-i alkalomhoz hasonlóan – ezúttal is ApCsel 3,6 volt: „Ezüstöm és aranyam nincsen, de amim

van, azt adom neked: a názáreti Jézus Krisztus nevében...”

Gáncs Péter püspök felidézte: hat évvel ezelőtt abban bízza vágta neki az előttük álló ciklusnak, hogy az nem az anyagiakról, illetve azok hiányáról fog szólni.

▶ Folytatás a 13. oldalon

„Helyzetváltó” két kőszegi nap nyugaton

▶ A most befejeződő ciklus utolsó jelölési eljárásának végéhez érve szeptember 21–22-én Kőszegen zajlott le a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület alakuló közgyűlése, amelyen – a jelöltlista véglegesítése után – meg kellett választani az egyházkerület új tisztségviselőit a 2012-től 2018-ig tartó időszakra, illetve be kellett iktatni őket. Pénteken a választásokra és egyéb ügyek megtárgyalására került sor, szombaton pedig a megválasztott új tisztségviselőket ünnepi istentiszteleten iktatta be *Szemerei János*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke. (Emlékeztetőül: az új kerületi felügyelő, *Mészáros Tamás* beiktatása már augusztus 26-án megtörtént a csákvári evangélikus templomban.)

A tanácskozás *Baranyayné Rohn Erzsébet* kőszegi lelkész áhítatával kezdődött, aki 2 Tim 1,14 alapján prédikált. Az áhítatot követően *Kissné Kárász Rózsa*, az egyházkerület jelölő- és szavazatbontó bizottságának elnöke ismertette a jelöléssel és választással kapcsolatos tudnivalókat. Elmondta, hogy az egyházkerület hat egyházmegyéje 16 tisztségre 69 személyt ajánlott.

A püspök-helyettesi tisztségre két jelölt volt; a választás az eddigi püspök-helyettesre, *Bencze Andrásra* esett.

▶ Folytatás a 13. oldalon

ZSOLCZAI BALÁZS FELVÉTELE

Oratio œcumenica

Kegyelmes Istenünk, mennyei Atyánk! Köszönjük, hogy igéddel ma is megszólítottál minket. Hálát adunk azért, hogy Jézus Krisztus mint főpapunk ma is könyörög értünk. Köszönjük, hogy elküldted Fiadat, hogy vele és általa egygé lehessünk veled.

Könyörgünk azért, hogy hívásodat mindannyian meghalljuk és elfogadjuk, és bocsásd meg, ha sokszor nem akartuk meghallani a te szelíden hívó hangodat.

Köszönjük, hogy egyházadat és benne minden embert gondviselő jószággal kegyelmesen megtartod. Így köszönjük meg gyülekezetünket és minden benned reménykedő gyülekezetet országunkban és szerte a világban. Add, hogy ezek a gyülekezetek növekedjenek, erősödjenek a benned való igaz hitben.

Könyörgünk hozzád nemcsak egyházunkért, hanem országunkért és annak vezetőiért is, te adj bölcsességet nekik. Így ajánljuk irgalmadba hazánkat és ezt a világot.

Hálát adunk a szent akaratod szerint teremtett világot, amikor ennek megünneplésére készülünk. Köszönjük, hogy jónak teremtetted ezt a világot, és gondviselő jószággal ma is fenntartod.

Könyörgünk szükségét szenvedő testvéreinkért, akik természeti csapások miatt veszítették el otthonukat, életük eddigi munkájának gyümölcsét. Te adj erőt számukra az újrakezdéshez, és erősítsd meg őket Lelked által a kitartó munkára.

Kérünk, te áldd meg a házastársakat és családokat, hogy benned való hitben növekedjenek, és tiszta életben erre neveljék gyermekeiket is.

Légy az árvákkal, özvegyekkel, elhagyottakkal, gondviselő kegyelmeddel légy a szűkölközőkkel, betegekkel, szenvedőkkel. Te adj vigasztalást a gyászolóknak.

Kérünk, hallgass meg minket, hiszen te már azelőtt érted gondolatainkat, mielőtt kérésre nyílna a szánk, és reménységünkön felül megadod mindazt, ami szerinted való. Ámen.

SEMPER REFORMANDA



„Közismerten a földkerekség egyik rákfeneje, hogy a Szentírást annyira megvetik – még azok is, akiknek hivatalból kellene foglalkozniuk vele. Minden más dolgot, mesterséget és könyvet éjjel-nappal üznek és forgatnak szakadatlan igyekezettel és fáradással. Csak a Szentírást hagyják a sutban heverni, mintha nem volna rá szükségük. És akik nagy kegyesen egyszer elolvassák, azok is csak sebtében lapozzák végig: soha egyetlen mesterség vagy könyv nem támadt a földön, amit mindenki olyan egyhamar kitanult volna, mint a Szentírást. Pedig ez nem olvasni való, mint sokan hiszik, hanem élni való könyv! Nem azért kaptuk, hogy spekuláljunk vagy magasröptű vitákat folytassunk róla, hanem hogy éljük és megcselekedjük! De hiába is panaszkodunk, a füle botját se mozgatja senki! Krisztus, a mi Urunk segítsen minket Szentlelkével az ő szent igéjét szívből szeretni és megbecsülni, ámen!”

► Luther Márton:
A szép Confitemini,
azaz a 118. zsoltár
(Pethő Attila fordítása)

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 17. VASÁRNAP – EF 4,11–16

Az egyház egységének vasárnapja

A Szentháromság ünnepe utáni tizenhetedik vasárnap 1276-ban vált az egyház egységéért való imádság vasárnapjává, bár ez ma már csak a reformáció korában érvényes liturgikus naptár témabeosztását követő evangélikus egyházakban érvényesül. A háttérben az állt, hogy az akkori fénykorán éppen túljutó mongol birodalom egyre súlyosabb katonai fenyegetést jelentett a Bizánci Császárságra nézve. Róma ezt kihasználva a Nyugat segítségét az 1054 óta fennálló egyházszakadás felszámolásának feltételéhez kötötte. X. Gergely pápa ennek érdekében 1272-ben egyetemes zsinatot hívott össze.

A bizánciak két évig húzódoztak a részvételtől, de 1274-ben püspökeik mégis megjelentek a franciaországi Lyonban összeült egyetemes zsinaton. Beleegyeztek, hogy a *Niceai hitvallás* szövegébe Keleten is beiktassák a *filioque* szót a Szentlélekről szóló cikkelybe, hogy tudniillik a Szentlélek „Patrem et Filioque procedit”, azaz nemcsak az Atyától, hanem az Atyától és a Fiútól származik. Ám Róma ezenkívül még a tisztítóút tanának elfogadását és az eucharisziában a kovásztalan kenyér – az ostya – használatát is követelte, amire a bizánci püspökök már nem voltak hajlandók.

A zsinat hangulatát jól jellemzi, hogy azon – a pápa meghívására – a tatár kán követői is részt vettek, nyilvánvalóan a fenyegetés és a nyomásgyakorlás szándékával, hiszen a tatárok nem voltak keresztények.

Az egység szempontjából végül eredménytelen zsinat feloszlása után – nyilván nem véletlenül – fokozódott a mongol birodalom Bizánca

nehezülő katonai nyomása. Így *Peleologosz Mihály* császár kénytelen volt erővel megtörni saját egyháza püspökeinek ellenállását, és 1276 őszén a katonai segítség fejében késznek mutatkozott Róma összes feltételének teljesítésére.

Ekkor már *XXI. János* ült a pápai trónon, aki az egyházszakadás megszüntetéséről szóló egyezmény tervezett aláírása előtti vasárnapot, amely történetesen a Szentháromság ünnepe utáni tizenhetedik vasárnap volt, az egységért való imádság vasárnapjává tette a nyugati egyházban, és hasonló gesztusra kérte a konstantinápolyi pátriárkát is, aki némi vonakodás után erre hajlandónak mutatkozott. Az egység ezután létrejött, mert Bizánc elfogadta a pápa feltételeit.

Ám a kizsarlott egység nem lehetett és nem is volt tartós. VIII. (Peleologosz) Mihály halála után a bizánci püspökök helyi zsinatot tartottak, amelyen egyetlen határozattal semmisítették meg a pápa főségéről, a „filioque” betoldásról, az ostya használatáról és a tisztítóútról szóló megegyezést. A római pápát és követőit pedig újra kiközösítették és egyházi átok alá helyezték. Örök tanulság ez arra, hogy a kierőszkolt megegyezés és egység mennyit ér.

Míndez azonban nem azt jelenti, hogy az egyház látható egységére ne lenne égető szükség. És most nem az egyes gyülekezeteinken belül is gyakran bomladozó egység megszilárdítására és láthatóvá tételére gondolok. Nem is csupán evangélikus egyházunk lelki, tanításbeli, hitbeli egységének helyreállítására. És nem is csak arra szeretnék rámutatni, hogy valójában

A VASÁRNAP IGÉJE



ennek a – ha tetszik, belső – egységnek a hiánya áll az istentiszteleti rendek és papi öltözékek sokak által kifogásolt, mások által üdvözölt különbözőségének hátterében.

Hiszen egy percig sem gondolom, hogy az ezekben a kívülállók számára is látható dolgokban erővel kikényszeríthető „külső egység” pótolhatná a hiányzó „belső egységet”. Viszont szerencsésnek tartanám, ha a lelki, hitbeli, tanításbeli egység megbomlásában, illetve megbontásában játszott szerepüket azok is önkritikusan gondolnák végig, akik manapság a látható kultikus egység hiányát panaszolják.

Bár ezek rendkívül fontos kérdések, ezen a vasárnapon mégis – a *Niceai hitvallás* szavait idézve – az „una, sancta, catholica et apostolica ecclesia”, az „egy, szent, egyetemes és apostoli egyház” látható egységének szükségéről kell szólnunk. Hiszen Pál apostol sem csupán az „efezusi eklézsia” egységéről beszél, amikor így buzdítja a levél olvasóit: „...az igazsághoz ragaszkodva növekedjünk fel szeretetben mindenestül öhozzá, aki a fej, a Krisztus.”

Pál apostol az egyházzal nem úgy gondolkodik, hogy ahány gyülekezet, annyi test, és valamennyi testnek a feje Krisztus. Hiszen egyfejtű, de többtestű torz lények még a mesében sincsenek. Pál az egyház egészét, az „egy, szent, egyetemes és apostoli

egyházat” tartja egyetlen testnek, amelynek egyedüli feje a Krisztus. „Az egész test pedig az ő hatására egybeilleszkedve és összefogva, a különféle kapcsolatok segítségével, és minden egyes rész saját adottságának megfelelően működve gondoskodik önmaga növekedéséről, hogy épüljön szeretetben” – Pál ezt is minden kétséget kizáróan az „egy, szent, egyetemes és apostoli egyházzal” állítja.

Ezen nem változtat az a sajnálatos és szomorú tény, hogy a valóságban az egyház ezt az egységet az első századokban csak addig tudta megélni, amíg üldözés alatt állt. A *Nagy Konstantin* által hozott fordulat nemcsak az egyház üldözésének vetett véget, hanem a lelki, hitbeli, tanításbeli és az Úr asztala körül kívülállók számára is láthatóan megnyilvánuló egységnek is hamarosan vége szakadt. A történelem folyamán ennek az egységnek a helyreállítására tett minden emberi kísérlet meghiúsult.

Nem is lehet másként, mert embernek lehetetlen a Krisztus földön élő testében bekövetkezett szakadások összefoltozása. Az egység helyreállítása csak Istennek lehetséges. Hiszen ehhez ugyanarra a hatalomra van szükség, mint amellyel egykor Krisztus támadt föl a halálból. Mert az emberi bűn következményei – ha a bűnös közben bocsánatot nyer is – maradandók.

A bűn következményeit csak a föltámadás csodája nyelheti el. Ezért kell nem csak ezen a vasárnapon és nem is csak a januári imahéten imádkoznunk azért, hogy Isten minél előbb részesítse földi egyházát a föltámadás csodájában.

■ VÉGHELYI ANTAL

Megízleltétek a bűnbocsánat örömét...

Számomra ez a mondat az úrvacsorai liturgia egyik csúcsa, ahonnan szédítő távlatok nyílnak: „Menjete... hirdessétek... tanúskodjatok... építsetek!”

Az 1963-ban kiadott *Agendában* még nem szerepelt ez a mondat. 1986-ban, már mint gyakorló lelkész, nagy örömmel fedeztem fel ezt a missziói töltésű elbocsátást az akkor megjelent, átdolgozott *Agenda* szövegében. Emlékszem, hogy mennyire bosszantott, amikor egy „sietős” kollégám kihagyta ezt a néhány mondatot. Volt, akinél szóvá is tettem, hogy miért éppen az egyik legfontosabb szakaszt spórolja ki az úrvacsorai rendből...

Hiszen itt éppen arról szólunk, amit olyan sokan fájó hiányként kérnek számon az evangélikus istentiszteleten. Hol van az öröm, hol van a missziói lendület? – halljuk a gyakori, nem is egészen alaptalan kritikát. Ebben a néhány tömör mondatban viszont világosan megfogalmazódik az öröm forrása és az istentisztelet missziói perspektívája. Az öröm forrása a bűnbocsánat, az az átléhető valóság, hogy Jézus Krisztus az eucharisziában közösséget vállal velünk.

Ezt a csodát a '86-os szöveg szerint: megtapasztalhatjuk. A *Liturgikus könyv* (LK) szerint: megízlelhetjük. Mindkét szónak mély üzenete van. Jézus Krisztus az úrvacsorában valóságosan jelen lévő, megta-

pasztalható Úr, akinek szeretetét a szó szoros értelmében megízleljük a kenyérben és a borban. Eszünkbe juthat a 34. zsoltár 9. verse „Érezzétek – más fordításban: ízleljétek – és lássátok meg, hogy jó az Úr!”

A Krisztussal való eucharisztikus találkozás nem csupán futó kaland, tovatűnő hangulat, gyorsan fakuló élmény. Az úrvacsora nem „fast food”, gyorsétel, amely után hamarosan újra korog a gyomrunk, üres lesz a szívünk és a lelkünk. Erről énekel *Pekka Símójkó Koczor Tamás* fordításában: „Ez az öröm el ne múljék! Az asztalon bor és kenyér. Atyád nyitott szívvel vár rád, tárt karokkal fut feléd.” (*Zarándokének* 128)

A Krisztussal való találkozás megtapasztalt, megízlelt öröme indít el az atyai házból a testvér, a másik ember felé. A jézusi missziói parancs nyitánya cseng vissza az elbocsátás első szavaiban: „Testvéreim! Menjete el és hirdessétek az Úr halálát és feltámadását!”

Az *Agendánkban* használt „elbocsátás” kifejezésénél talán szerencsésebb lenne az „elküldés”, hiszen itt valóban a missziói parancs parafrázisáról van szó. Érdemes felfedezni, hogy ilyen módon mindkét szentségünk mennyire kötődik a missziói parancshoz. A keresztes elrendelési igéje maga a missziói parancs. Tulajdonképpen már keresztesítésünk pillanatától kezdve küldetésünk van a kapott kegyelmi ajándék továbbadá-

sára. Ez a missziói mandátum és felelősség egyaránt kiterjed a szülőkre, keresztszülőkre és a gyülekezetre is, hiszen együtt vállaljuk, hogy gondoskodunk a gyermek hívó kereszténnyé növekedéséről.

Ahogy a keresztség, úgy az úrvacsora sem lehet következmények nélküli szentség. Isten azért ad, hogy mi is adhassunk. Ő azért áld meg, hogy mi is áldhassunk. Ő azért vállal közösséget velünk, hogy mi is felvállaljuk embertársainkat. Az úrvacsorai elbocsátás/elküldés szövege gazdagon kibontja ennek az áldást közvetítő szolgálatnak a színeit.

Az első, a meghatározó alapszín az evangélium proklamálása: „...hirdessétek az Úr halálát és feltámadását!” Ebben a felhívásban fontos az és kötőszó is. Ahogy nagypéntek torzó csupán hűsvét nélkül, úgy a nyitott sír is értelmezhetetlen a golgotai kereszt nélkül.

Fontos a következő felszólító mondat is: „Tegyetek bizonyosságot – az LK szerint: tanúskodjatok – szeretetéről!” Az evangélium nem csupán meghirdetett szép szó, jó szó, hanem bizonyágtévő életünkkel hitelesített örömhír.

Ennek a tanúskodó életnek kulcsigéje az „építsetek”!

Mit építsünk az Úr 2012. esztendőjében? Első renden nem templomokat, hanem egyházi hierarchiát és struktúrát, még csak nem is haladó

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS SAROK



gyagyományokat, hanem „testvéri közösséget”. Olyan közösséget, amelyet a bibliai közösség, a koinónia legmélyebb tartalma, töltése jár át: együtt részesedni és egymást részesíteni Isten ajándékaiból.

Egy sok tekintetben közösségképtelen, közösséggelens, sőt a közösségeket romboló világban a mi közösségépítő erőnk abból források, hogy „megtapasztaltuk a bűnbocsánat örömét”. Mivel Jézus közösséget vállal velünk, megbocsát nekünk, önmagát áldozza értünk, ezért – és csak ezért – építhetünk jó eséllyel és reménységgel testvéri közösségeket az emberek között megbocsátással és önfeláldozó – az LK szerint: áldozatos – szeretettel.

Új távlatokat nyitó „csúcsmélység” ez az elbocsátó, elküldő, biztató parancs. Egyben irányt is mutat, amely felé útnak indít az ezt követő záróáldás. A megdicsőülés hegyéről ereszkedünk a völgybe a Krisztussal való találkozás örömeivel. Vissza az emberek közé! Áldottként, hogy áldással legyünk!

■ GÁNC S PÉTER,
a Déli Egyházkerület püspöke



Az *Evangelikus Élet* 2005–2011. évi lapszámai PDF formátumban letölthetők a www.evangelikuselet.hu címről.

Hármas évforduló Salgótarjánban

► A salgótarjáni evangélikusok szeptember 23-án, vasárnap délelőtt – a szokottól eltérően – fél órával korábban érkeztek templomukba. Pontosabban a templom kertjébe, ahol három sír-emlék tövében megállva kezdték ünnepi hálaadó istentiszteletüket a gyülekezet önállóodásának száznegyvenedik, a templom felszentelésének százharmincadik évfordulója alkalmából.

Ruttkay Sándor templomépítő lelkész családi kriptáját, Gömör Sándor bányaigazgató, illetve Weisenbacher Endre kereskedő sírkertjét város és gyülekezet közösen koszorúzza meg, megemlékezve azokról, akik a legtöbbet fáradoztak az egyházközség önállóvá válásán, valamint a templomépítés terén. A bányász-kohász zenekar-énekkar és az ifj. Záborszky Csaba által tolmácsolts verseken túl az egybegyűlték meghallgatták Liptai Péternek, a bányász-kohász egyesület elnökének az ősök emlékét felelevenítő beszédét is.

Az ünnepi istentiszteleten dr. Fabiny Tamás Jer 14,7–9 alapján hirdette Isten ígését. Az igeszakasz perbeszédre emlékeztet, ezért első hallásra nem is igazán illik ünnepi alkalomhoz, az ige üzenete azonban megmu-

tatja nekünk: Isten perbeszéd helyett párbeszédbe kezd népével. Perbeszéd helyett mindig párbeszédet kezdett, hogy lehetőséget adjon a bűnbánatra, s hogy megmutathassa bűnbocsátó szeretetét – mondta az Északi Egyházkerület püspöke.

Az ünnepi liturgiában Deme Károly, a gyülekezetben éppen – napra pontosan – huszonkét éve szolgáló lelkész segédkezett.

A közgyűlésen dr. Szöllös Márta, az egyházközség jogásza szólt a gyülekezet alakulásáról, valamint a templomépítés körülményeiről, idézve a korabeli jegyzőkönyvek archaikus beszámolóit. Az idézeteket személyes gondolatok zárták: „Nekünk, mai evangélikusoknak a mostani megemlékezés azért fontos, mert látnunk és tudnunk kell, hogy elődeink mekkora áldozatot hoztak az önálló egyházközség megalakulásáért, a templom felépítéséért. Ez az örökség kötelez. Nem hagyhatjuk elveszni, bármily nehéz jelen világunkban hívőnek lenni és annak maradni.”

A nógrádi megyeszékhely, Salgótarján városá nyilvánításának kilencvenedik évfordulója alkalmából Székyné dr. Sztrémi Melinda polgármester, a gyülekezet tagja vette számba a múltat, a jelent, illetve a jövő terveit.

A köszöntések sorában dr. Fábri György újonnan beiktatott egyházke-

reteti felügyelő is felszólalt, aki tisztességében első ízben kísérte el elnöktársát szolgálatra. Csatlakozva az előtte felszólaló polgármester asszony szavaihoz, kiemelte, hogy a nehéz gaz-



HORVÁTH-HEGYI ÁRON FELVÉTELE

dasági helyzetben még a huszonhat százalékos munkanélküliséggel küzdő Salgótarján is képes lehet kilábalni a válságból, ha a város és az egyház közös stratégia és célok mentén tudnak és akarnak együttműködni.

■ HHÁ

Kétszáz éves a kisbaboti templom

► A Rába folyó mentén fekvő Kisbabet település első okleveles emlékére 1222-ből való. Az itt élő evangélikusok első templomát 1534-ben építtette Cseszney György, a terület birtokosa. Ez a templom azonban 1637-ben elpusztult. A szinte teljes egészében Luther tanítását követő közösség 1737-ben újra felépítette templomát. Ezt a templomot a kiküldött bizottság szélesebbnek és magasabbnak találta az engedélyezetté, ezért hosszas harcokat követően, megépítése után húsz évvel a megyei határozat értelmében le kellett rombolniuk. A gyülekezet a türelmi rendelet idejéig Tétéhez tartozott, és csak 1812-ben építtette fel a ma is meglévő templomot Malatidesz József, a gyülekezet első tanítója, majd lelkésze. A felszentelést pedig Kis János dunántúli püspök végezte 1813. augusztus 8-án.

Kétszáz évvel később a templomépítő ősök utódai ünnepi istentiszteleten emlékeztek meg a templom építésének kerek évfordulójáról. Am más oka is volt a gyülekezetnek az örömről. Sikert a rossz állapotban lévő egykori lelkészlakást kívül-belül felújítani.

Az ünnepi alkalmon népes gyülekezet jelenlétében Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígését (képiütkön). A liturgiai szolgálatban Kiss Miklós, a Győr-Mosoni Egyházmegye esperese és a gyülekezetben helyettes lelkészi szolgálatot ellátó Deák Ágota téti lelkész is részt vett.

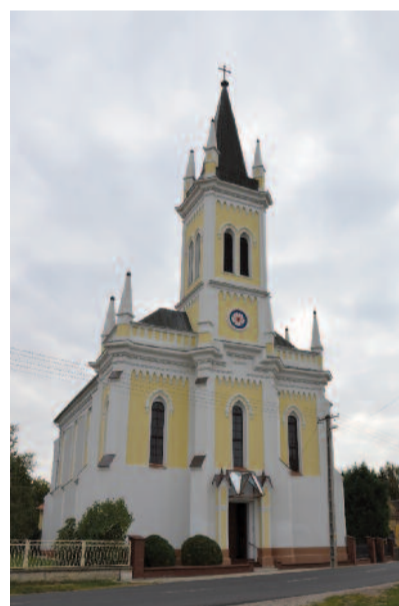
Szemerei János a tíz leprás meggyógyításának történetét választotta igehirdetési alapigéjének. A jól ismert történet kapcsán – a gyülekezet örömmel népeire figyelmeztetve – a hálaadás fontosságát emelte ki.



FOTÓK: ADAMI MÁRIA

Az igazi rekreációs központ

Százhuszonöt éves a gyékényesi templom



FOTÓ: ADAMI MÁRIA

► Gyékényesen, a Somogy-Zalai Egyházmegye legnagyobb templomában jubileumot ünnepeltek a hívek szeptember 23-án, vasárnap délelőtt. Az istentiszteleten Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígését. A liturgiában Smidéliusz Zoltán esperes, helyi lelkész működött közre.

A naini ifjú feltámasztásának története (Lk 7,11–17) alapján a püspök arról beszélt, hogy van valaki, aki szembejön a fájdalmas csoporttal, keresztezi a temetőbe igyekvők útját. A Jézust követő csapatnak az élet a kül-

detése. Szemerei János ezután hangsúlyozta: „Az igazi rekreációs központok Isten háza, amelyekben létrejöhet a találkozás azzal, aki az élet ígését hozza a halál árnyékában járóknak.” Azért épült ez a templom, hogy az újjáteremtés, megújulás helyszíne legyen.

Az úrvacsorás istentiszteletet követő közgyűlésen elsőként Smidéliusz Zoltán beszélt a templom és a gyülekezet történetéről. Köszöntőt mondott dr. Hári Tibor egyházmegyei felügyelő, valamint Sikter János, a szomszédos porrogszentkirályi egyházközség lelkésze.

A bensőséges hangulatú megemlékezés közös ebéddel zárult.

■ AM



Három egyházmegyében – harmincezer lélek

Aki válaszol: Adorjáni Dezső Zoltán, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspöke

– A Magyarországi Evangélikus Egyházban az idei esztendő a tisztújítás éve, e sorok megjelenésével egyidejűleg már az egyházkerületek tisztségviselőinek megválasztásáról, illetve beiktatásáról tudósíthatunk. A Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyházban mikor esedékes a tisztújítás, és mennyi időre szól a tisztségviselők kinevezése?

– Nagy érdeklődéssel figyelem a Magyarországi Evangélikus Egyházban zajló választásokat, a végéhez közeledő tisztújítást. Az a különleges kapcsolat, amely nem csupán történelmileg volt meg, de jelenleg is megvan az erdélyi és a magyarországi evangélikus egyház között, indokolja érdeklődésünket, odafigyelésünket. Feltételezem, hogy ez fordítva is így van. Egyébként egyházunk kánonjának 3/a paragrafusa a következőképpen definiálja ezt a viszonyt: „A Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház a hitvallás azonossága alapján szószé-

ki és oltári közösségben él a Romániai Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházzal (Erdélyi Szász Evangélikus Egyház), a Magyarországi Evangélikus Egyházzal, minden magyar evangélikus egyházzal, a Lutheránus Világszövetség valamennyi tag egyházzal, valamint más országok evangélikus egyházaival.”

A Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyházban nincsen úgynevezett választási, tisztújítási év, amikor minden szinten választások történnek. Ezt nálunk másképp rendezik az egyházi törvény, nevezetesen úgy, hogy – a püspök kivételével, akit tizenkét évente direkt módon választanak a gyülekezeti közgyűlések – minden tisztség, az egyházközségi, egyházmegyei, illetve egyházkerületi szinten egyaránt, hatéves ciklusra szól.

A három különböző egyházszervezeti szinten három különböző évben eszik meg a választásokat, azaz egyik évben megtörténnek az egyházközsé-

gi választások, a következő évben az egyházmegyei tisztségekre választunk, a harmadik évben pedig az egyházkerületi szint következik, azaz a zsinati tagoknak és az egyházkerületi presbitériumnak, az egyházkerületi vezető tanács tagjainak a megválasztása. Mindenkinek a mandátuma – beleértve az országos felügyelőt is – hat évre szól. Erről a kánon 264. paragrafusa rendelkezik, amely szerint a választásoknak ez a ritmusa az egyházi testületek munkájának összehangolását teszi lehetővé, és kellő egyensúlyt biztosít. Így épül fel tehát a mi választási struktúránk.

– Bár az Evangélikus Életben időről időre megjelennek híradások az erdélyi egyházkerület különböző eseményeiről, magának az egyházkerületnek a struktúrája kevesek előtt ismert. Tulajdonképpen hány egyházmegyét, hány gyülekezetet és milyen létszámú magyar ajkú evangélikusságot foglal magában az erdélyi egyházkerület?

– A Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház felépítése eléggé hasonlít a Magyarországi Evangélikus Egyház struktúrájához, hiszen mi is zsinatpresbitéri elven felépülő egyház vagyunk, és ugyanúgy szerveződik a gyülekezeti, egyházmegyei és egyházkerületi szinten. Minden egyházközségi tag jogosult részt venni az egyház kormányzásában közvetlenül vagy törvényes képviselőn keresztül. Az egyház kormányzásában pedig a paritás elve, vagyis a lelkészi és nem lelkészi elem azonos méretű befolyása érvényesül.

Legfőbb képviselői és közigazgatási, törvényhozó és választói, valamint teológiai döntéshozó szervünk a zsinat; az egyházközség és az egyházmegye legfőbb képviselői, közigazgatási és választói szerve pedig a közgyűlés.

Három egyházmegyénk van: a brassói, a kolozsvári és a nagyklaki (szlovák) egyházmegye. A kerületet harminchat anyaegyházközség, három

ÉGTÁJOLÓ



fiókegyházközség és százharminchat szórvány alkotja, hozzávetőlegesen huszonkilenc-harminc ezer lélekkel. Istentiszteleteinken és gyülekezeti alkalmainkon öt nyelven hirdetjük Isten ígését: magyarul, németül, szlovákul, románul és angolul.

■ EÉ



Adorjáni Dezső Zoltán püspök Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház

Emlékbizottsági „reform”

▶ Rendhagyó módon az Evangelikus Országos Múzeumban (EOM) kezdte meg legutóbbi ülését a *Magyarországi Evangelikus Egyház Reformációi Emlékbizottsága*. A testület tagjai – dr. Kertész Botond és Zászkaliczky Zsuzsa tudományos munkatársak vezetésével – megtekintették az október 31-ig látogatható, *Reformáció és nők* című kiállítást. A szeptember 19-i munkaiülés a Deák téri gyülekezet nagytermében folytatódott.

A reformáció születésének 2017-es, ötszázadik évfordulójára készülve a testület tagjai már nemcsak az ideai tematikus év (*Reformáció és nők*) hátralévő feladatait tekintették át, hanem elhangzottak a következő esztendő vezérgondolatával (*Reformáció és tolerancia*) kapcsolatos javaslatok is.

Az EOM igazgatója, dr. Harmati Béla László az október 16-án a Deák téren tartandó mariológiai konferenciával kapcsolatos programot ismertette. (Az EOM-ban novemberben egyébként kiállítás nyílik *Szentágothai János* professzornak, Kossuth-díjas anatómusnak az akvarelljeiből; az evangelikus tudós október 31-én lenne százéves.)

Tudományos konferenciával emlékeznek meg az ötszáz éve született *Huszár Gábról* – tájékoztatott dr. Hubert Gabriella, az Evangelikus Országos Könyvtár tudományos munkatársa. A szimpózium helyszíne az Evangelikus Hittudományi Egyetem (EHE) lesz november 7-én, a tudomány napja alkalmából.

Mit jelent a 2017-es évforduló a magyarországi testvéregyházak számára? címmel metodista, unitárius, baptista, református, katolikus és ortodox részvétellel lesz kerekasztal-beszélgetés, amelyet – dr. Fabiny Tibor professzor javaslatára – a *Magyarországi Luther Szövetséggel* együttesen szervez meg december 8-án az emlékbizottság.

Megkezdődött a jubileumi év tiszteletére egyházunk megbízásából készülő Luther-rajzfilm próbaepi-

zódjának – úgynevezett pilotjának – a gyártása. A fiatal *Luthernek Dévai Balázs*, az időseknek *Sinkó László* kölcsönzi a hangját.

2013 a *Reformáció és tolerancia* tematikus éve lesz egyházunkban. Az emlékbizottság fotópályázatot írt ki e témában. A győztes alkotás felhasználásával készülő plakát országszerte látható lesz, és a jövő évi *Evangelikus naptár* címlapján is megjelenik. A naptár ezenkívül tanulmányokat is szentel majd a tolerancia kérdésének.

A 2013. év témájával kapcsolatban dr. Korányi András ismertette javaslatait. A 2013. év témájával kapcsolatban dr. Korányi András ismertette javaslatait. Az EHE docense az egyháztörténet és a gyakorló lelkész szemzőgéből közelítette meg a kényes és szerteágazó témát, az arról való beszéd módszertanát. Fontos, hogy gyülekezeteink és oktatási intézményeink a toleranciáról való beszélgetés fórumává váljanak – mondta.

Dr. Csepregi Zoltán, az EHE Egyháztörténeti Tanszékének vezetője beszámolt a tervezett Luther-könyvsorozat munkafolyamatainak állásáról. Luther műveinek tizenkét kötetesre tervezett válogatásából – a tavaly elsőként megjelent kötet után – várhatóan négy éven belül további négy jelenik meg. A professzor tájékoztatást adott a Lipcsei Egyetem *pfarrerbuch.de* internetes oldalán elérhető lelkészletrajz-gyűjteményhez való csatlakozás lehetőségéről is.

■ BALLA MÁRIA

Fotópályázat – Reformáció és tolerancia

A Magyarországi Evangelikus Egyház Reformációi Emlékbizottsága pályázatot ír ki a 2013-as tematikus év, a *Reformáció és tolerancia* évének plakátképeire. A *Reformáció és tolerancia* témájú plakát jelmondata: „Elviselni egymást szeretetben”. A tematikus plakáthoz és annak jelmondatahoz illő fotókat nyomdai sokszorosításra alkalmas felbontásban október 15-éig várják a pályázat kiírói. A plakát országszerte látható lesz, a 2013-as *Evangelikus naptár* elülső borítóján is szerepelni fog. A pályamunkák a szerkesztoseg@lutheran.hu e-mail címre küldendők.

CineFest

▶ Idén kilencedik alkalommal rendezték meg szeptember 14–23. között Miskolcon a nemzetközi *Jameson CineFestet*. Az első nagyjátékfilmes rendezők nemzetközi versenyprogramját a számos rangos filmfesztiválon – többek között Cannes-ban, Berlinben, Montrealban, Karlovy Varyban – is megforduló nemzetközi ökumenikus zsűri is elbírált. A tizenhat versenyfilm közül választásuk az Ausztriában élő *Hüseyin Tabak A szépséged semmit sem ér* című filmjére esett, amely egy török-kurd menekült család beilleszkedési nehézségeit mutatja be a hallgatag kislfiú, Veysel szemszögéből.

Az ökumenikus zsűri által kiadott hivatalos közleményben az alábbi indoklás olvasható: „Az egyszerű szerkesztés és művészi megfogalmazás mellett a rendező jó érzékkel találta meg az egyensúlyt a visszafogott történetmesélés és a magas szintű költői kifejezés között. Művészi módon mutatja meg a kisebbségben élők problémáinak összetettségét, és ablakot nyit, amelyen át betekinthetünk a menekült családok mindennapjaiba.”

A versenyprogram mellett szeptember 20-án megrendezték az ökumenikus médianapot is, amelynek keretében a kortárs mozi vallásos dimenzi-

óit vizsgálta *Hans Hodel*, az Interfilm elnöke és *Kovács Ákos*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Kommunikáció és Média Intézetének vezetője. A beszélgetésen részt vett dr. Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke is. A fórumot *Ingrid Glatz* vezette. (A beszélgetésről és a filmfesztiválról következő számunkban terveziünk részletes beszámolót. – A szerk.)

A 2012-es miskolci CineFestben az ökumenikus zsűri tagjai voltak: Ingrid Glatz-Anderegg zsűrielnök (Aarwangen, Svájc); Kovács Ákos (Budapest); Laborci Dóra (Budapest).

▶ EvÉlet-infó

Felekezetek és vallások párbeszéde

Ökumenikus konferencia Belfastban

▶ A *Societas Oecumenica*, vagyis az ökumené európai kutatóinak társasága augusztus 23–28. között tartotta XVII. konferenciáját az észak-írországi Belfastban. A kétévenként megrendezett tanácskozás fő témája ezúttal az ökumenikus és a vallásközi párbeszéd viszonya volt. Magyarországról *Kránitz Mihály*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karának alapvetőhittan-professzora és jelen sorok írója mint az intézményes tag Ökumenikus Tanulmányi Központ titkára vett részt a munkában. Összesen tizenöt előadás, rövidebb-hosszabb bevezető és korreferátum, továbbá tizenhat műhelyelőadás tárgyalt a kérdést.



A szerző balján a konferencia másik magyar résztvevője, Kránitz Mihály

Általános volt a vélemény, hogy az ökumenikus párbeszéd módszerei, eredményei többé-kevésbé a vallásközi párbeszédre is alkalmazhatók. Azaz: a partner minél alaposabb megismerése, emberi méltóságának tiszteletben tartása, amely nem jelenti az adott esetben feloldhatatlan ellentétek figyelmen kívül hagyását. Annnyival nehezebb, hogy a hasonlóságok, egyezések aránya nyilván sokkal kisebb, mint a keresztény felekezetek között. Éppen ezért a vallásközi párbeszéd szétszabdálása felekezetek szerint nem hatékony, sokkal célszerűbb lenne „legalább kifelé” nagyobb egységet mutatni. Amikor pedig ökumenikus bizottságban folytatunk párbeszédet más vallások képviselőivel, akkor a közöttünk lévő eltéréseket nem előttük kell megvitatni. Kívülről – gondoljunk csak az iszlám világra – egységesnek tekintik a „keresztény Nyugatot”.

Néhány fontosabb, további megfontolást érdemlő gondolat az előadásokból.

Annemarie C. Mayer freiburgi professzor *Hol állunk? Jelenlegi, valószínűleg pluralis helyzetünk teológiai elemzése* címmel többek között arra hívta fel a figyelmet, hogy sokan – túlzott udvariasságból – összekeverik a vallási toleranciát és a vallásszabadságot. Az, hogy ma már nem erőszakkal akarunk/akarnak vallási kérdéseket eldönteni, még nem jelenti azt, hogy nem kell döntenie.

Mika Vähäkangas finn professzor a svédországi Lundból *Nyitott kérdések a 21. században* címmel tartotta fontosnak megjegyezni, hogy minden nyitottság és udvariasság mellett/ellenére a megterés/áttérés kérdése mindig ott bujkál a párbeszédben, és az a jó, ha ezzel tisztában vagyunk. Nem lehetett válasz nélkül hagyni az amúgy költői kérdést: miért nem folytatunk intézményesített párbeszédet bizonyos vallási közösségekkel, például a mormonokkal? Nagyon egyszerű: ha százszor annyian lennének, mint amennyien vannak (vagyis körülbelül az iszlám híveivel egyezne meg a számuk), akkor egészen bizonyosan folyrna intézményesített párbeszéd, és örülnék a hasonlóságoknak...

Hans-Peter Grosshans professzor (Münster) *Más vallások hozzájárul-*

ása a keresztény identitáshoz címmel azt a kérdést tette fel, hogy más vallások segítenek-e keresztény identitásunk meghatározásában. Persze ez a kérdés is költői, hiszen minden vallásban vannak hasonlóságok, ugyanakkor keresztény hitünket a másoktól való eltérések ismeretében, tudatosításában kell egyre inkább megélnünk.

Oliver Schuegraf egyházfőtanácsos, a Németországi Egyesült Evangelikus Egyház (VELKD) ökumené-referense, a társaság leköszönő titkára az ökumené és a vallásközi párbeszéd megközelítéseiről és modelljeiről szólt. Utalt a 3677 oldalas *Dokumente wachsender Übereinstimmung (A növekvő egyezés dokumentumai)* című könyvre, amely az ökumenikus párbeszéd fontos dokumentumait tartalmazza. Ezek döntően a differenciált konszenzus módszerével jöttek létre, vagyis a tanítások mindkét fél részére (még/már) elfogadható közös megfogalmazásával.

A recepció, az általános elfogadottság nagyfokú hiánya (lásd például a megigazulásról kiadott evangelikus-katolikus *Közös nyilatkozatot* 1999-ből, különösen katolikus részről) azonban, úgy tűnik, magának a módszernek az eredményességét kérdőjelezi meg. Emögött talán az a félelem is meghúzódik, hogy a tanítás kérdéseiben elért, bizonyos fokú egyetértés új szakadásokat is előidézhet, hiszen a megigazulásnyilatkozatnak is mindkét oldalról bőven akadt kritikusai. Egy azonban mindenképpen biztos: a személyes találkozásokat, emberi kapcsolatokat – akár az ökumenében, akár a vallások között – semmi sem pótolhatja.

A résztvevők között egyetértés volt abban, hogy a vallásközi párbeszédnek az ökumenikus párbeszéd részévé kell lennie. Egyre inkább meg kell vitatnunk, és egyetértésre kell jutnunk abban, hogyan fogalmazzuk és éljük meg keresztény hitünket más vallások tagjai iránt vagy adott esetben velük szemben.

Jelen sorok írója *Világethosz, új ateisták és keresztény identitás* címmel tartott műhelyelőadást. A svájci származású tübingeni professzor, *Hans Küng* 1990 óta az úgynevezett világ-

ethosz, azaz a közös erkölcsi elvek, parancsok mentén a vallásos emberek mellett az ateistákkal, agnosztikusokkal való összefogásra is buzdít a világbéke, az emberiség jövője érdekében. (Az öt alapelv: ne ölj, ne lopj, ne hazudj, ne paráználkodj, tiszteld az ősokeket.)

Kérdés azonban, hogy mennyiben motiválnak valakit más vallások erkölcsi tanításai, ha a sajátjának nem engedelmessé válik. És kit tart vissza például a lopástól az, hogy a világbékét is veszélyezteti vele? (Azokat a legkevésbé, akik tényleg veszélyeztetik.)

Az úgynevezett új ateisták pedig a tudomány nevében vetik el a vallásokat. (Nálunk az ilyesmi annyira nem új.) Vagy nem tudnak mit kezdeni a vallásokkal, mint a híres cambridge-i fizikus, *Stephen Hawking*, vagy pedig egyenesen haszontalannak, sőt károsnak tartják őket, különösen is a kereszténységet, mint a „Darwin rottweilerének” is nevezett oxfordi zoológus, *Richard Dawkins*. Utóbbi a tudatos fordítésként sem riad vissza, úgyhogy nálunk a „ne hazudj” alapvető erkölcsi parancsa a vallásokra, keresztényekre vonatkozóan erősen korlátozott.

Belfasti városnézésünkön lehetőségünk volt megfigyelni, hogy a katolikusok és a protestánsok, pontosabban az egységes Írország és a brit korona hívei közötti ellentét máig nem szűnt meg. Ma is vannak falak, ma is vannak felvonulások, emberi mivoltukból kivetkőzött résztvevőkkel. A konferencia idején, augusztus 25-én, szombaton a protestánsok tartottak bemutatót, erős rendőri kísérettel. A két tábor tagjai között amúgy minimálisak a kulturális különbségek. Ha az európai értékekről és a kisebbségek helyzetéről akarnak bennünket kioktatni, akkor ott az északír példa...

Az augusztus 27-én tartott taggyűlésen a résztvevők arról döntöttek, hogy a 2014-ben esedékes konferencia helyszíne Budapest legyen. Öröm és elismerés ez a döntés. Gondolhatunk arra, hogy hazánkban 1943-ban alakult meg az Ökumenikus Tanács, öt évvel az Egyházak Világtanácsa előtt, vagy hogy a magyar egyházak éppen tíz éve, 2002. október 1-jén Európában másodikként írták alá az *Európai ökumenikus char-*



Egy ezeréves kelta kereszt körül Monasterteboice-ban (Ír Köztársaság)

tát. És persze elismerése ez az Ökumenikus Tanulmányi Központ, személy szerint *Tóth Károly* nyugalmazott református püspök, alapító elnök munkájának is.

A szokásos tisztújítás keretében *Dagmar Hellert*, az Egyházak Világtanácsa Hit és Egyházszervezet Bizottságának titkárát, a bossey-i Ökumenikus Intézet tanárát a társaság elnökévé, jelen sorok íróját pedig titkárává választották.

■ DR. SZENTPÉTERY PÉTER

Ars Sacra

Óbudától Kőbányaig – evangélikus templomok éjszakája

► Az *Ars Sacra* fesztivál 2012, azaz a szakraális művészetek hete szeptember 15-től 23-ig várta egyházbarát programokkal az érdeklődőket. A fesztivál keretei között szervezték meg – immáron harmadszor – a *nyitott templomok éjszakáját*. De nem csupán a templomok tárták ki 15-én kapuikat: elfeledett parkok, bevehetetlen várak, kihalt temetők is megnyitak, az *Ars Sacra* világi testvére, a *kulturális örökség napjai* ugyanis szintén ez idő tájt zajlottak.

Kereszt(be)utak a városban

„Hagyja, hogy vigye a kultúra örvénye!” – invitálja kissé patetikus olvasóit a *Fidelio* programfüzet. Bár meg kell hagyni, van ebben az „örvényben” valami.

Gondoljuk csak el, hatszázötven különböző helyszínen várták a látogatókat ezen a hétvégén, hatszázötvenfelé indulhattunk. Ha vidékre – Egyházaskozárra, Jánossomorjára vagy épp Nagytarcsára – nem állt is módunkban utazni, keresztbe-kasul bejárhattuk Budapestet.

Buda polgári macskakövein, a Duna-parton vagy épp a Városliget berkeiben könnyen vizs a láb, könnyű a szív. Könnyen odacsapódunk, könnyen szóba elegyedünk, vitába bonyolódunk, hisz ezért jöttünk: közvetlen kapcsolatot létesíteni a kultúrával, mely kapcsolat a hétköznapokban jellemzően a virtuális térre szűkül.

Az örökségfesztiválon első kézből tudhatunk meg olyan információkat, amelyekhez másképp csak a legelvetemültebb autodidakták juthatnak hozzá. Hányszor mentünk már el ez előtt az épület előtt, és fogalmunk se volt, kik hozták létre, milyen körülmények között, milyen céllal. Áll az nélkülünk is. Sőt állt, és minden bizonytalán túl is fog élni bennünket...

Amint viszont foglalkozni kezdünk valamivel – lett légyen személy, tárgy vagy fogalom –, az egyre fontosabbá válik számunkra. Kapcsolódunk hozzá. Ha tetszik: megszelídítjük. Az ismerős látványra újra rácsodálkozunk, s miután „bevettük”, új minőségben áll előttünk: most már

van hozzá közünk. Így lehet a komoly-komornak tűnő Akadémiából jó barát – egy rendszeres visszatérésre készítő olvasójeggyel meg is pécseletelhetjük ezt a barátságot –, egy sarokból „a” sarok, templomból imahely, szürke kiskocsmából mulató.

Benépesül egy köregeteg azzal, hogy történetét megismerjük. Hisz minket, magunkat is történeteink életnek, hát még egy kevésbé lélegző, csupán emberi alkotást! *Cseh Tamás* után szabadon sokan állítják, Budapestet csak igazi, időtlen csavargással tehetjük magunkévá: végig a Lövélyde téren, a Lánchídon, a Széna téren át...

Nem túlzás tehát az „örvény” szó használata a fesztiválok széles kínálatára értve, várnak a terek – szakrálisak, szekulárisak, populárisak egyaránt –, és ha nyitott szívvel megyünk, megnyílnak nekünk, meglepve vednek letűnt korok, régi arcok, hajdani hangulatok...

Lutheránus zárandoklat egy kora őszi éjszakán

Józsefváros, Kelenföld, Kőbánya, Óbuda, Budaörs, Budavár, Csillaghegy. És persze a vidéki evangélikus helyszínek: Fót, Maglód, Nagytarcsa, Telekgerendás. Meg azok, amelyek kevésbé hirdették magukat, de kitaráltak a kapukat.

Idén egyháznak is aktívan részt vett a nyitott templomok éjszakáján, illetve azon túl is, az „örökségvasárnapon” és a szakraális művészetek hetén.

A középkori Óbudát bemutató, kiadós romfelfedező túra után jólesik gondolatban nem egykori fürdőket, laktanyákat rekonstruálni, hanem mondjuk egy színes üvegablakon megpihentetni szemünket.

Egész nap várta a látogatókat az („újkori”) ablakaira különösen is büszke óbudai evangélikus templom. Kivetítőn meg lehetett tekinteni a történetéről szóló húszperces kisfilmet, a mesélő a helyi lelkész, *Bálintné Varsányi Vilma*.

Érdekes például, hogy egy nem épp evangélikus jelképként számon tartott kakas is ül a templom homlokzatán, amely az éberséget hivatott szimbolizálni. Ez az éberség vonatkozhat a templom viszontagságos történetére is: 1944-ben kiégett, és habár két év múlva már használni tudták, a teljes felújítás csak 1996-ban fejeződött be. A kazettás mennyezet és az óriás tölgyfa kereszt árnyékában az egymást kétóránként váltó foga-

na mellől is megszemlélni a templombelső, sőt a toronyba is felmászhat, aki bírja az ingatag fatákolmányokon való közlekedést. Gyerekek, idősek egyaránt nekiveselkednek, másznak a félhomályos terekben, mikor egy lépcsőfordulóban összezsúfolódnak, udvariaskodnak, mosolyognak. A harangon túl már kissé szürreális a kirándulás a madártetem-maradványokkal, harisnyaszaggató kiszögellésekkel. Aki ide is felmereszkedik, az csöpp-



Az óbudai evangélikus templom

dóbizottság – *dr. Györfi Károly* felügyelő vezényletével – készséggel válaszolt a film kapcsán felmerült kérdésekre, és ajánlott lelki épülést szolgáló könyveket.

A 86-os busz Óbudáról Kelenföldre szállítja a megszállott lutheránust. Újbuda egész más vidék, egész más hangulat. A kelenföldi templom nagyobb, mint az óbudai, és talán kevésbé családias. Az oltárkép a hitetlen Tamással és később a szoltáreneklések viszont nagyon is személyessé teszik a találkozást.

Az Ybl-díjas *Pazár Béla* tudományos hangvételű építészeti előadása után lehetőség nyílik főnről, az orgo-

nyí rácsos ablakokon át túlláthat Újbudán, épp lemegy a nap...

A *My Friends* négytagú vokál tánacsterembéli kedves előadása után „*En édes idővösségem*” címmel mozgóképes és zenei Szenczi-zsoltár-feldolgozásokkal találkozhattunk. *Grunwalsky Ferenc* filmetűdjeiben erős metamorfózison megy át – a kevésbé színházbarátoknak – az *Úvegtigrisből* ismert „Csoki”, azaz *Csuja Imre*. A kelenföldi vásznon hol panaszos, hol haragos, de mindenképpen komoly, hithű szerzetest játszik, gyertyalángot fújva szaval, vagy perel a Mindenhatóval. A kisfilm előtt és után szoltármegzenésítéseket hallhatunk

Károly Edit és a *Custos Viol Consort* előadásában. Az est zárásaként orgona imaóra következik, *Pál Diana* és – *Bence Gábor* vezetésével – a *Fővárosi Protestáns Kántorátus* szolgál.

Mindeközben a kőbányaiak is nyitott ajtóknál orgonálnak – *dr. Kinczler Zsuzsanna*, az Evangélikus Hittudományi Egyetem docense és *Görög Zoltánné*, a helyi kántor tart koncertet –, majd a *Cantate Domino* kórus hangolja át a közönséget meditációs hangulatból hallelujázósba. Aki nem ismerős erre, annak irányadó lehet a templom jellegzetes tornya, főleg esténként, mikor átszűrődik kereszt formájú ablakán a benti fény. Beesik az ember, aztán az elébe jövő nyájaságtól meg ámulatba esik. Igés kártyát húzhat, nem csak magának, az egész családnak, aztán a programokról is bőséges információt kap, taizéi imaóra után zsíros kenyeres agapé, majd kőbányai templomtúra várja.

A pincébe díszkísérettel mehettem. Bent néma csend, *Ecser Réka*, a kőbányai ifi lelkes tagja épp az alaposan átélte „Feszítsd meg!” mondat után tart szünetet. Középen asztal, rajta gyertya, félkörben ül a hallgatóság. Réka mellett *Regős Mátyás*. Felváltva szavalnak. Nem csupán az egyházi viszonylatban talán már elkopottat *Ady-*, *Pilinszky-*, *Reményik-sorokkal* érkeznek, *Nemes Nagy Ágnes*, *Szilágyi Domokos*, *Kányádi Sándor*, *Petőcz András* és *Kertész Eszter* istenes versei is szerepelnek a repertoárban.

Az oltár köré kör alakban építkező templomban a kései istenes óra is kerekesebb, a tér is segítségünkre van a testvéri közösség megélésében.

Kár, hogy a Harry Potter-beli „hoppánálás” technikáját nem tudja alkalmazni a szombat esti zárandok, szívesen megnézte volna ugyanis, hogyan alakult az együttlét Budavárban, ahol *Völgyessy Szomor Fanni* dalai, és Csillaghegyen, ahol pedig *Ted Hughes* Prométheusz-versei – *Lázár Júlia* fordításában – szóltak meg... És persze szívesen meghallgatta volna Fótan az *Abel Concerts* barokk muzsikáját, Nagytarcsán pedig a *Korál-sziget* koncertjét is...

■ KINYIK ANITA

Titkos terek az Üllői út 24.-ben

A nyitott templomok éjszakája után nappal is folytatódott az áhítatos programsorozat.

Egyházunk országos központjában, az Üllői út 24.-ben szép számmal gyülekeznek a józsefvárosi, eddig eldugott gyülekezet székhelyének felkutatására. Lila ruhás ifjú hölgy libben be kerékpáron, *Románné Bolba Márta*. Ő itt a lelkész augusztus óta. Az épület látszólag csak a kutatóknak lehet érdekes, a felirat tanúsága szerint ez az Evangélikus Országos Levéltár. Már az első lépcsőforduló után kiderül, sokkal többet rejt...

A második emeleten találjuk a templomteret, melynek történetét *Horthy Ákosnak*, a józsefvárosi gyülekezet felügyelőjének előadásában ismerhetjük meg. Olyan fordulatokkal örvendeztet meg hallgatóságát, mint hogy „a tótok addig fúrták-faragták a gyülekezetet...” Látszik, szívügye a józsefvárosi evangélikusok sorsa. Az első emeletre ereszkedve veszi át az idegenvezető szerepét. A zöld teremben telepedik le a társaság (*képünkön*), majd ráveti magát a körbeadott százéves kódexekre. A régi lapoknak jellegzetes illatuk van, onnan mosolyognak ránk a Kossuth Nyomda jóvoltából 1905-ben könyvbe zárt, egykor illatos kisasszonyok arcképei...

A könyvvállomány egy szerencsés frigyből való: *Podmaniczky Géza* és *Degenfeld Schomburg Berta* házasságának öröksége. Kiskartali kastélyuk könyvtárának bútorzata is ide került, tudhatjuk meg a kiskartali karosszékekbe süppedve. Érdekes, hogy a könyvtár története egy időre összefonódott a az Evangélikus Teológiai Akadémia könyvtárának történetével, amíg az akadémia a mai helyére, a Rózsavölgyi közbe nem került.



FOTÓ: KINYIK ANITA

Hálaadás Szügyben

► Ünnepi istentiszteleten adott hálát szeptember 23-án a szügyi gyülekezet, miután befejeződött templomának külső felújítása. A három évig tartó renoválásra nemcsak esztétikai okokból volt szükség, hanem az épület állaga is indokolta. Az istentiszteleti szolgálatot *dr. Fabiny Tamás* püspök vezetésével *Szabó András*, a Nógrádi Egyházmegye esperese és a helyi lelkész házaspár, *Blatniczky János Dániel* és *Blatniczkyné Hammersberg-Ganczstuckh Júlia* végezte. A liturgiát hegedű- és énekkari betétek színesítették.

Az igehirdetés alapjául *Jeremiás könyvének* 32,26. verse szolgált: „*En vagyok az Úr, minden élőknek az Istene. Van-e számomra lehetetlen?*” Az Északi Egyházkerület lelkészi vezetője rámutatott: az ösök élő hiténél fontosabb, hogy az élők is minél intenzívebben bekapcsolódjanak a gyülekezet életébe, és ezáltal nekik is élő hitük legyen. Ez a kulcsa a gyülekezet megmaradásának, ahová mindenkinek meghívása van.

Az istentiszteletet ünnepi közgyűlés követte, ahol a jelenlévők tájékoztatást kaptak arról a folyamatról, mely a templom megújulásáig vezetett. A gyülekezet lelkésze külön kiemelte, hogy a kivitelező cég rendkívül precíz munkát végzett, és a határidőket szigorúan betartotta. Szólt arról is, hogy a munka mindvégig jó légkörben zajlott, s a vállalkozás vezetőjével és munkatársaival testvéri, baráti kapcsolat alakult ki a hosszú együttműködés során.

A felújítási munkák közel ötvennégy millió forintba kerültek, az összeg mintegy kilencven százalékát európai uniós forrásból sikerült előteremtteni. A fennmaradó részt a gyülekezet, az egyházkerület és az országos egyház biztosította.

Dr. Fábr György egyházkerületi felügyelő felhívta a figyelmet arra, hogy a felújítás sikere igazolja: a Magyarországi Evangélikus Egyház olyan közösség, amely a rendelkezésére bocsátott forrásokkal jól tud sáfárkodni.

■ ZSUGYEL KORNÉL



HORVÁTH-HEGYI ARON FELVÉTELE

HIRDETÉS

Kiállítási meghívó

A keresztény vándorkiállítás keretében szeptember 19-től október 14-ig a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnáziumban Jankovics Marcell filmrendező *Az ember tragédiája* című filmjének grafikáiból látható kiállítás, melyre szeretettel meghívom Önt és családját.

Felhívás

Legmagasabb egyházi kitüntéseinket ősszel adjuk át.

2007-ben az országos presbitérium megalkotta azt a szabályrendeletet (I/2007. V. 10.), amely az Ordass Lajos-díj és a Prónay Sándor-díj alapításáról és – évente egyszeri – odaítélésének körülményeiről szól. A 2012. évi díjazandók személyére vonatkozóan a kuratórium ajánlásokat vár.

Emlékeztetőül: az Ordass Lajos-díj olyan, feddhetetlen életű, magyar vagy külföldi, felszentelt – akár más felekezetű – személynek ítéhető, aki kiemelkedően sokat tett a magyar evangélikus egyházért. A Prónay Sándor-díj olyan világi személynek vagy intézménynek ítéhető, aki vagy amely kiemelkedő szellemi vagy anyagi támogatással áll a Magyarországi Evangélikus Egyház mellett. A díjakat *iff. Szlávicz László* szobrász alkotta, velük pénzjutalom nem jár.

Az ajánlásokat – 1500–3000 leütésnyi indoklással – Zászkaliczky Zsuzsannának, a kuratórium titkárnak kérjük eljuttatni október 14-ig a következő címre: 1085 Budapest, Üllői út 24. vagy zsuzsa.zaszkaliczky@lutheran.hu.

HIRDETÉS

Felvételi tájékoztató a Deák téren

A Deák Téri Evangélikus Gimnáziumba (1052 Budapest, Sütő u. 1.) a 2013/14-es tanévre felvételizni szándékozó diákok és szüleik számára szeptember 29-én, szombaton 10 órakor felvételi tájékoztatót tartunk. Ezen az alkalmon az iskola igazgatója számol be a szülőknél iskolánk működéséről, hagyományairól és a felvételi rendszerről, a gyerekek pedig diákjaink segítségével ismerhetik meg az iskolát. Szeretettel várjuk a most 4. és 8. osztályos, érdeklődő tanulókat szüleikkel együtt!

Meghívó lelkipozíciós konferenciára

Az Evangélikus Kórházi Lelkipozíciós Szolgálat nevében szeretettel hívjuk és várjuk idei őszi konferenciánkra. Helyszín: Béthel Evangélikus Missziói Otthon, Piliscsaba, Széchenyi u. 8–12. Időpont: október 12–13., péntek 15 órától szombat 14 óráig. Téma a stresszneurózis.

Költségek: a szállás péntek éjszakára és háromszori étkezés 3700 Ft/fő (aki ágyneműt hoz, annak 500 Ft-tal kevesebb!). A költségek egy részét (1500 Ft-ot) a kórházmisszió fedezi.

Jelentkezés: *Honti Irénnél* (tel.: 20/824-5629, e-mail: iren.honti@lutheran.hu), *Balogh Évánál* (20/824-4723, bodzabokor@gmail.com) vagy *Kalocsai Zsuzsannánál* (20/824-2256, kulzsi@hotmail.com).

Program

Október 12., péntek

15.00: Kezdőáhitat

15.30: A stressz hatása a házasságban, a családban – *Tóth Melinda Anna* kórházlelkész

17.00: Játék a témához – *Heinemann Ildikó* kórházlelkész

20.00: Esti meditáció – *Balogh Éva* kórházlelkész

Október 13., szombat

8.30: Reggeli áhitat – *Bajuszné Orodán Krisztina* kórházlelkész

9.00: A gyerek és a stressz – tapasztalatok a kórházban – *Kalocsai Zsuzsanna* kórházlelkész

10.00: „Pszichoszociális elsősegély” – segítő foglalkozások között átvélő tevékenység – *dr. Pátkay István* neurológus, pszichiáter

12.00: Zárógondolatok – „A jelen békéje” – *Honti Irén* kórházlelkész

„Jöjjetek énhozzám mindnyájan...”

Tanévnyitó a roma szakkollégiumban

► Megtartotta ünnepélyes tanévnyitóját hétfőn az Evangélikus Roma Szakkollégium Nyíregyházán, s ezzel a speciális oktatási műhelyben megkezdődött a második tanév. A roma szakkollégiumba azt követően felvételiztek a fiatalok, hogy már bejutottak a Nyíregyházi Főiskolának vagy a Debreceni Egyetem szabolcsi megyeszékhelyen működő Egészségügyi Karának valamelyik szakára. Tanárok, tanítók, szociális munkások, szülésközpontok, védőnők, informatikusok, esetleg agrármérnökök lesznek a végzés után, egyházunk egyik legújabb intézménye pedig – mely a többi történelmi egyházzal közösen megalapított Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat tagja – abban igyekszik támogatni őket, hogy majdan képesek legyenek a többségi és kisebbségi társadalom közötti megbékélés érdekében munkálkodni.



HORVÁTH-HEGYI ARON FELVÉTELE

A roma szakkollégiumba felvétel nyert húsz hátrányos helyzetű hallgató fizet kollégiumi díjat, de – teljesítményétől és helyzetétől függően – tanulmányi és szociális ösztöndíjban is részesülhet. A náluk előnyösebb helyzetű hallgatókhoz képest azonban nagyobb erőfeszítéseket várnak el tőlük: nemcsak szociokulturális hátrányaikat kell ledolgozni-

uk, de a szakkollégium spirituális, kulturális és közismereti „moduljának” foglalkozásain további teljesítményre ösztönzik őket tanáraik és mentoraik. Ebbe – sok más mellett – vallás- és bibliaismeret, közigazgatási és szociális alapismeretek éppúgy beletartoznak, mint a hazai cigányság múltjának és jelenének alapos megismerése.

A tanévnyitói ünnepi istentiszteleten dr. Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke az alkalomra választott ige – „Jöjjetek énhozzám mindnyájan...” (Mt 11,28a) – alapján a hivatás és a küldetés mibenlétéről beszélt a fiataloknak, majd Krisztusnak a szegények közti munkájáról szólva mutatata fel *Dilinkó Gábor* roma festőművész *Jézus a szegények közt* című, beszédes alkotását. Az igehirdetés után a roma szakkollégistákkal együtt énekelte az ünneplő sokaság a cigány himnusz keresztény átíratát: „Isten, köszönettel meg nekünk, / ne szenvedjen tovább népünk! / Megáldottál, megváltottál, / Országodba befogadtál!”

Az istentiszteletet követő igazgatótanács ülésen Süss Gyula Levente, az Emberi Erőforrások Minisztériumának főosztályvezetője köszöntőjében arról beszélt, hogy bár a Jóisten nem teremtett bennünket egyformának, de mindenképp egyenlőnek teremtett. *Tukacsné dr. Károlyi Margit*, a Nyíregyházi Főiskola rektorhelyettese pedig azt hangsúlyozta, hogy a szakkollégiumnak helyet adó intézmény tizenöt-húsz éve törekszik a maga eszközeivel az esélyegyenlőség megteremtésére, ezért is fogadták be örömmel az evangélikus egyház roma szakkollégiumát.

Laborcz Géza, a szakkollégium lelkész igazgatója emlékeztetett rá: a Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat további négy tagja külön épületben, független intézményként működik, a nyíregyházi az egyetlen, amely egy meglévő felsőoktatási intézmény infrastruktúráját használhatja.

■ VESZPRÉMI ERSZÉBET

HIRDETÉS

Budavári evangélikus szabadegetem

A Bécsi kapu téri evangélikus templom kápolnájában (Budapest I. ker., Táncsics Mihály u. 28.) minden hónap első hétfőjén 19 órai kezdettel szabadegetemi előadások hangoznak el.

Első alkalom: október 1. Előadó: dr. Fabiny Tamás püspök, egyetemi tanár. Téma: *Júdás Iskariótes és az antiszemizmus gyökerei*. Házigazda: dr. Pöcze Tibor gyülekezeti felügyelő.

A részvétel ingyenes. Minden érdeklődőt szívesen látnak.

Ágfalvi meghívó

„Ne hagyjátok a templomot, / A templomot s az iskolát!” (*Reményik Sándor: Templom és iskola, 1925*)

Az Ágfalvi Evangélikus Egyházközség szeretettel hívogatja Önt és kedves családját a szeptember 30-án – az ágfalvi búcsú napján – 9 órakor kezdődő hálaadó istentiszteletre gyönyörűen felújított templomunkba, ahol ígét hirdet *Szemerei János*, a Nyugati Egyházkerület püspöke. A búcsút megelőző napon, szeptember 29-én, 16.30-kor tartjuk *Rozmán Zoltán* festőművész templomi kiállításának megnyitóját, ezt követően, 17 órától pedig a *Gerhát* család hangversenyét. Ezekre az alkalmakra is szeretettel invitálunk mindenkit.

Az Ágfalvi Evangélikus Egyházközség presbitériuma

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

HIRDETÉS

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Olvassa az Evangélikus Élet digitális változatát!
Válogasson az első magyar platformfüggetlen online újságstand kínálatából, olvasson számítógépen, táblagépen vagy okostelefonon!

www.digitalstand.hu
Csatlakozzon hozzánk a Facebookon is!

A Csepeli Evangélikus Egyházközség október 7-én istentiszteleten emlékezik *Oláh Károly* templomépítő lelkészre. Emléktáblájának avatását és az igehirdetés szolgálatát *Bence Imre*, a Budai Egyházmegye esperese végzi. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Zarándokút a Szentföldre

Szentföld–Petra, október 18–25. Az utolsó helyekre várunk még útitársakat szentföldi zarándokutazásunkra, melyet *Sándor Frigyes* esperes úr lelki vezetésével indítunk el. Biztos indulás, garantált, életre szóló élmény! Ha csatlakozni szeretne hozzánk, hívja az alábbi számot: *Baksa László* utazásszervező, 20/824-9093.

Meghívó EBBE-alkalomra

Az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) 2012. őszi sorozatának címe: *A zsidó ünnepek keresztény jelentősége*. A következő alkalom október 11-én, csütörtökön 17 órakor kezdődik *Krisztus a sátoros ünnepekben (szukkot)* címmel az országos iroda utcáról nyíló termében (1085 Budapest, Üllői út 24.). Előadó: *Avi Snyder*, a *Zsidók Jézusért* (Jews for Jesus) európai és magyarországi vezetője.

„Egyházunk jövője az iskolapadokban van!”

Interjú Kákay Istvánnal, az MEE Országos Irodájának igazgatójával

► **Az evangélikus a magyarországi protestáns egyházak között a második legnagyobb felekezet. Évszázadokon át kiemelkedő szerepet játszott a hazai oktatásban, a kommunizmus évtizedei alatt azonban államosították nagy múltú iskoláit. A rendszerváltás óta indult újra az evangélikus oktatás, ma már ötvennyolc intézményben nevelik a gyermekeket Luther szellemében. Kákay Istvánt, a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának igazgatóját, egykori magyartörténelem szakos tanárt arról kérdeztük, hogyan készülnek az ideit tanévre, milyen aktuális kihívásokkal, feladatokkal kell szembenéznie az evangélikus oktatásnak 2012-ben.**

– Az evangélikus egyháznak az oktatásügy évszázadok óta kiemelten fontos feladata, Nagy-Magyarországon hatszáz iskolája volt, ami a felekezeti arányok ismeretében akár „túlreprezentáltak” is mondható. 1948-ban 230 iskolánkat államosították, az utolsó, a fasori gimnáziumot 1952-ben vették el. Harminchétfé évig nem volt evangélikus oktatás Magyarországon, ami azért is volt az egyház nagy szívfájdalma, mert nálunk a templom és az iskola együttműködése évszázados hagyomány, így az egyházunk egyik lábát levágták.

A rendszerváltás előtt, 1989 augusztusában kaptuk vissza a fasori gimnáziumot, és ezzel indult el az evangélikus oktatás újraépítése. Az elmúlt huszonhárom év eredménye, hogy jelenleg ötvennyolc közoktatási intézményünk van.

– Az utóbbi években számos iskolát vettek át az egyházak. Ebből a folyamatból milyen mértékben vette ki a részét az evangélikus egyház?

– A másik két nagy keresztény felekezethez képest lényegesen kevesebb oktatási intézményt vettünk át. Míg információink szerint nagyságrendileg a katolikus ötven, a református harminc körüli, az evangélikus egyház hat intézményt vett át az elmúlt évben. Így is háromszor kevesebb a bővült diákjaink létszáma (ez jelenleg több mint tizenötezer), és nagy kihívást jelent az ő integrálásuk.

Mi megfontoltan haladunk. Csak akkor veszünk át egy intézményt, ha annak szellemiségével és a humán erőforrással elégedettek vagyunk. Együttműködünk az önkormányzattal és a gyülekezettel. Ennek perze az is az oka, hogy önerőből sajnos nem tudunk új intézményeket építeni. A rendszerváltás után az ingatlankártyalanításból visszakapott egykori iskoláink mellett az utóbbi években főleg ott indult evangélikus oktatás, ahol az önkormányzat átadta a fenntartói jogokat.

Intézményeinkre alapvetően a túljelentkezés a jellemző, még ott is, ahol a gyereklétszám a demográfiai hullámvölgy miatt alacsony, ezért sokszor fájó szívvel ugyan, de el kell utasítanunk a jelentkezőket.

– Mit jelent a bővülés a gyakorlatban?

– Ezt a hirtelen és nagyon öröndetes bővülést úgy szeretnénk kezelni, hogy az ne csak táblacserét jelentsen az épületek falán, hanem az intézmény szellemiségében, értékrendjében, szakmai színvonalában is mu-

tatkozzon meg a minőségi változás. Természetesen ezekben az intézményekben általában jó szakmai munka zajlott eddig is, azokat az iskolákat, amelyek gazdasági, szakmai, morális vagy hitéleti szempontból nem vállalhatók, nem vettük át.

A diákoknak általában harmincöt-harmincnolc százaléka evangélikus felekezeti, igaz, a többség vallásos: római katolikus, illetve református. Nem kötelező felekezethez tartozónak lenni, meg nem keresztelt gyereket is felveszünk, ugyanakkor az intézmények többségében jelen van az a csendes elvárás, hogy mire a diák leérettségizik, kereszteljék meg, ám nem ragaszkodunk az evangélikus kereszttséghez.

Azoknak a gyerekeknek, pedagógusoknak, akiket átveszünk, meg kell ismerkedniük a mi értékrendünkkel. A szakmai színvonal mellett még valami pluszt is kínálunk, egy lelki, világnézeti lehetőséget. A hit-tanoktatás ugyan kötelező, de felmerő rendszerben (a jelenlegi diákoknak lehetőségük van az etikát választani). Kötelező a hétfői áhítat, amely egy negyedórás, húszperces lelki alkalom. Gyermekekkel valószínűleg nem szigorú liturgikus esemény.

– Milyen volt az átvételek fogadtatása a szülők, pedagógusok részéről?

– Nem árulok el titkot azzal, hogy nem mindenhol fogadták kitörő örömmel az egyházi átvételt. Igaz, hogy a rendszerváltás idejéből ismert, akár a tüntetésekig fajuló ellenállás nem volt tapasztalható. A szorongások, félelmek inkább az információhiányból adódnak, ugyanis a magyar társadalom egy része egyáltalán nincs tudatában az egyházi élet sajátosságainak, és az ismeretlentől fél.

– Milyen prekoncepciókkal találkozunk?

– Sokan egyfajta erőszakosságtól tartanak, az idegen hit rájuk kényszerítésétől, mások azt kérdezik, hogyan kell majd segíteniük a gyerekeknek otthon imádkozni. Nem kell ettől félni, inkább a gyerek fog segíteni a szülőnek, ha van benne szándék az imádságra, ami egyébként természetesen nem kötelező.

Az evangélikus mindig is nagyon toleráns, nyitott egyház volt, különösen az oktatási rendszerében, úgyhogy azt mondhatom, ezek a kezdeti szorongások rendszerint feloldódnak. Csak minimális –egy-két százalék– azoknak a diákoknak, tanároknak a

száma, akik elmennek az intézményből. Öröndetes tény, hogy sokkal többen jönnek át hozzánk.

– Hogyan sikerül maguk mellé állítani a tanárokat?

– Amikor egy iskola átvétele kezd realitássá válni, akkor nagyon alapos, diavetítéssel egybekötött tájékoztatót tartok a tantestületnek. Ilyen alkalmakkor bemutatom az egyházunkat, annak oktatási szerkezetét, és elmagyarázom, hogy mit jelentenek az egyházi sajátosságok a mindennapokban. Utána kérdésekre válaszolok, és ilyenkor rendszerint előjönnek azok a szorongások, amelyekkel a pedagógus kollégák szembesülnek. Ezeket általában sikerül is eloszlatni.

Az úgynevezett csendeshétvégén tartott közösségépítések is azt a célt szolgálják, hogy minél jobban összejöjjen a tantestület: vallási, pedagógiai, etikai kérdések körül forog a beszélgetés. Ezekre már csak azért is nagy szükség van, mert ha elvárjuk a tanároktól, hogy a mi értékrendünket képviseljék, akkor szükségük van a megfelelő információkra. A hitéletért nem a tanár a felelős, de elfogadónak kell lennie, és fontos az is, hogy ne fejtse ki ellenpropagandát.

– Az említett tájékoztató mellett milyen más lehetőségeket kínálnak a pedagógusoknak arra, hogy elsajátítsák az evangélikus egyház oktatási alapelveit, és a gyakorlatban is megfelelően alkalmazzák őket?

– Az új iskoláknak van egy mentorintézményük (ez rendszerint egy több évtizedes múlttal bíró iskola), ahonnan minden gyakorlati segítséget megkapnak. Megismerik a tantestületet, megnézik, milyen egy áhítat, hogyan tanítanak, hogyan szerveznek meg egy évnyitót. Emellett az Evangélikus Hittudományi Egyetemen nagy sikerrel működik egy kifejezetten pedagógusoknak indított, négyeszes képzés, amely az evangélikus egyház oktatási-nevelési elveit, gyakorlatát osztja meg a hallgatókkal.

– Mit jelent az egyházi nevelés azoknak a gyerekeknek, akik előtte világi iskolába jártak? Akik nem álltak kapcsolatban ezzel a szellemiséggel? Van erre vonatkozóan már tapasztalatuk?

– A gyerekek kallódnak, csellen-genek, az interneten szörföznek éjszakába nyúlóan: keresik a helyüket. Az egyházi oktatás fontos hiánypótlást is jelenthet a számukra. Meggyőződés, hogy az evangélikus oktatás lehetőséget, kapaszkodót tud adni nekik. Az óvodáinkban azt láttuk, hogy a gyerekeken keresztül könnyen megszólíthatóvá válik a család, hiszen ebbe az intézménybe a szülők mindig elkísérik a gyerekeket. Azt tapasztalják az óvodavezetők, hogy két-három család minden évben csatlakozik a gyülekezethez. Ez az általános iskolában is jellemző, de a középiskolában már kevésbé, ott már kevesebb a kapcsolat a szülővel.

Látjuk a nyitottságot. Nagyon sok függ az iskolalelkészről, akinek szintén megfelelően kell kezelnie a szülővel való viszonyt. A Sztéhló Gábor evangélikus gimnáziumban az iskolalelkész iránt például olyan nagy a bizalom, hogy az is előfordult: a gyerek behozta a szüleit, és négyesen ültek le beszélgetni. A fiatalok megpróbálnak maguktól igazodni egy másik értékrendszerhez, pozitívak a tapasztalataink.

– A lelkészképzésbe beépültek ezek az új feladatok?

– Igen, a teológiai egyetemmel tárgyalunk is, hogy a hallgatók szako-

sodjanak kifejezetten iskolalelkész szakirányra, hiszen egyre több az iskola, egyre tudatosabban kell készülni az iskolalelkézi hivatásra.

– A sok kihívás közül melyik a legnagyobb feladat az új intézmények elindításakor?

– Az intézmények élére megfelelő szakmai képzettséggel, tapasztalattal bíró, az egyház iránt elkötelezett vezetőt találni. Az intézményvezető-

károsultak, diszlexiások, látássérültek stb.) oktatása és a hozzájuk értő szakapparátus biztosítása. Vannak olyan iskoláink, amelyek SNI-s, azaz sajátos nevelési igényű gyerekekre specializálódtak, de nagy kihívás őket úgy integrálni a normál osztályokba, hogy az ne menjen a közönség rovására. Fel kell karolnunk a szociális szempontból veszélyeztetett gyerekeket is.



BODA ZSUZSA FELVÉTELE

nek evangélikusnak kell lennie, a többi dolgozónál és a gyerekeknél nincs ilyen kitétel.

– Ebben az évben van-e valami aktualitás, évforduló, amely beépül a pedagógiai programba?

– Sztéhló Gábor szobrát 2009-ben avattuk fel a Deák téren, szeptember 25-én van a születésnapja, a diákjaink is részt vesznek a koszorúzáson. Ő emblematikus figura volt, hitéleti munkássága mellett azért is, mert a nácizmus és a kommunizmus alatt is mentette az áldozatokat, elsősorban gyerekeket. Néhány éve még nem is tudták, kicsoda, nem véletlenül, hiszen a munkásságát tudatosan hallgatták el. Az ő nevét a semmiből kell ismertté tennünk. Nem véletlen, hogy a pestszentlőrinci, tavaly megnyitott intézményünk is éppen az ő nevét vette fel. Hamarosan tanulmányi versenyt is elneveznek róla.

2017-ben lesz a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulója, amely hatalmas ünnep az egész világ protestáns egyházai számára. Erre már évek óta tudatosan készülünk, minden évben reformációi témájú vetélkedőket, versenyeket hirdetünk intézményeink számára különböző területeken (képzőművészet, zene, irodalom, történelem). A következő időszakban is tematikus évek lesznek, többek között a reformáció és oktatás témakörének középpontba helyezésével.

– Miben más a mai kor, mint az elmúlt évtizedek? Milyen új kihívások jelentkeznek a pedagógiai munkában?

– Nagyon sok az elesett ember, az egyház alapvető feladata az ő felkarolásuk. Rengeteg a csonka családban élő gyermek, az ő esetükben harmonikus nevelés nincs, ezt az iskolának valamennyire pótolnia kell. Ugyanígy kiemelt feladat a fogyatékkal élő testvéreink (mozgássérültek, hallás-

Olyan mértékű elszegényedést tapasztalunk, amely már-már Twist Olivér korára emlékeztet. Rajtakapunk gyerekeket, ahogy a kabátujjukban lopják ki a kiflit az iskolából, ezért több intézményünkben is bevezettük az ingyen zsíros kenyeret, hogy ne éhezzenek a gyerekek. Nem is gondoltuk volna, hogy ilyen mennyiségben fogy majd a zsír! Ma már kifejezetten a szociálisan rászoruló gyermekek étkeztetésére is gyűjtünk adományokat.

2010-ben indítottuk el a Sztéhló Gábor ösztöndíjprogramot evangélikus felekezeti, tehetséges és szociálisan rászoruló gyerekeink tanulmányainak támogatására; igen nagy számban jelentkeznek a gyerekek mentor tanáraik révén.

– Mit jelent a vallás a mai fiataloknak?

– Régebben olyan fiatalok jöttek be a templomainkba ifjúsági foglalkozásokra, akiknek a nagyszülei, szülei is evangélikusok voltak. Ez a helyzet robbanásszerűen megváltozott, különösen a fővárosban és a nagyvárosokban: a gyülekezetek ifjúsági foglalkozásain már a résztvevők fele nem evangélikus. Eltűntek a határok, rengeteg a más gyökerű fiatal. Őket meg kell szólítanunk, hogy szimpatikusnak találják azt, amit mi kínálunk.

Teljesen más kihívásokkal kell szembenézni, mint néhány évtizede. Erre megfelelő válaszokat kell adnunk, az oktatás pedig ennek fő terépe, hiszen itt találkoznak fiatalokkal. Az iskolapadokban van az egyházunk jövője!

■ SZUNYOGH GÁBOR

Az interjú megjelent a Köznevelés című folyóirat 2012. szeptember 14-i számában

A Magyarországi Evangélikus Egyház egyetlen felsőoktatási intézménye az Evangélikus Hittudományi Egyetem, de fontos megemlíteni a százéves múltú budapesti Luther Otthon felsőoktatási szakkollégiumot és a tavaly indult, nyíregyházi Evangélikus Roma Szakkollégiumot is.

A közoktatásban mintegy tucatnyi nagy múltú gimnáziumot tart fenn az egyház, ilyen például a Budapest-Fasori, illetve a Deák Téri Evangélikus Gimnázium, az aszódi, békéscsabai, soproni, nyíregyházi vagy bonyhádi intézmény. Emellett számos általános iskolát és óvodát üzemeltet az egyház, amely az idén hat nevelési-oktatási intézményt vett át, ennek következtében a tanulók létszáma 11 594 főről 15 159-re emelkedett, a pedagógusoké pedig 1229-ről 1507 főre.

KONFIRMÁCIÓ ÉS EV

Konfirmációs felkészítés a Magyarországi Evangélikus Egyházban

Lelkészek, hitoktatók írták

„A konfirmációs előkészítő a parókián zajlik baráti, kedves beszélgetések formájában. A végén imádkozunk. Mindig van mód véleménycserére. Nem kérdés-felelet a vizsga, hanem az önmaguk által összeállított kis anyag, melynek szövegeit fejből megtanulják, és színdarab formájában előadják.”

„Változó időtartamú a felkészülés, attól függően, hogy mennyire érdeklődő, nyitott, eszes és lelkes a tanítvány, illetve mekkora előképzettséggel rendelkezik. Tartalmát a Biblia, vagyis a legfontosabb bibliai történetek jelentik, és a finn káté, valamint Luther élete, egyházunk működése, a templom megismeretése, az énekeskönyv, az egyházi év, az istentisztelet, a gyülekezetünk történetének és életének fontosabb tudnivalói.”

„A Konfirmációs káté oktatása mellett ifjúsági énekekkel, játékokkal, kirándulásokkal próbálom a fiatalokat a konfirmáció után kezdődő ifjúsági munkába és a gyülekezeti élet egészébe bevezetni. A konfirmációnak szerintem ugródeszkának kell lennie a gyülekezeti élet felé.”

„Minden héten van konfirmációs óra, és azon keresztül készítem fel a gyerekeket a konfirmációra, mely közvetlenül húsvét után van. Szigorúan istentisztelet keretében, vizsgával végzem a gyülekezet előtt. Szó sincs előre megadott kérdésekről és színdarabról, melyek mostanában divatosak.”

„A régi Konfirmációs kátét tanítom úgy, hogy a fejezeteket sajátos sorrendben, logikai felépítés szerint veszem. Iskolai hitoktatás keretében vannak az órák. A konfirmáció előtt vagy után az ifjúsággal együtt elviszem a konfirmandusokat egy csendeshétségére.”

„A Tanuló közösségben című könyvet vesszük végig. A konfirmandusok részt vesznek a gyülekezet életében, illetve egy intenzív felkészítő hétvégén. Az év során két-három szülői értekezletet tartunk. Kötelező az istentisztelet-látogatás, ahol alkalmanként maguk a konfirmandusok olvassák fel a liturgia egyes részeit.”

„A Tanuló közösségben című könyv alapján tanítok. Minden esetben gyülekezeti helyiségben, nem iskolában. Különös gondot fordítok arra, hogy értsék az istentiszteletet, és otthon legyenek benne, ismerjék a Bibliát és az énekeskönyv használatát, és hogy maradjon olyan anyag a kezükben, melyben utánanézhhetnek mindannak, amit az órák során megbeszéltünk.”

„A konfirmációs oktatás két évre bontható. A hatodik évfolyam az előkonfirmáció éve, a hetedik a konfirmáció éve, és a nyolcadik őszen kerül sor a vizsgára és a konfirmációs istentiszteletre. A hatodik évfolyamon bibliaismeretet tanulnak a gyerekek, a hetedik évfolyamon a hagyományos Konfirmációs kátét, egyháztörténetet és egyházismeretet. A családokkal is kapcsolatban állunk, szervezünk nekik közös délutánokat, beszélgetünk. Az istentiszteletet minden vasárnap látogatják a konfirmációra készülő gyerekek.”

„Két éven át készülünk fel a gyerekekkel a konfirmációra, mégpedig úgy, hogy egy év iskolai és egy év gyülekezeti felkészítés történik. Követelmény, hogy havonta két alkalommal minden konfirmandus legyen jelen a templomban vasárnaponként. A vizsga úgy történik, hogy aki ötven százalékot teljesít írásban, az vizsgázhat szóban a gyülekezet előtt a hagyományos módon.”

Tudta-e, hogy...

...a konfirmáció bibliai alapját ApCsel 8,14–17 jelenti? Itt olvasható, hogy Péter és János apostol ellátogatott Samáriába, hogy a Jézus nevére megkeresztelt, Isten ígését befogadó samáriaiakra tegye a kezét, hogy részesüljenek a Szentlélek ajándékában. E történet jelzi, hogy a keresztség és a Szentlélek elnyerése elkövülhet egymástól.

Miként Jézust is a Szentlélek teszi képessé messiási küldetése betöltésére (Mk 1,9–11), úgy a keresztség embernek is igent kell mondania megkeresztelt voltára, meg kell erősítenie (latinul: *confirmare*) a keresztelekor a keresztszülei által kimondott ígéretek, hogy legsajátabb emberi hivatásának, Isten szolgálatának szentelje magát.

A konfirmáció jelentősége és aktuális kérdései

Az őszi idő beköszöntével elkezdődött egy új tanév is. A gyülekezeti hitoktatók már elindultak, az elsős kisdiákok között ott vannak az új evangélikus hittanok, és már végigjártuk az összes óvodai szülői értekezletet, hogy hívogassunk az ovishittanra is. A gépezet a korrepetálások és a szakkörök hada ellenére is működik, folyik az evangélikus hitoktatás a 2012–13-as tanévben is.

De mi a helyzet a konfirmandusok rovára vált hetedik osztályosokkal? Vajon ők és szüleik tudják-e, hogy milyen jelentős év előtt állnak? Mit jelent a konfirmáció a konfirmandusok rovára vált gyermekek és családjaik életében? Bizony a tapasztalat azt mutatja, hogy egyre kevesebben tudják erre a kérdésre a választ.

Azokban a családokban, ahol a nagymama már évek óta emlegeti a konfirmációt, nem olyan nagy meglepetés, hogy elkezdődik a konfirmációs oktatás. De a gyökereiktől már elszakadt, máshová költözött családok, a gyülekezetükkel élő kapcsolatot nem ápolók, a csonka családok, ahol más felekezet szerint keresztelték meg a gyermeket, tudni fogják-e, miről szól az evangélikus konfirmáció?

Hetedikes korú fiatalokkal teszteltem a minap a kérdést. Az első konfirmandusóra keretein belül, de még a tanévnyitói istentiszteletre készülve beszélgettünk: „Tudjátok-e, miről szól a konfirmáció?” A kérdésemre visszafogott csend volt a válasz. Rögtön eszembe jutott a tavalyi év, amikor bevezettük gyülekezetünkben a szülői konfirmációs óráját is. Havonta egyszer találkoztunk, és konfirmanduskorú gyermekek szüleiként beszélgettünk. Az első kérdés ott is ez volt: „Tudjátok-e, miről szól a konfirmáció?” Néhány tétova válasz érkezett, vagy inkább kérdés: „Nem ilyenkor vesznek a gyerekek először úrvacsorát? Ilyenkor tanulnak is, nem?”

Nagy szomorúságomra a hit kérdése, a hitben való megerősödés lehetősége senkinek nem jutott automatikusan az eszébe. Pedig úgy vártam volna, hogy a szülők meséljenek arról, az ő életükben is milyen sokat jelentett a konfirmáció; hogy egy egész életre meghatározta a hitbéli fejlődésüket; hogy segítette nekik már felnőttként beépülni a gyülekezet és az egyház közösségébe; és hogy gyermekeiket is azért hozzák, mert ezt a hagyományt szeretnék folytatni.

Ez a konfirmációval kapcsolatos tévhit és bizonytalanság számomra jelzésértékű – de nem vagyok lelkesként sem elkeseredett. Inkább újra feladatot és küldetést látok benne minden tanév elején. Újabb és újabb lehetőséget arra, hogy azok, akik ettől a csodálatos lehetőségtől eltávolodtak, most újra rátaláljanak. De ehhez a rátaláláshoz és rácsodálkozáshoz szükség van arra, hogy a konfirmációval kapcsolatban sok mindent újra fogalmazzunk és letisztázzunk. Ehhez pedig nagyon fontos, hogy az imádság, az alaposságra törekvő bibliaismeret mellett a teológia tudományát is segítségül hívjuk.

Gyakorlati teológiai kérdés példá-

ul az, hogy konkrétan hogyan szervezzük a konfirmációs oktatást, a kátét milyen valláspedagógiai módszerek szerint tanítsuk, adjunk-e tankönyvet a konfirmandusok kezébe, vagy a konfirmáció hogyan épüljön be az egész gyülekezetre vonatkozó gyülekezetépítési tervek szerkezetébe. A konfirmáció módszertani vizsgálatához az alapvető fejlődésméleteket és a vallásos fejlődési elméletek eredményeit is ismernünk kell.

A konfirmáció kialakult ideje arra utal, hogy a gyermekkor és fiatalkor küszöbén álló ifjú ember új élet-helyzetben, új felelősségek között találja magát, és a felnőtt életre való

minden előnyével és hátrányával együtt. A régi első bálózás gyakorlata ma már szinte csak hagyományörzés, de a plázákban való kiöltözéstől kezdve az első bulikban való részvételig kimondatlanul bár, de lezajlik a gyermekből felnőtté válás gyors folyamata. A szellemi fejlődés ünneplésére pedig ott van a nyolcadikos ballagás, amely az egyháztól való elidegenedés miatt a legtöbb családban átvette a felnőtté válás pillanatának ünneplését.

Az előbbi listából a lelki felnőtté válás maradt csak ki, és nekünk erre a hiányra fokozottan érdemes figyelniük.



Konfirmációs vizsga Pilisen (2012)

felkészülése időszakában döntő jelentőségű, hogy hitbéli felkészítésben is részesül-e. A konfirmációra való készülés során az evangélikus egyház az elmúlt évszázadokban a lutheri *Kis káté* tanítására törekedett. Az elmúlt években ez az alapvető tanítási módszer – a pedagógiai megújulás hatására – modern és ötletgazdag módszerekkel, tanulóközpontú felfogással és tevékeny részvétellel épülő metodussal egészült ki.

A konfirmáció olyan rendszeres teológiai kérdéseket is felvet, amelyek az úrvacsoravétellel kapcsolatosak. A mi hagyományaink szerint a hitben felnőtté váló ember a konfirmációja alkalmából vehet először úrvacsorát. Izzalmassá válik viszont a kérdés, ha szétnézünk az evangélikusok nagy nemzetközi családjában: azt látjuk, hogy ezt nem mindenütt hozzánk hasonlóan gyakorolják. Az élenkbe jövő kegyelem (gondoljunk a tékozló fiú példázatában az Atyára) isteni ajándéka vajon köthető-e emberi teljesítményhez, vagy van-e esetleg egy olyan korábbi pont is, amikor már élhet ezzel a lehetőséggel egy hívő ember, egy hívő gyermek?

Mi a mi magyar evangélikus választunk, és miként alakul önazonosságunk a választunk tükrében?

Igazi kihívás, hogyan tudunk a jelen keretei között választ adni a konfirmáció régi hagyományokból származó gyakorlatára, a szekularizáció világában a hit tanulásának, megtapasztalásának és élményének átadására.

Nem szeretném szétválasztani test-szellem-lélek egységét, mégis azt tapasztaljuk, hogy a felgyorsult fejlődés miatt a fiatalok testi érése sokkal hamarabb megtörténik, ennek

Sok minden ott lehet a gyermekből fiatalra, majd felnőtté váló ember életében, de ha a lelki érettség nincs meg benne, akkor az egyik legfontosabb munió hiányozni fog a felnőtté váláshoz. A hatodikos vagy hetedikes korban megtörténő konfirmáció nagyon jól időzített alapozása lehetne annak a folyamatnak, amelyben a hit és lélek hozzáerősödik a szellemi, majd testi fejlettséghez.

Azt gondolom, hogy ezen a ponton nyeri el értelmét a mai ember, a szülő, a család, a konfirmandus számára is a konfirmáció. Hittel valljuk, hogy ezt a lelki érettséget, még inkább a lelki és hitbéli érettség felé való elindulás ünneplését a konfirmációban gyakoroljuk. Itt történik meg a felnőtté váló ember életében az élet sokféle szépségére és áldására, de majdani nehézségeire való felkészülés is. Ahogyan a keresztségben ünnepelek Isten hozzánk lehajló kegyelmét, úgy a konfirmációban ünnepelek az élet teljességét, a testlelket-szellemet adó Isten bűnbocsátó, életünket átölelő szeretetét Jézus Krisztus által.

Ahhoz, hogy a konfirmáció újra jelentős állomás lehessen a felnőtté váló fiatalok és családjaik életében is, talán először nekünk kellene megújuló reménységgel a konfirmációra tekintenünk. Reformációs örökségünk szerint szabad úgy gondolnunk a konfirmáció gyakorlatára, mint amely valóban jelentőséggel teljes életállomás a fiatal, a család, a gyülekezet és az egyház számára is, és amely legfőképpen a hitben való megerősödést, a lelki folyamataink Isten előtt való megélését jelenti.

■ PÁNGYÁNSZKY ÁGNES

ANGÉLIKUS NEVELÉS

Nemzetközi konfirmációs kutatásba kapcsolódott be hazánk

▶ Tíz ország konfirmandusai töltenek ki kérdőíveket idén ősszel egy nemzetközi kutatás részeként a konfirmáció, az egyházkép és a személyes hit vonatkozásában. Az egykori keleti blokkból Lengyelország és Magyarország kapott meghívást arra, hogy bekapcsolódják az immár ötödik éve tartó kutatási folyamatba, amely szociológiai szempontok alapján igyekszik képet nyerni az egyes európai országok konfirmációs gyakorlatáról, módszereiről, hagyományairól, a tizenévesek megszólításának, gyülekezetbe kapcsolódásának és szolgálatvállalásának kérdéseiről. Hazánkban mintegy háromezer fiatalot kérdeznek meg a kutatás során. A felmérésben a Magyarországi Evangélikus Egyház mellett a Magyarországi Református Egyház és a Magyarországi Metodista Egyház vesz részt.

Az egyház jövője szempontjából kulcskérdés a fiatalok tevékeny és elkötelezett szerepvállalása, egyáltalán a jelenléte a gyülekezetekben – erre jöttek rá annak a nemzetközi kutatásnak az elindítói, akik 2007-ben hét országban (Ausztria, Dánia, Finnország, Németország, Norvégia, Svédország és Svájc) közel húszezer konfirmandust, kétezer-hétszáz lelkészt vagy hitoktatót és hétezer szülőlt kérdeztek meg a konfirmációról.

A megkérdezett csaknem húszezer konfirmandus érdekes tükröt tartott az egyházak elé. Kiderült ugyanis, hogy a konfirmáció fontos a fiataloknak, mégpedig elsősorban a közösséghez tartozás élménye miatt. Vonzó számukra a konfirmációs istentisztelet is, hiszen erre beavatási rítusként tekintenek, és spirituális élményeket várnak tőle. Ugyanakkor a vasárnapi istentiszteletek, amelyeket az egyházak kapnak száznak a társadalom és az ifjúság felé, a fiatalok számára többnyire unalmasak.

A konfirmáció sikertelenségének általános oka az ifjak szerint az is, ha úgy érzik, az egyház képviselői rájuk kényszerítik az akaratukat, ha nem figyelnek az ő igényeikre, és nem érzik a közösség élményét.

Sokan tartanak attól, hogy a gyerekközpontú pedagógiai szemlélet a tartalom rovására megy. A kutatás tapasztalatai szerint azonban ez a félelem indokolatlan. A gyermekek Krisztushoz vezetése, a hit alapvető tanításának elsajátítása jól megfér a közösségépítéssel. Az a fiatal ugyanis, aki jól érzi magát egy közösségben, jobban is tanul, és nyitottabb lesz hitünk dolgai iránt.

Kérdés az is, hogy milyen kapcsolódási lehetőségeket találnak a fiatalok a helyi gyülekezeti közösségben. Fontos tanulság, hogy a fiatalok azokban a közösségekben maradnak

meg a konfirmáció után, ahol van program és feladat számukra.

A kutatás eredménye tehát nemcsak a konfirmációs oktatásról, hanem a konfirmációt követő időszakról is szól. Így vagy úgy, a konfirmáció során szerzett élmények hosszú távon meghatározzák a fiatalok viszonyát hithez és egyházhoz. Ha úgy tekintjük, hogy a konfirmációs oktatás a felnőtt gyülekezeti életre nyíló ajtó, akkor érdemes azon elgondolkodnunk, hogy egyházunkban ez az ajtó valóban nyitva áll-e a fiatalok előtt.

A mostani kutatás immár tíz ország negyvenezer fiataljának a véleményére kíváncsi. A kutatócsoport magyar tagjai: Pángyánszky Ágnes evangélikus lelkész és doktorandusz, Rozs-Nagy Szilvia evangélikus lelkész és hittanreferens, illetve Hámori Ádám és Siba Balázs, a Károli Gáspár Református Egyetem fiatal oktatói. A kutatás szigorú szakmai elvek és adatvédelmi szabályok mentén folyik. Az, hogy a kutatócsoport valamennyi tagja elkötelezett, hívő egyháztag, sokan lelkipásztorok, egyúttal a vizsgálat tapintatos, problémaérzékeny szemléletére is garanciát jelent.

Hazánkban a kutatás most ősszel kezdődik egy alaposan kidolgozott kérdőív segítségével. Ez a konfirmációs gyakorlatok eredményességét veti majd össze a településszerkezet és a fiatalok háttere szerint a három felekezetben. Magyarországon evangélikus részről az Evangélikus Hittudományi Egyetem és az MEE Országos Irodájának Nevelési és Oktatási Osztálya, református oldalról a Károli-egyetem mellett a Zsinati Ifjúsági Iroda, a Doktorok Kollégiuma és a Református Pedagógiai Intézet vállalta, hogy részt vesz a kutatás előkészítésében, feldolgozásában és kiértékelésében.

A kutatás az evangélikus és a metodista egyházban teljes körű lekérdezést jelent, vagyis minden gyülekezet lelkésze és konfirmandusa megkapja az adott kérdőíveket, míg a református egyház véletlenszerűen kiválasztott gyülekezeteknek küldi ki úgy, hogy végül reprezentatív eredményt kapjon. A tervek szerint Magyarországon az anonim kérdőívek segítségével körülbelül háromezer konfirmandus és több száz lelkipásztor tudja visszaküldeni válaszait a kutatócsoportnak.

A kutatás második szakaszára 2013 tavaszán kerül sor. Ekkor a konfirmáló fiatalok mellett a szülők is megszólíttatnak majd a konfirmációval, a fiatalok világával és nevelési kérdésekkel kapcsolatban, miközben világosan mérhető lesz a konfirmandusok hitbeli, ismeretbeli fejlődése és egyház iránti elköteleződésnek erősödése. 2015-ben pedig az eredetileg megszólított fiatalok közül mintegy ezer főt ismét megkeresnek a kutatók, hogy arról érdeklődjek, milyen változást hozott a konfirmáció óta eltelt néhány év a hitükben, egyházhoz kapcsolódásukban, életvitelükben.

„Hallatlan ajándék volt számunkra a meghívás, hogy országos szinten bekapcsolódjunk egy nemzetközi teológiai kutatásba, s igyekszünk jól élni e megtisztelő lehetőséggel. E kutatás ugyanis egyszerre nyitja meg előttünk a kaput, hogy bemutassuk a nyugat-európai protestáns egyházak számára a magyar gyakorlatot, illetve mi is sokat tanulhatunk a náluk alkalmazott újabb megközelítésekkel és módszerekből” – mondja Pángyánszky Ágnes, aki pár hónapon belül védi meg doktori disszertációját a felnőttképzés témájában az Evangélikus Hittudományi Egyetemen.

Rozs-Nagy Szilvia hittanreferens reményének adott hangot, amikor kifejtette: „Ahogy az első felmérést követően Németországban is elindult egy reformfolyamat az egyházon belül, úgy e felméréstől is azt várjuk, hogy hozzájárul a Magyarországi Evangélikus Egyházban a hittanoktatás tavaly elindított szerkezeti és tartalmi megújulásának eredményességéhez, és mozgásba hozza eddig lappangó lelki erőtartalmait.”

■ HÁMORI ÁDÁM,
PÁNGYÁNSZKY ÁGNES,
ROZS-NAGY SZILVIA,
SIBA BALÁZS

Ima a konfirmandusokért

Uram, életadó és megtartó Istenem, hozzád könyörgök mindazokért, akik idén kezdenek el konfirmációjuk előkészítőjére járni. Te látod bátorságukat, amikor bizalmat szavaznak neked s egyháznak. Te látod hűségüket, hiszen oly sok lehetőség kínálkozik, ők mégis téged választanak. Te látod hitüket, mert bár a tapasztalt világ olykor riasztó, ők erősen hiszik, hogy veled mindent jobbra tehetnek.

Uram, ne csak őket, hanem bennünket és gyülekezeteinket is készítsd fel. Hadd legyünk méltóak a konfirmandusok megerősödésére, ám gyermek-ségükben is óriási hitére. Hadd váljunk olyan egyházzá, mely képes le-hajolni, meghallgatni, tervezni, cselekedni vagy akár táncra perdülni e kicsinyekkel. Hadd legyünk élő templomok, Lelked otthonává, egymásra figyelő és egymást megtartó testvéreké.

Órizz és Szentlelked tüzével építsd egyházadat, Uram! Ámen.

Kérdések a konfirmáció körül

A konfirmáció rítusa a vizsgával és az ünnepi istentisztelettel, illetve a lelkészek vezette konfirmációs felkészítés évszázadokig központi jelentőségű volt az evangélikus gyülekezetek életében. Az egykor csecsemőként megkeresztelt fiatal immár „felnőtt” fejjel, elsajátítva a bibliai történeteket, megismerve az egyház történetét, a jó és rossz megkülönböztetésének a képességét birtokolva szabadon felvállalja keresztény élethivatását, nyilvánosan megvallja hitét, részesül Krisztus testének és vérének misztériumában, és jelképesen befogadást nyer a gyülekezet felnőtt tagjai közé.

A konfirmáció a meghatározó jellegét nagyrészt annak köszönhetette, hogy olyan egyházi befogadó rítus volt, melyen mindenkinek keresztül kellett mennie ahhoz, hogy a gyülekezet életében bármilyen komolyan vehető szerepet játsszék.

Az idők során azonban a konfirmációs órák és a konfirmáció napja alaposan eltávolodott a gyülekezetek mindennapos valóságától, mivel a felkészítő program gyakran teljesen elkülönült s nagyban különbözött az iskolai hittanórától, a konfirmáció napja pedig – széles körben elfoga-

dott nézetként vagy a ténybe beletörődött vélekedésként – gyakorlatilag egyenlővé vált a gyülekezeti ballagással, mely után a fiatalot legfeljebb az esküvőjén látják ismét a templomban.

A konfirmációt illető kérdések az előbbieken említett okok miatt egyre erősödnek, s válasza várnak egyházunktól:

– Még mindig bölcs döntés-e eltiltani a megkeresztelt gyermekeket az úrvacsorától? Fenntartható-e, hogy továbbra is a konfirmációhoz kössük az első úrvacsoravételt?

– A konfirmáció napja összhangban van-e a gyülekezet egyéb ünnepi alkalmával? A gyülekezet magának érzi-e a konfirmáció ünnepét és a konfirmált fiatalokat?

– Miért tűnik el ilyen nagyszámú fiatal a gyülekezetekből a konfirmáció után?

– A konfirmációra való felkészítés módszertana lépést tart-e a fiatalok felgyorsult kulturális és pszichológiai változásaival? Az evangélikus gyermek- és ifjúsági munka pedagógiája megfelelően felkészült-e a mindenkori korsztály hathatós megszólítására?

■ ExO



A konfirmáció története

Az evangélikus konfirmáció szorosán kötődik az egyház két szentségéhez, a keresztséghez és az úrvacsorához.

A korai keresztény egyház keresztelési gyakorlata elég hamar két irányba kezdett el kifejlődni keleten és nyugaton.

Keleten a beavatási rítus a keresztelést megelőzően felkészítéssel indul, majd a liturgiában ezt a gonosz elutasítása, az engedelmesség megfogadása Krisztusnak, a hit megvallása és a homlok olajjal való megke-

nése követi. Nyugaton a homlok megkenése (bérmálás) a keresztelés után, attól időben is elkülönülve történt, mert a hit tudatos megvallásához, megerősítéséhez, vagyis a konfirmációhoz kötődött. A beavató rítus záró- s egyben csúcspontja mindkét esetben az úrvacsoravétel volt.

A gyermekkeresztség elterjedése eleinte nem volt hatással a rítusra abban az értelemben, hogy a megkeresztelt csecsemők is részesültek az úrvacsorában, mely hagyományt továbbra is őrzik az ortodox egyházban.

Az egyház erőteljes növekedésének és a gyermekkeresztség ugrásszerű elterjedésének köszönhetően nyugaton egyre nagyobb hangsúlyt kapott a keresztelő utáni felkészítés, s fokozatosan elvált egymástól a keresztelő és a konfirmáció. Eleinte a konfirmáció a keresztelésnek mintegy kiegészítő rítusa volt, majd a Szentlélek ajándékának olyan kiemelt rítusa, mely elengedhetetlen az üdvösséghez.

A firenzei zsinat (1439) fogalmazta meg először a konfirmáció teológiáját, kiemelve, hogy a konfirmáció

a hét szentség egyike, melynek kiszolgáltatója a püspök, s eltörölhetetlen jegy. E rítus „megerősítésre” közli a Szentlelkét, hogy immár hitében megerősödve, a kegyelemben növekedve „a keresztény bátran vallja meg Krisztus nevét”. 1547-ben a trentói (tridenti) zsinat megerősítette a tanítást, és a fiataloknak a hét és tizenkét éves kor közötti időt jelölte meg a konfirmáció számára.

Nyugaton tehát a konfirmáció a hitbeli felkészülés (katechumenátus) végét jelentette, mely után az

egyén teljes jogú tagként kapcsolódott be a gyülekezet istentiszteleti közösségébe. Bár Luther a keresztség és az úrvacsora kapcsán hangsúlyozta a helyes megértésükhöz és vételükhöz szükséges felkészültség fontosságát, mégsem alakított ki egységes képzési és konfirmációs gyakorlatot. Ennek következtében a világ evangélikus egyházaiban, sőt a magyarországi gyülekezeteken belül is számos, egymástól olykor jelentősen eltérő gyakorlattal találkozhatunk.

■ OPAT

HITVÁLLALÓK...

A név végigkíséri az életét

Beszélgetés Ravasz Ákossal, a 130 éve született református püspök unokaöccsével

▶ **Ravasz Ákos** filmrendező, **Ravasz László** dunamelléki református püspök unokaöccse az erdélyi Ravasz család leszármazottja. Budapesten, a Műszaki Egyetemen szerzett diplomát. 1970-ben feleségével a Német Szövetségi Köztársaságba emigrált, s ott filmművészeti tanulmányokat folytatott. Számos dokumentumfilm – például a *Kereszt és korona*, a *Küldetés Evianba*, az *Elysium* – társalkotója és producere, német közszolgálati televíziók állandó munkatársa. Évtizedekig a müncheni magyar református gyülekezet főgondnoki teendőit látta el. Nagybátyjához fűződő emlékeiről egy düsseldorfi kisebbségügyi konferencián beszélgettünk.

– *Ritka történelmi név viselője. Milyen családi kapcsolat fűzi a hajdani püspökhöz, Ravasz Lászlóhoz?*

– Ravasz Ákos Lászlónak hívnak, kevesen viselik ma már e vezeték- és keresztnévet. Hivatalosan unokaöccse vagyok az 1882-ben az erdélyi Bánffyhunyon született püspöknek, a kötődéseim mégis – egy érdekes családalápitásnak köszönhetően – ennél jóval szorosabbak. A felmenőknél úgy alakult, hogy két Ravasz fiú elvett két *Gönczi* lányt. László és Árpád nagyapám így kétszeres unokatestvérek voltak, ami bibliai értelemben testvéri kapcsolatot jelent, s így is szerették egymást.

E bensőséges köteléket a következő generációk is táplálták. Árpád évtizedekig a Lónyay Utcai Református Gimnázium és Kollégium igazgatója és tanára volt, 1919-ben az újjáalakuló cserkészmozgalom elnöki posztját is betöltötte. A református egyházban is adtak a szavára. Nagypapam nagyon sokat tett azért, hogy Ravasz László 1920 után Erdélyből Budapestre települjön, és a Dunamelléki Egyházkerület püspökévé válasszák. E családi kapocs természetesen nem érdekszövetség volt, Árpád és László nagyon szoros lelki kapcsolatban is állt egymással.

– *Nagybátyja a két világháború közötti időszak vallási és politikai életének markáns alakja volt. Erte Önt hátrányos megkülönböztetés e rokonról szólt?*

– Ravasz László emléke végigkísérte az életemet. A szocializmusban nőttem fel, így e név árnyékát vetültem rám. Már kisgyerekként szembe-sültem azzal, hogy üldözött ember viselte ezt a nevet. Rádfalván, az eldugott ormánsági faluban éppúgy, mint úttörőábrókban, kórházban és a munkahelyeimen is az első kérdés mindig a rokonságunkat firtatta. Belsőleg lázadtam, nehezen fogadtam el, hogy a püspök lénye ennyire átszöge az életemet, és harcoltam a meghatározó örökség ellen.

A továbbtanulásnál e név még inkább hátrányt jelentett, az ideológiai pályák bezárultak előttem. 1962-ben, az érettségi után a Filmművészeti Főiskolára jelentkeztem. A nyomtatvány leadásakor a titkárságon udvariasan bemutatkoztam. A titkárnő kijött utánam, és még egyszer megkérdezte a nevemet. A hallottakon elgondolkozott, s azt tanácsolta, hogy végezzek el egy egyetemet, s akkor nagyobb eséllyel pályázhatok az áhított tanintézménybe. Megfogadtam az intelmet, így kerültem a Műegyetemre. Ott avattak vegyészmérnöké.

– *Végül mégis a filmzés lett a hivatása...*

– Már az első egyetemi évben esztétiként színházakban dolgoztam. Munkakönyvet is kaptam, díszletplokként lépkedtem a világot jelentő deszkákra. Több teátrumban is

megfordultam. Később a filmgyárban kaptam feladatokat, majd a televízióban dolgoztam. Itt fordulóponthoz



Dr. Ravasz László (1882–1975)

érkeztem az életemben: mivel nem láttam magam előtt perspektívát, 1970-ben feleségemmel disszidáltunk. Egyéves vegyészmérnöki munka után sikerrel jelentkeztem a Müncheni Filmművészeti Főiskolára, rendezői szakon végeztem.

Főiskolás éveim alatt egy amerikai Fulbright-ösztöndíjjal – Németországból elsőként – a hollywoodi Amerikai Filmtudományi Intézetben tanulhattam. Évtizedekig mint író-rendező-szerkesztő és producer dolgoztam a televíziós és filmszakmában. 1991 szeptemberében, éppen a születésnapomon, Indonéziában, Lombok szigetén forgatás közben repülőbaleset ért. Mindannyian túléltek a katasztrófát, de három év leforgatott munkája a tűz martaléka lett.

A filmzést ezután abbahagytam, és diplomáciai pályára tértem. De nem sokáig bírtam kamera nélkül, így amikor begyógyultak a sebek, ismét visszatértem a filmhez. Alkotásaimmal a magyarság javát szolgáltam, mert a név kötelez...

– *Milyen volt Ravasz László mint pater familias?*

– Erről legtöbb unokái tudnának mesélni, hiszen gyakran voltak nála. Ők csak Tatának szölgitették. Fel-tűnt, milyen természetességgel, talán egy kis tiszteletlenséggel is beszélnek vele a fiatalabbak. Nem vette zokon, mert olyan nagy formátumú ember volt, hogy a kicsinységekre nem igazán adott. Valószínűleg az unokáiban is megvolt az említett védekezés a híres egyéniséggel szemben. Noha egy rendkívül szerény, sokszor alázatos ember képe is él róla bennem, számomra mégis tekintélyt parancsoló, minden helyzetben jelen lévő felsőbb lény, úgynevezett „Über Vater” volt.

– *Önnek milyen személyes emlékei vannak a nagybácsiról?*

– Nagyon szerettem. Ő keresztelt meg a közeli, Torockó téri templomban. Amikor Budapestről kitiltották, Leányfalun találkoztunk gyakrab-

ban. Merthogy a Duna menti településen lakott, szemben *Móricz Zsigmond*dal, akivel nagyon tisztelték egymást. Itt is halt meg 1975 augusztusában.

Személyes emlékként sok kedves képet őrzök róla. Fiatalkoromban gyakran kijártam hozzá, csodáltam, talán ki is használtam rendkívüli tudását. Igen nagy műveltsége volt, s például többek között ő értette meg velem *Kafka* világát. Nagyon szerettem a nagy író, séta közben számos művére hívta fel a figyelmemet. Most is látom magam előtt, ahogy az *Átváltozás* bogármotívumáról beszél.

Házasságkötésem előtt is felkerestem, és bemutattam neki jövődöbelimet. Emigrálásunk előtt ismét meglátogattam Laci bácsit, áldását kérve. Ekkor már a nyolcvannyolcadik évében volt, és mint egy öreg proféta beszélt velem. Keveset kérdezett, de mindent megértett.

– *Hogyan látja az azóta eltelt idő távlatából Ravasz László munkásságát?*

– Az életműve alig mérhető fel. Széles látókörű ember volt, kiterjedt ismeretségi körrel. Figyelemre méltó életutat járt be, már fiatalon püspökhelyettes lett. Tanított a kolozsvári református teológián is, filozófusként is nevet szerzett magának, később a Magyar Tudományos Akadémia alelnökévé tevékenykedett.

Horthy Miklós lelkigondozójaként a magyar politika egészére rálátott. Ebben a légritka térben nagyon nehéz volt megmaradni feddhetetlen kereszténynek: az igazságszeretet a vérben volt, szolgálta az egyházat, de a politika is megérintette. Az erősen katolikus Magyarország kormányzója református – e felemás világban a püspök mindenekelőtt egyházpolitikus volt. Befolyásával segíthette a református egyházat, erősíthette az iskolarendszert, gyülekezet-alapítás, templomépítés fűződik a nevéhez. Sok pénz felett dönthetett, de mindig tiszta kezű maradt, nem lehetett megvenni.

Nagyon nyitott, az újra mindig kész emberként jellemezhetem. Ő volt az első rádiós igehirdető, az éteren át szálló prédikációi igen népszerűnek bizonyultak. Az egész ország hallgatta, talán ennek is köszönhette Ravasz az ismertségét és népszerűségét, nemcsak Magyarországon, hanem Európában és más kontinenseken is. Ugyan megmaradtak a vallomásai, emlékezései, de az igazi Ravasz László-portré megrajzolása még várat magára.

– *A zsidósághoz fűződő viszonya viszont ellentmondásos...*

– Az ő különös egyénisége a zsidósághoz fűződő viszonyában is tükröződik. Az első zsidótörvény nagy kommentátora volt, erre az erdélyi zsidó bevándorlásról szóló, sokszor emlegetett „lávör és a tinta” vagy a „kád és a tinta” hasonlataiból következtethetünk. Noha az első jogszabályt megszavazta, később erős kétségei támadtak: eljutott a nemzeti dráma felismeréséhez. *Szenes Sándor Befejezetlen múlt* című könyvében is említi – és családi elbeszéléseiből is tudjuk –, milyen krízisben, testi betegségben élte át a német megszállást és a zsidók deportálását.

A Jó Pásztor Bizottság alapítójaként zsidómentő munkájával segítette a rászorultakat. A családban gyakran szóba kerültek 1938-ban mondott



Ravasz Ákos

szavai: amennyiben Magyarország a Szovjetunióval mégis háborúba lépne, akkor elkerülhetetlen lesz hazánk orosz megszállása. Profetikus ember volt, s ezt valamilyen módon a zsidóság is érezte és tudta. Noha szenvedélyesen, kettős érzéssel álltak e névhez, az ő fejét nem követelték, nem került börtönbe. Budapestről kitiltották, s az ígét sem hirdethette, de *Rákosi* a korlátozott szabadságát meghagyta.

– *A zsidóság ma is így tekint Ravasz egykori szerepére?*

– Néhány közvetlen emlékemmel tudok válaszolni. Egyszer, még a kilencvenes években, az Országos Rab-biképző Intézetbe kaptam meghívást. A terem végében foglaltam helyet. Amikor *Scheiber Sándor* professzor valahogy megtudta, hogy egy Ravasz rokon van a teremben, széles gesztussal, hangos szóval hívott maga mellé. Jóllehet számos notabilitás vett részt a találkozón, a többiek csodálkozására a professzor mégis velem beszélgetett a legtöbbet.

A dialógusok általában úgy kezdődnek: Ravasz László és a zsidótörvények, s az első törvény megszavazása miatt természetesen jön a szemrehányás.

Egy másik példa: 1972 decemberében filmfőiskolásként nyertem egy pályázatot, s választhattam, hova menjek tudósítani a német külpolitikai magazin számára. Izrael volt a legmesszebb, így a közel-keleti országba küldtettem ki magam. Az első négy ember, akivel Izraelben találkoztam, mind tudott magyarul. Éjszaka érkeztem, a portás a szálloda hosszasan tanulmányozta az útlevelemet. Rám nézett, és megkérdezte, hogy tudok-e még magyarul, mert ő is szép hazánkból származik. A másik hárommal, akik szintén beszéltek a nyelvünket, másnap délig akadtam össze. Asszisztensem a német televíziótól, *Noemi Ben Natan* szintén érdeklődött magyartudásom felől, az újságárusnál ugyancsak hal-

lották, hogy magyarul beszélünk... Rövid beszélgetések után kiderült, hogy mindannyian ismerték a Ravasz László nevet. Meg kell itt jegyezni, hogy újdonsült ismerőseim mind Erdélyből települtek ki.

– *A testvéregyházakkal milyen volt a püspök kapcsolata?*

– Pozíciójának megfelelően a katolikus egyházból elsősorban *Serédi Jusztinián* hercegprímással és *Prohászka* püspökkel volt jó viszonyban. Természetesen később *Mindszenty Józseffel* is becsülték egymást. *Ordass Lajos* evangélikus püspökhöz is bensőséges kapcsolat fűzte. Mint gyerek emlékszem az 1956-os beszédeikre: a forradalom napjaiban először *Mindszenty* szólalt meg, majd Ravasz László beszélt a rádióban. Nagy volt a különbség mondanivalójuk között, a református főpap kevésbé az aktuális politikából, inkább a bibliai igazságokból indult ki.

– *1956 után hagyták dolgozni, vagy rajta maradt a billog?*

– Pasaréten, a Torockó utcában laktam, közelünkben volt a Torockó téri református templom. Nagybátyám, *Joó Sándor* szolgált itt lelkész-ként. Éppen nála voltam, amikor egy nagy Pobeda autó kanyarodott a templom elé. Ravasz László szállt ki belőle. Istentiszteletet tartott, ugyanis visszaválasztották a zsinat lelkesi elnökének, illetve dunamelléki püspöknek. A kommunizmus Janus-arcát mutatja, hogy nagybátyámat 1957 tavaszáig hagyták dolgozni, viszont *Joó Sándort* bebörtönözték. A nagy tehetségű igehirdetőnek egyetlen bűne volt: hogy a püspököt beengedte az Isten házába prédikálni, és nagybátyám őt tekintette szellemi utódjának. Jómagam és sokan mások viszont órá nézünk fel az idő távlatából.

Többször gondolok magam is Ravasz Lászlóra. A vele szembeni ifjúkori lázadásom már a múlté, megbékéltem, és büszke vagyok nevére, a „theres” örökségre.

■ CSERMÁK ZOLTÁN

Ilyenkor, szeptemberben...

Ilyenkor, szeptemberben feltűnően sok lehajtott fejű kisgyereket látok, ami aztán eszembe juttatja *Móra Ferenc Szeptemberi emlék* című novelláját. Az írás főhőse a második gimnazista kisfiú, aki a család szegénysége miatt nem járhat iskolába, ám – tudásomja miatt – az ablakon kívül hallgatózik latinórán. Amikor Eyszrich tanár úr megkérdezi a diákoktól, hogy magyarul miként lehetne legjobban visszaadni az *Unus es Deus* mondatot, akkor sorra hangoznak el a tökéletlen fordítási kísérletek.

– Egy vagy Isten.
– No, nem egészen. Micsoda szórend ez?

Nagy Mátyás észbekapott.
– Vagyis hogy: egy Isten vagy...
Megint a tanár úr hangját hallottam:
– Nem, nem. Nem érzitek, hogy a latinban valahogy több van?

A kint ülő kisfiú – a gyermek Móra Ferenc – ezek után már nem tudja magába fojtani saját megoldását, és kalapáló szívvel, az izgalomba beleszédülve bekialtja az ablakon: „Egyedül te

vagy az Isten!” A szegénységet legyőző tudásszomjat érzékletesen bemutató novellát ezzel a mondattal zárja Móra: „...mindig teleszivárogdik könnyel a szemem, ha szeptemberben lehajtott fejű kis gyerekeket látok...”

E *szeptemberi emlék* nyomán két kérdést fogalmazok meg magamban. Az első: létezik-e ma is tisztességes szegénység? Vannak-e olyan koldussorsra jutottak, mélyszegénységben élők, akik fel akarnak kapaszkodni, és a paradicsomból kiűzött Ádámként vissza akarnak jutni az édenbe, ahonnan kiűzettek? Ábrázolható-e még ilyen, szinte idilli módon a szegénység – vagy a nyomor már csak agresszív és amorális teszi az embert?

A másik kérdésem: vannak-e közöttünk ilyen Eyszrich tanár urak, akik valóban egyszerre akarnak oktatni és nevelni? Akik az *Unus es Deus* mondatot tanítják diákjaiknak? Akik nemcsak szakmailag kiválóak, de jó lelkűek is? Amikor ugyanis Móra latinára meghallotta a helyes fordítást („Egyedül te vagy az Isten”), ak-

kor ölben vitte be a gyermeket az iskolába, és többet azután sose kértek tandíjat a családtól.

Bár ilyenkor szeptemberben feltűnően sok lehajtott fejű kisgyereket látok, hiszem, hogy mindkét kérdésre lehet igennel felelni. Minden rossz tapasztalatunk ellenére beszélhetünk tisztességes szegénységről, és ismerünk olyanokat, akik lehajolnak a mélységbe zuhantakért.

Törekednünk kell a kiáltó ellentétek kiegyenlítésére, a nyomor enyhítésére, de a fő kérdés minden esetben az Istennel való viszony rendezettsége. Élhet valaki gazdagságban hit nélkül vagy szegénységben, Istenbe kapaszkodva. Ezért vizsgálunk valamennyien napról napra, hogy az *Unus es Deus* mondatot tudjuk-e helyesen fordítani: „Egyedül te vagy az Isten!”

■ FABINY TAMÁS

Elhangzott a Kossuth rádió Vasárnap-újság című műsorában 2012. szeptember 16-án

Szeptember közepén évek óta ismétlődő sormintaként jelenik meg az életben a hitoktatás. Ennyi év alatt sok minden megtörténik az emberrel – volt már óriási, harmincfős óvodás csoportom és két-három fős kis csapatom is. Volt csupa lány, idén pedig új kihívásként megkaptam a csupa fiú változatot.

A sok barkácsolós, éneklős, virággyűjtős, szelíd foglalkozás után itt van újra a nagy csaták és hőstettek felidézésének ideje. Ha eddig Eszter, Anna és Sára vezették a népszerűségi listát, most ismét az élre kerülhet Sámson, Józsué és Dávid.

Örömmel várom az idén rám bízottakat, és nagy várakozással nézek Istenre, hogy vajon mi jót készített nekünk erre a tanévre. És persze akarva-akaratlanul felidéződnek arcok, sorsok a régi időkben.

Jó néhány évvel ezelőtti fiú többségű hittancsoportunk egyik jellegzetes alakja volt *Barnus*. Nem is gondoltam, hogy hozzánk íratják. Nem nálunk keresztelték, nem is igen volt kapcsolatunk azelőtt, de Barnus valahogy mégis kinézhetett magának, mert az első órán ő is ott feszített a sorban az oviból már jól ismert régi tanítványaim között. Nagy fekete szemű huncutul csillogott, és ahányszor a padok között járva megsimogattam a fejét, mindig hálás mosollyal simul a tenyerembe.

Megszerettük egymást, jól elcsatáztunk az órákon. Harcoltunk mi filiszteusokkal és ammóniakkal, győztünk Gedeon és Dávid oldalán az Úrral, szóval szépen telt a tanév, és reménykedtem, hogy szépen telegetnek a szívük-fejük is jó üzenetekkel.

Már tavaszodott, amikor az *Újszövetségről* szólva komolyabb fordulatra szántam el magam. Az élő vízről akartam beszélni, amely ugye azért elég elvont fogalom, hát cselhez folyamodtam. Van egy olyan növényke, amely a sivatagban csontszárazzá töpörödve vészeli át a víztelen hónapokat, éveket, de ha eljön a várva várt eső, azonnal kizöldül, életre kel, csodás virággá bomlik. Jerikó rózsája a neve. Ezt vittem be a kis csapatnak.

– Nézzétek csak, tapogassátok meg, él ez a növény? – adtam a kezükbe a gombóccá szikkadt kis csomót.

A gyerekek a fejüket rázták. Nem, valóban nem látszik benne életnek semmi jele.

– És most betesszük a vízbe, meg is öntözzük, lássuk, mi történik vele! – adtam ki a parancsot.

A kis csapat szájtátva figyelte. A tőppedt száradék, amint vizet ért, azonnal megszólalni kezdett. Ha-

Jerikó rózsája

lottnak hitt ága-boga kunkorodott, nyújtózkodott, és élénkzölddé vált.

– A víz, látjátok, milyen csodát tett Jerikó rózsájával? Jézus azt mondja, ilyen a lelkünknek az a víz, amit ő ad. Örök életre buzgó víz forrásává lesz benne. Felüdíti, életre kelti.

Folytattam volna még, de nem lett volna értelme. Nem kellett ezeket, ezt a csodát úgysem lehetett volna felülmúlni. Csak álltunk a virág körül, amely most már ott pompázott teljes díszében, zölden és élén. Csendben voltunk, áhítatos, lüktető csendben.

Aztán elmúlt az a tanév, és múlt az idő megállíthatatlanul. Barnuskám nagyfiú lett, afféle problémás kamasz, fékezhetetlen és öntörvényű. Van, amikor ki kell várni, míg kiforrnak a dolgok. De Barnus sajnos türelmetlen volt...

Egy vasárnap – sok évvel később – az istentisztelet közepén elhallgatott az orgona, és elaludt az összes lámpa. Előfordul olykor áramszünet a falunkban, de ez valami dermesztő volt. Baljós és villámcsapásszerű. Mindenki nyugtalanul nézett körbe, rosszat sejtettünk többen is, láttam a tekintetekből.

Aztán persze újra lett áram, csak az a rossz érzés okozta kis karcolás maradt a lelkünkben. És mentők hangja sikított a vasárnap délelőtti békés csendességbe, majd egy helikopter süvített el egészen közel, hatalmas szele tépteszaggatta a fákat. Aztán újra csend, de már nem az a békés, inkább valami olyan, mint amikor az ember ijedten lapul a sötétben, és figyel, várja a zajokat, mert fél attól, amiről még nem is tud, csak sejt, hogy baj van.

Délre mindenféle pletykák keringtek. Egymásnak ellentmondó hírek, egy volt csak közös bennük: hogy Barnus valami vita során dühbe gurult, és felmászott a nagyfeszültségű vezetékhez a póznára. Hogy miként jutott le, azt senki sem tudta biztosan.

Mire ennyit megtudtam, már több különböző felekezetű keresztény barátunk is ott gyülekezett a faluban, mindannyian együtt imádkoztunk Barnus életéért. Tizenhét éves volt, nem lehet ez a vége. Sírva és öklöt rászva ostromoltuk az eget, és újra meg újra próbáltuk átadni Istennek a döntés jogát, hisz ő biztosan a legjobbat akarja, de ismét csak oda jutottunk, hogy nem és nem, Barnus nem halhat bele

ebbe az ostoba kalandba. Harc volt ez, valóságos küszködés, verítékes és elkecseregett munka.

Az órák vánszorogtak, olyan sokára jött csak valami hír... A múltban van, altatják, még mindig semmi változás. Végre este: amputálták mindkét lábát, így talán túléli.

Másnap a falu vidám reggeli zajai is halkabbak voltak, az emberek lehajtott fejjel jártak, mindegyikünknek fájdalom, iszonyat és szégyen töltötte meg a lelkét: vajon mit rontottunk el, hogy ez a kajla gyerek idáig jutott? Végül a pont a mondat végén: túléli, ha elfogadja a helyzetét, és akar tovább élni.

És többé már alig voltak jó hírek, mert nem akart. Tombolt és üvöltött, dühöngött és csapkodott, és leesett az ágyról zokogva, aztán csak feküdt csukott szemmel, mozdulatlanul, és nem reagált semmire. Ezt mesélték a szülei, és mi tehetetlenül bámultunk magunk elé csöndes imáinkat morzsolgatva.

„Istenem, ki tudja, mi is a jó neki? Én már semmit nem tudok.”

Aztán nagy sokára mégiscsak felderengett egy kis fény. Csak annyira: ma kinyitotta a szemét, megszólalt, már evett pár kanál joghurtot. A dolog eldőlt, Barnus élni fog, lábak nélkül fog élni.

Néhány hét után hazahozhatták. Még ügyetlenül mocorgott a tolokocsiban, hamar elfáradt, csak az udvarukon levegőzgetett. A lábcsontok látványát nekünk is nehéz volt megszokni és nem megbámulni. De nagy sokára mégis megjelent az utcán újra. Nagy fekete szemében ott bujkált egy kis szomorúság, a hangja csöndesebb lett, de újra ő volt mégis, vitathatatlanul.

Ha találkoztunk, mindig köszöntünk, de nem tudtam, mit mondhatnék neki. Ugyan ki tud itt okosat mondani? Végül ő szólított meg.

– Timi néni! Megvan még magának az a... Jerikó rózsája? – kérdezte.

– Megvan – bólogattam csöppet elmosolyodva a közös emléktől.

– És használja hittanórákon? – nézett a szemembe komolyan.

– Nem is tudom, valahogy nem került mostanában elő... – tétováztam.

Nagy fekete szemében megcsillant valami nedvesség. Szégyenlősen hajtotta le a fejét. A kezére tettem a kezem. Azt hittem, el szeretné kérni a rózsát. Már éppen fel akartam ajánlani neki, amikor újra rám nézett, és az ajkát harapdálva azt mondta:

– Hát csak használja! Használja! És továbbgurult a kerekese székével. Barnus, használni fogom! Ígérem!

■ FÜLLER TÍMEA

A hónap igéje

„Jó az Úr a benne reménykedőkhöz, a hozzá folyamodókhöz” (Jsir 3,25)

Jeremiás talán a legnehezebb sorsú próféta volt. Sokat szenvedett azért, mert hűséges volt az Úrhoz, és világosan tolmácsolta Isten igéjét mindenkinek. De hát miért ilyen „siralmakat” mondott, miért az ítéletről, pusztulásról beszélt? Mert neki ez volt az üzenete. Mert Izráel már annyira megkeményedett, hogy csak az ítéletet lehetett hirdetni neki. Persze még akkor is benne volt az, hogy hátha megtérnek bűnös és gonosz útjaikról, az Isten-nélküliség hiábavalóságából.

Íme, most milyen vigasztaló és bátorító szavakat hallunk a próféta ajkáról! Csak az a baj, hogy hallgatói nem hallják meg az üzenetet, vagy ha meghallják, sértésnek és ellenük szóló támadásnak veszik.

Te látod-e, hogy jogosan ítél az Isten? Észreveszed-e, hogy még akkor is könyörölni és segíteni akar? És: hiszed-e, bízol-e abban, hogy amikor nem látod a jövőt világosan, ő akkor is a javadat munkálja? Bízhat-e benne, hisz ő a leghatalmasabb, az Isten. Mégsem kegyetlen zsarnok, hanem szeret. „Mert akit szeret az Úr, megdorgálja, megostoroz pedig mindenkit, akit fiává fogad.” (Zsid 12,5–8) És Isten szolgájának időnként „nemszeretem” dolgokat is kell hirdetni. Istenünk a nehézségekkel is tisztogatja, próbára teszi, erősíti életünket.

Ezért hangzik Jeremiás biztatása minden kor embere számára, számmodra is: bízz az Úrban, és remény-

kedj ígéreteiben. Hiszen az ő ígérete nem pusztán szó a jövőről, hanem olyan biztos valóság, amely még nem történt meg – de meg fog történni bizonyosan. Ezért olvassunk ígét, és tudunk belekapaszkodni Isten élő szavába, amikor az megleveledik, és éppen nekünk szól, a mi aktuális helyzetünkben mutat utat. Nagy kiváltság ez is. Ez is a fiúságunkhoz tartozik.

Jegyezd meg tehát: nem „Jóistenünk” van, aki majd valahogy mindekit megsegít, egész a mennyig, hanem „jó Istenünk”. Azaz tudatosan bízunk benne, és valljuk, hogy ő jó. És látjuk az egyetlen föltételt, amelyről Jeremiás is beszél: benne reménykedj, benne bízzál teljes szívvel. Hiszen mi az Úr Jézus eljövetele óta még többet tudunk szeretetéről és kegyelméről. Ahogy Péter apostol is látta a pogányokból lett hívők és a zsidó vallásosokból lett, de a törvényt nehezen elhagyni tudó zsidók életében: „Az Úr Jézus Krisztus kegyelme által hisszük, hogy megtartatunk, miképpen ők is.” (ApCsel 15,11)

Jeremiási helyzet van ma is. Egyre nagyobb a gonoszság. Egyre többen akarnak bármiféle mérték nélkül élni. A szabadság szabadosságá vált az élet.

De hát a szívbe bele van írva Isten akarata, az, hogy mi a helyes, és mi a rossz (Róm 1,20–32). Ha pedig a jót elvetjük, akkor mi marad?

■ SZÉLL BULCSÚ

HETI ÚTRAVALÓ

„Az a győzelem, amely legyőzte a világot, a mi hitünk.” (1Jn 5,4)



Szentháromság ünnepe után a 17. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi az egyház egységéről, a hit győzelméről és az angyalok szolgálatáról adnak tanítást (Mihály arkangyal emléknapját követően). Krisztusban egy az egyház. Ő Isten szétszóródott népét szeretetben egyesíti. „Egy az Isten, egy a közbenjáró is Isten és az emberek között: az ember Krisztus Jézus, aki önmagát adta váltságul mindenkiért.” (1Tim 2,5,6; LK) „Ímé, mily jó és mily nagy gyönyörűség / Az atyafiak közt az egyenesség...” (GyLK 765)

A kánaáni asszony alázatos, kitartó és bátor hite még Jézust is meggyőzte: „Asszony, nagy a te hited, legyen úgy, amint kívánod!” (Mt 15,28); s lányát nem gyötörte tovább a gonosz lélek, mert „Nincs különbség zsidó és görög között, mert mindenkinek ugyanaz az Ura, és ő bőkezű mindenkinek, aki segítségül hívja” (lásd Jóel 3,5). S Pál megválaszolja a saját kérdését – „De hogyan hívják segítségül azt, akiben nem hisznek?” – is: „A hit tehát hallásból van, a hallás pedig a Krisztus beszéde által.” (Róm 10,12.14.17) Az örömhír e világ végezetéig hirdettetik. És János láthatta, „hogy egy másik angyal repül az ég közepén: az örök evangélium volt nála, és hirdette azoknak, akik a földön laknak” (Jel 14,6). Istennél igen értékesek az „egy ügyű” kicsinyek; mi se vessük meg őket, ezért Jézus nekünk is mondja, hogy „angyalaik mindenkor látják a mennyben az én mennyei Atyám arcát”, és „a ti mennyei Atyátok sem akarja, hogy elveszen egy is e kicsinyek közül” (Mt 18,10.14). Péter így szabadult ki: „És íme, az Úr angyala odalépett hozzám, és világosság támadt a cellában...” Majd vallott: „Most tudom igazán, hogy az Úr elküldte az ő angyalát, és kimentett engem...” (ApCsel 12,7.11) A viharos tengeren hajózva Pál is megtapasztalta Isten szabadító hatalmát, amint ő hírnökével üzent: „...ma éjjel életem állt annak az Istennek az angyala, akie vagyok, és akinek szolgálok. Ez azt mondta: Ne félj, Pál, neked a császár elé kell állnod... Én hiszek az Istennek.” (ApCsel 27,23–25) De kik is az angyalok? (A választ lásd Zsid 1,14.) Ezért bátran kér(het)jük reformátorunk szavaival: „Szent angyalod legyen velem...” Ám elfogatásakor Jézus ezt nem kérte: „...gondolod, hogy nem kérhetném meg Atyámat, hogy adjon mellém most tizenkét sereg angyalnal is többet?” (Mt 26,53) „Egyetlen angyal is elég lett volna, hogy megvédje Krisztust az egész világgal szemben. De mi módon teljednének be akkor az Írások? Lám, tehát ez az oka Krisztus szenvedésének; Isten akarta így, jótetszéséből.” (Luther) Péter azt is átélte, hogy nem az Úr angyala, hanem maga az Úr állt őrt „az istenfélők mellett, és megmenti őket” (Zsolt 34,8). Mikor a tengeren járva süllyedni kezdett, Jézus megragadta, megmentette, megkérdezte: „Kicsinyhitű, miért kételkedél?” Az egyház hajójában élők ma mi is hittal valljuk: „Valóban Isten Fia vagy!” (Mt 14,31.33) „Eljössz! Ígérted! / S akkor a te néped / Felviszed, Jézus, oda, ahol téged / Angyalok, szentek karában dicsérhet! / Dicsérjük Istent!” (EÉ 52,6)

■ GARAI ANDRÁS

PALACKPOSTA

„Merre rendelte menned?”

„Többé ne legyünk kiskorúak, akik mindenféle tanítás szelében ide-oda hányódnak és sodródódnak az emberek csalásától, tévútra csábító ravaszágától; hanem az igazsághoz ragaszkodva növekedjünk fel szeretetben mindenestől őhozzá, aki a fej, a Krisztus.” (Ef 4,14–15)

Gyermekkor, felnőttkor. Kiskor, nagykor. Tanulás, pályaválasztás, hivatás, küldetés. A régi kérdés: mi leszel, ha nagy leszel? Tűzoltó? Katona? Juhász?... Ezen tűnődünk gyermekkorunkban. A bátyám például mindig tudta, én csak nagy sokára jöttem rá.

Tanítványaimat is sokszor kérdezem, pláne az idősebbeket, így a tanév elején, a későbbi továbbtanulás irányát már nagyjából előre jelző fakultációválasztások napjaiban: tudjátok-e már, hogy a gimnázium után merre, hogyan tovább? Kikristályosodott-e valami a nyár során?

Ezek az évek a nyugtalan út-, hely- és küldetéskeresés éve. Sokszor még főiskolai, egyetemi éveink alatt is ide-oda hányódnak és sodródunk, nemegyszer tévutakra. A számtalan lehetőség közül nehéz választanunk.

Melyik iskola és szak komoly, melyik komolytalan? Melyik mögött van valódi tartalom, és melyik nem több agyfúrt blöffnél: szép csengése, jó hangzása mögött csak a nagy semmi? Hallgassunk-e apánk, anyánk tanácsára? Ami nagyapánknak, apánknak ment, megy-e nekünk is? Vigyük-e tovább a családi hagyományt? Vagy tán épp az a tévút, ha nem visszük tovább? Jó-e nekünk is az, ami a többieknek jó? Van-e értelme a diplomahalmozásnak? Mélyítsük el tudásunkat, vagy inkább a több területre rálátni segítő, felszínebb ismereteinket szélesítsük? De sok, de nehéz kérdés!

A legfontosabbak még így is hátravannak: Boldog és elégedett emberek lennénk-e azon az úton, amelyet választunk? Szinkronban lennénk-e az Úristen életünkre vonatkozó terével a terveink, céljaink? Miről látjuk ezt, ha igen, s miről, ha nem?

Sokat emlegetem a kérdésben *Babits Szimbolumok* című versét – „...minden vágyad az

Isten szava benned / mutatva, hogy merre rendelte menned” – és az önismeret fontosságát. Vonzalmaink, hajlamaink, „húzásaink”, ügyességünk, tehetségünk bizonyos tantárgyak, témák, feladat- és tevékenység típusok terén, viselkedésünk és ügyetlenségünk más tárgyakat, témákat és feladatokat illetően az Úristen egyértelmű útjelző táblái az életünkben.

Hiába hangzik és fizet jól egy adott út, szak vagy szakma – ha hiányzik hozzá a hajlam, a vonzódás, a lelkesedés, ha csak vért izzadva megy, ha hiányzik közben a „flow”, ha nem ragad magával, nem tölt el örömmel, ha nem ajándékozik meg a megnyugtató „helyemen vagyok” tudattal, ha stresszel és megbetegít, akkor ne menjünk arra, ne menjünk tovább azon az úton, mert az számunkra hamis út, tévút!

A nekünk rendelt, hozzánk illő út ismerve az, hogy azon örömmel és tárgyunk, foglalkozásunk iránt érzett őszinte, elfogult, rajongó szeretettel, üde és egészséges lélekkel járunk – miközben rengeteg dolgot tanulunk, áldozunk és fáradozunk. Rengeteget. Ahhoz ugyanis, hogy utunkon ne csak örömmel és szeretettel, de az igazsághoz is ragaszkodva haladjunk – hogy tárgyunk, tudományunk, szakmánk igazságainak, szabályainak, tanításainak igazi és lehető legteljesebb megismerésére eljussunk –, rengeteg tanulás és munka, áldozatvállalás, nagy szorgalom, rettenetesen sok befektetett idő és energiák szükségesek. Máshogy nem érdemes.

Krisztus – a fej – ebben, az igaz küldetésbetöltésben is követendő példaképünk.

■ MAGYARKUTI GYULÁNÉ TÓTH KATALIN



Névjegy:
Magyarkuti Gyuláné
Tóth Katalin
A Deák Téri Evangélikus
Gimnázium iskolalelkésze
vagyok.

OSZTOZÓ

Klasszikusok nyomában
három város Nemzetijében

Miután a vénasszonyok nyara is lecseng, és egyre többször ködösek a hajnalok, szűrjük a nappalok, és esősek az esték, talán te is többször veszel könyvet a kezvedbe. Ezúttal viszont arra biztatunk, hogy az iskolában is megismert klasszikusokkal ne csak az olvasófüteledben ülve, hanem a színházakban is ismerkedj!

Budapesten a Nemzeti Színház *Vörösmarty Mihály* csodavilágba kalauzoló művét, a *Csongor és Tündét* tűzte műsorára (*Képtünkön*). Már önmagában a történet is tele van ellentmondással. Ahogy a darab színpadon olvassuk: korabeli ponyva, zsebben elférő love story, amely a legősibb, legmélyebb népmesei motívumokból építkezik. Ebből faragott a költőóriás igazi klasszikust. A központi kérdés is ellentmondás: beteljesedhet-e egy ember és egy tündérlány szerelme? Ezt a mesét adja tovább a Nemzeti Színház társulata nekünk, 21. századi nézőknek 21. századi színházi eszközökkel.

A teátrum szerint az előadás igazi kihívás lesz a színészeknek, és ritkán látott színházi csemege a közönségnek.

A premiert október 6-án tartják a színház Gobbi Hilda Színpadán, majd októberben még négyszer gördül fel a függöny a Vörösmarty-mű előtt.



A 19. század másik költőóriásának, *Petőfi Sándornak* talán legismertebb műve a *János vitéz*, amelyből *Kacsóh Pongrác* írt daljátékot. A mű már az ősbemutatón óriási sikert aratott, és egymás után százhatvanöt-ször játszották, ami egyedülálló volt a korabeli színházi életben. A zenés játék kottájából félmillió példányt adtak el. Ha úgy döntesz, hogy jegyet vászol a Pécsi Nemzeti Színház előadására, ne lepődj meg, ha a darab zárórésze nem lesz azonos az általános iskolában megismert történettel. *Bakonyi Károly*, a librettó szerzője ugyanis más befejezést adott Jancsi és Iluska szerelmének. Hogy a románc a színpadon

beteljesül-e, most nem áruljuk el – ül be a nagy múltú színház egyik páholyába!

John Steinbeck amerikai regényíró-novellista 1937-ben vetette papírra az *Egerek és emberek* című történetet, amelynek színpadi változatáért Pulitzer-díjat kapott a később irodalmi Nobel-díjjal is kitüntetett szerző. A történet két vándormunkásról, szegény napszámosról szól. George és Lennie együtt próbál boldogulni, munkát találni. Kapcsolatukat meghatározza, hogy Lennie értelmi fogyatékos, kisgyermekként él és gondolkodik. És hogy hol van az egér? Lennie zsebében: egy döglött állatot tart magánál. Mindent szeretget, cirógat ugyanis, ami puha és jó tapintású.

Vajon hogyan boldogul a két barát? Sikerül-e a közösen tervezett tanyát megvásárolniuk, ahol boldogan élhetnek? És egyáltalán, hová vezet egy sérült és egy fürgé eszjárású ember barátsága? Megtudhatod szeptember 29-én vagy októberben a tíz előadás valamelyikén a Szegedi Nemzeti Színház Kisszínházában.

■ JENŐ

»AZ OVISOK MÉG TUDJÁK, HOGY A TESTMOZGÁS ÖRÖM◀

Falmászás, síelés, tollaslabda,
kirándulás – a sport mindenkié

► **A Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kolégium diákjai számára minden adva van ahhoz, hogy kedvükre sportolhassanak, élvezzék a mozgás örömét. Akár tanórán, akár szabadidejükben teszik ezt, akár verseny-, akár tömegsportot művelnek, nyitott kapuk, remek testnevelők, kitűnő tárgyi feltételek várják őket. Nem varázsütésre jött létre mindez, az intézmény már a nyolcvanas évektől azon munkálkodik, hogy kulturált, szakszerű sportos környezetet biztosítson az itt tanulók számára. Mert ők már régóta vallják, hogy a sport mindenkié – vagy mindenkié kell, hogy legyen. Jótékony hatásairól Ónodi Szabolccsal, a középiskola testnevelés–földrajz–biológia szakigazgatójával beszélgettünk.**



ZSOLCZAI BALÁZS FELVÉTELE

– *A szülők arról panaszkodnak, hogy nem tudják rávenni a gyerekeiket egy kis testmozgásra, arra, hogy szakadjanak el a számítógéptől. Ha a mozgás olyan nagy öröm lenne, megtennék maguktól is, nem?*

– Korunkban már nemigen. Ez teljesen újszerű probléma. Az előző generáció még nem ült ennyit a televízió előtt, számítógépe sem volt ennyi embernek. Ezek az eszközök olyan vizuális élményeket kínálnak, amelyek feledtetik a belső igényt a mozgásra. Pedig a készítés bennünk van. Figyeljünk csak meg egy óvodást. Miközben beszélünk hozzá, vele, egy percig nem tud nyugton maradni, pattog ide-oda, hatalmas a mozgásigénye. Boldog, örül, ha futkározhat.

– *Aztán ezt hallja állandóan: „Maradj nyugton!”*

– Az iskolarendszerbe bekerülve a kicsik négy-öt, majd hat-hét órát kénytelenek végigülni, szinte alig mozoghatnak. A természetközeli népek a gyermekek mozgásszükségleteihez igazítják a képzést, ellentétben az úgynevezett civilizált világ népeivel. Nálunk az emberi kényelemhez, nem az élettani adottságokhoz passzítják az oktatást. Pedig ösztönösen mindenki

tudja, hogy mi a jó a testének, mi válik előnyére. Épp ezért örülünk, hogy amivel mi már évtizedek óta próbálkozunk, arra most törvényi lehetőség van. Jó, hogy a mindennapos testnevelés révén segíthetünk kielégíteni a biológiai igényeket, s az is remek, hogy sok szabadidős sport is bekerült az iskolai oktatásba.

– *Tizen-, huszon-egynéhány éve falun, de még városban is az volt a menő, aki a legügyesebben mászott fára, rúgta a bőrt, építette a legpöcebb bunkit; a lányok többek közt ugróköteleztek, nem is akármilyen szinten – hogy csak a legegyszerűbb és leghétköznapiabb mozgásformákat említsük. Nem is volt annyi rossz tartású, allergiás gyerek, mint napjainkban.*

– Hosszú lenne felsorolni, hova vezethet a mozgásszegény életmód, különösen, ha már fiatalok elmaradnak a megfelelő ingerek. Például a csontozat nem fog megfelelően fejlődni, ebből pedig számos mozgásszervi elváltozás adódhat, többek között gerincferdülés. Ez pedig a belső szervekre is kihathat, érintheti a keringést, ami fulladáshoz, nem az élettani adottságokhoz passzítják az oktatást. Pedig ösztönösen mindenki

munrendszert, ezáltal nagyobb az esélye az allergiának, az asztmának. Eddig időskori betegségek tekintették a cukorbetegséget, de ez a kór is egyre fiatalabbakat támad meg, ami szintén nagy szerepe van az ülő életmódnak, az iskolai tanórák magas számának, a televízió és a számítógép előtt töltött rengeteg időnek.

– *Ajaj, ez nagyon rémisztő. Beszéljünk arról is, mit kapunk cserébe, ha eleget mozgunk.*

– Röviden: egészséges életet. Az előbb felsoroltak ellentétét. Az erős csontozat helyes testtartást eredményez; kicsi az esélye, hogy kóros mozgásszervi elváltozásaink lesznek. A tüdő erősödik, az immunrendszerünk megfelelő lesz, így az allergia, az asztma jó eséllyel nem alakul ki. A cukorbetegség mozgásgazdag életmóddal megelőzhető, illetve ha már kialakult, jól karbantartható.

A kezdeti izomláz megszűnik, átáll a szervezet. Mérhető, pozitív változások mennek végbe fizikumban és lélemben egyaránt. A mozgás segíti a finnomtorikus képességeket, így az íráskészség kifejlődését, ami ugye nem mindegy az írás elsajátításakor.

Nagyon tanulságos eredmények születtek különféle vizsgálatok során. Pont az írástanuláshoz mutatták ki, hogy a kertés házban élő gyerekek, akik kedvükre játszhattak a szabadban, könnyebben tanultak meg írni. Aztán az autózásról beszélünk, akkor mindegy. Az a lényeg, hogy mozogjon, sportoljon, és teljék benne öröme. Nagyon egyszerű példa: gimnáziumunkban nagyon nagy népszerűségnek örvend a „Ki tud többet futni?” megmérettetés. A lényege az, hogy az atletikai pályát ki tudja a legtöbb-ször körbefutni. A száz kört futók pólót kapnak, amit büszkén viselnek. Van, aki százhetven kört fut le pár óra alatt.

– *Mindegy, milyen mozgást, sportot űz a gyerek, a fiatal?*

– Ha életmódról beszélünk, akkor mindegy. Az a lényeg, hogy mozogjon, sportoljon, és teljék benne öröme. Nagyon egyszerű példa: gimnáziumunkban nagyon nagy népszerűségnek örvend a „Ki tud többet futni?” megmérettetés. A lényege az, hogy az atletikai pályát ki tudja a legtöbb-ször körbefutni. A száz kört futók pólót kapnak, amit büszkén viselnek. Van, aki százhetven kört fut le pár óra alatt.

■ V. GÁNSZLER BEÁTA

PÁLYÁZAT – VALLOMÁSOK A BIBLIÁRÓL

A reformáció ünnepét megelőző vasárnapot bibliavasárnapnak is nevezik egyházunkban, ezért terveink szerint az október 28-ai *Evangelikus Élet* ifjúsági oldalának is ez lesz majd az egyik témája.

Szerkeszd velünk az oldalt! Várjuk rövid írásodat, vallomásozatot arról, szerinted miért a Biblia a könyvek könyve. Írd meg nekünk, miként változtatta meg az életedet a Biblia rendszeres olvasása, foglalmazd meg, másokat hogyan buzdítanál a testamentumok lapozgatására, vagy gyűjtsd csokorba, milyen érveid vannak a Szentírás mellett!

A pályázatra 16–24 év közötti evangélikus fiatalok írásait várjuk, pályázónként egy írást. A pályaművek terjedelme szöközőkkel együtt nem haladhatja meg a kétezer karaktert.

Beküldési határidő: október 15., hétfő éjfélig. A pályaműveket a következő e-mail címekre (*egyidejűleg mindkettőre!*) kérjük elküldeni: evelet@lutheran.hu és zs.v.judit@gmail.com. A megjelent pályaművek szerzőit a Luther Kiadó egy-egy kötetével ajándékozzuk meg!

Közgyűlések mindhárom egyházkerületben

Északi Egyházkerület

► Folytatás az 1. oldalról

„Kedves Gyuri! Itt állsz, másként már nem tehetsz – szólította meg közvetlenül elnöktársát Fabiny Tamás. – Akkor tudsz majd felügyelői szolgálatodban helyállani, ha Luther Mártonnal együtt te is ki tudod mondani: »Isten engem úgy segítjen!« Legyen ő a te segítségem és támaszod. Az érem másik oldala a szolgátság – erről sem feledkezhetünk meg. Akkor lehetsz jó szolga, ha megismered az igazi szabadságot, és miután bölcsessékként a Mindentudás Egyetemén már bizonyítottad szervezőképességedet, Krisztus embereként az evangélikus egyházban is kamatoztatod és továbbadod.”

Az ünnepi istentisztelet liturgiai szolgálatában a csömöri gyülekezetben éppen öt éve szolgáló *Johann Gyula* segédkezett, a padsorokban ülve pedig több mint harminc evangélikus lelkész volt jelen az egyházkerület új nem lelkészi vezetőjének iktatásán.

Székfoglaló beszédében Fábri György mindenekelőtt kifejezte, hogy most éri át igazán, mennyire szorongóvá és menekülővé válhat az ember, tapasztalván kicsinységét a rárótt feladathoz képest. Mindazonáltal lelkesen és lendületesen vág bele megbízatásába, hogy a felsőoktatási és tudományos világban szerzett tudását, tapasztalatait, kapcsolatait, kommunikációs és szervezőképességeit gyakorlatilag egyházunkban hasznosítsa.

A világunkban dúló zavar és válsághelyzet arra készlet bennünket, hogy

tükröt tartsunk a társadalomnak és egymásnak egyaránt. Immáron nem takarozhatunk a társadalmi meghatározottságokkal. „Mi lenne más a küldetésünk, mint másképpen működni, mint amire a világ nyomorúságossága minket is sodorna?” – tette fel a kérdést.

Az egyházi vezető beszédében személyesen is megszólította elődjét, Benczúr Lászlót. „Laci, a te alázatod, bölcsességed, emberséged, szakmai ismereteid, megbecsültséged nyomásztóan elérhetetlen példa lenne számomra, ha nem bírnám, bírnánk hálával fogadott szavadat, miszerint az egyházi szabályzatok miatt ugyan valóban le kell köszönnöd posztodról, de szó sincs elköszönésről. Velünk maradsz hitbéli testvérünként, barátunként, és amivel legalább ennyire élni szeretnénk: egyházunk munkásként is, egyáltalán nem csupán tiszteletbeli protokollal.”

Záró szavaiban – az általa is készített új evangélikus stratégia címére utalva – Fábri György mintegy felszólította a jelenlévőket: „Legyünk hát együtt láthatóan evangélikusok, kérem, imádsággal és őszinteséggel támogatassatok ebben!”

A köszöntések sorában – többek között – mindhárom egyházkerület világi vezetője is felszólalt: Benczúr László mellett *Szabó György*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület leköszönő felügyelője, illetve *Radosné Lengyel Anna*, akit az ünnepélyes csömöri alkalom másnapján iktattak be újra a Déli Egyházkerület felügyelői tisztségébe.

► Az Északi Evangélikus Egyházkerület alakuló közgyűlése – dr. Fábri György egyházkerületi felügyelő iktatását követően – a Csömöri Evangélikus Egyházközség gyülekezetében kapott helyet. Elsőként a települési polgármestere, *Fábri István* (az új felügyelő testvér-össze) köszöntötte az egybegyűlteket, majd beiktatták a közgyűlési tagokat: espereseket, egyházmegyei felügyelőket, lelkészi és nem lelkészi küldötteket – szám szerint huszonnégyet. Ezzel az aktuális megalkult a következő hat évre az egyházkerületi közgyűlés.

A gyűlés fő és meglehetősen időigényes napirendi pontját, az egyházkerületi tisztségviselők megválasztását *Szabó András* esperes, a jelölő- és szavazatbontó bizottság elnöke vezette.

A közgyűlés mindenekelőtt létrehozta a tiszteletbeli felügyelői címet, és ezt – közfelkiáltással – *Benczúr Lászlónak* adományozta, aki örömmel elfogadta a megtiszteltetést.

Ezek után a szavazás öt blokkból állt: az egyházkerületi tisztségviselők, az országos presbitériumi küldöttek, a zsinati küldöttek, különféle országos bizottságok, illetve egyházkerületi bizottságok küldötteinek választásából. A különböző tisztségekre százhatvan jelölés érkezett, és százharmincötven vállalták a jelöltséget. (Mivel a törvény erre lehetőséget ad, az oktatási és diakóniai intézmények igazgatótanácsaiba jelölt kerületi küldöttek választását a közgyűlés egy következő alkalomra halasztotta.)

A szavazások és az eredményhirdetések között lehetőség nyílt egy másik – helyszínen bejelentett – napirendi pont beiktatására is: a Borsod-Hevesi Egyházmegye sorsának alapos megvitatására. A kérdés háttérben húzódo jelenségeket dr. *Fabiny Tamás* püspök vázolta. Az elmúlt években az egyházmegye több gyülekezetében jelentkező komoly egzisztenciális problémák, az idej

tisztújítások körüli hanyagságok és anomáliák, illetve a megye rossz demográfiai mutatói döntés elé állítják az egyházi vezetőket: fenntartható-e a Borsod-Hevesi Egyházmegye?

A csaknem egyórás közös vívódás eredményeként a plénum a következő határozatot fogadta el: az egyházkerület közgyűlése felállít egy olyan stratégiai munkacsoportot, amelyik – az országos stratégia jegyében – megvizsgálja a Borsod-Hevesi Egyházmegye gyülekezeteinek gazdasági, népmozgalmi és egyéb adatait, valamint missziói felelősségvállalását. A bizottság az egyházkerület rendkívüli közgyűlésén tesz jelentést, amikor is az egyházkerület határoz arról, hogy szükséges-e az egyházmegye gyülekezeteinek a szomszédos egyházmegyékhez csatolása. Az egyházkerületi közgyűlés számol azzal, hogy az egyházmegyében esedékes választások nem az egész hatéves ciklusra vonatkoznak.

Összességében elmondható: a közgyűlés a várakozásokon felüli hatékonysággal és jó kedéllyel végezte el feladatát – mindössze négy óra leforgása alatt – a jól előkészített szavazási menetrendnek, illetve a lebonyolításban tanúsított csapatmunkának köszönhetően.

Isten áldja a felelősséggel felruházott közgyűlési tagokat és tisztségviselőket!

■ HORVÁTH-HEGYI ÁRON

Déli Egyházkerület

► Folytatás az 1. oldalról

Most már elmondhatja: az említett időszakot az oktatási intézményekben való gyarapodás jellemzi, hiszen az egyházkerület intézményeinek száma öt óvodával, öt általános iskolával, négy gimnáziummal és egy kollégiummal bővült.

Az oktatás ügye iránt különösen is elkötelezett felügyelő asszony iktatásán mégsem azokat emelte prédikációjának középpontjába a püspök, akik már valamiképpen az egyház „ölelésében” élnek. Hoznak-e még bizalommal a templom közelébe olyanokat, akik segítségre szorulnak; ülnék-e még tőlünk irtalmasságot váró emberek a templomainkba vezető lépcsőkön; meglátjuk-e azokat, akik a kapukon kívül maradnak? – sorjázta Gáncs Péter kérdései.

Az istentiszteletet követő ünnepi közgyűlés legfőbb napirendi pontja a felügyelői székfoglaló volt. Radosné Lengyel Anna – édesanyja rendíthetetlen, előtte példaként álló hitét is felidézve – elmondta: most is éppoly büszke megválasztására, mint volt hat évvel ezelőtt, de most már bölcsében, tapasztaltabban áll a gyülekezetek küldöttei előtt.

A tisztségét férje – *Rados Péter* – maximális támogatásával ellátó, az elnöktársát szinte minden jelentő-

sebb szolgálatára elkísérő felügyelő asszony beszédében több csoportot is megszólított, így a lelkészek, a pedagógusok és a diákok, az idősek, valamint az egyházi tisztséget betöltők számára is megfogalmazta, milyennek szeretné látni őket. Hogy mind többen mondassák vele együtt: „evangélikusnak lenni jó, evangélikusok között lenni jó”. Ígérete szerint esküjéből ezután sem enged, továbbra is a jó rend megőrzéséért fog munkálkodni, és szigorú, következetes felügyelő lesz.

A közgyűlés folytatásában példaértékűen tömör és szabatos köszöntések hangzottak el. Sztót kért – mások mellett – *Pröhle Gergely* országos felügyelő, dr. *Fábri György* északi egyházkerületi és *Mészáros Tamás* nyugati (dunántúli) egyházkerületi felügyelő, a zsinat világi elnöke, *Muntag András* és *Kákay István* országos irodaigazgató, valamint – az egyházi kapcsolatokért is felelős államtitkárság képviselőjében – dr. *Mekis Viktória*.

Többen is kiemelték: Radosné Lengyel Anna személyében egyházát szerető, elkötelezett, az értékrendje és az elvei mellett elszántan kiálló, a zömében férfiakból álló testületekben a női gondolkodásmódot, nézőpontot is megjelenítő felügyelője lett (maradt) az egyházkerületnek.

■ VITÁLIS JUDIT

► A Déli Egyházkerület alakuló közgyűlésére szeptember 22-én délután került sor. Az ülésnek egyetlen napirendi pontja volt: a kerületi tisztségviselők és küldöttek, valamint bizottsági tagok megválasztása. A mintegy két és fél órás tanácskozáson a jelöltlistán szereplők közül számosan jelen voltak, akiknek szavazati joguk ugyan nem volt, de bemutatkozásra felkérést kaptak.

A kerületi tisztségviselők közül több jelölt esetében az a személy élvezte a közgyűlés bizalmát, aki már az előző ciklusban is az adott tisztségben szolgált. Így püspökhelyettesként *Szabóné Mátrai Mariannát*, kerületifelügyelő-helyettesként *Andorka Árpádot*, ügyészként *Font Évát*, a Gusztáv Adolf Segélyszolgálat előadójaként *Káposzta Lajost* erősítette meg tisztségében a testület, a kerület missziói lelkésze viszont új ember, *Deák László*, a Szezhlo Gábor nevű viselő pest-szentlőrinci oktatási intézmény iskolalelkésze lett. Megválasztásuk után beiktatásuk és eskütételük is megtörtént.

A bizottságok tagnévsora is gyorsan összeállt, az országos presbitériumi és zsinati küldöttek megválasztása azonban csak több forduló után hozott eredményt. (A megválasztottak névsora: *del.lutheran.hu/hirek/kerületi-valasztokoezgyules-a-deli-keruletben*.)

Nemcsak a választással összefüggő hivatalos feladatokat végezte el a közgyűlés, hanem személyes hangvételű megszólalásokra is sort kerített. Imád-

ságban emlékeztek a jelenlévők a közelmúltban elhunyt korábbi püspöki titkárra, *Wiszkidenszky Andrára*, és bemutatkozott a kerület kommunikációs munkatársa, *Kiss Tamás*.

Mi újság az iskolákban a tanévkezdés után? – tette fel a kérdést a püspök a szavazatszámolás alatt, mire a közgyűlés kis beszámolót kaphatott az új iskolák képviselőitől. *Gáncs Péter* püspök ehhez hozzátette, hogy a kerület számára nemcsak az oktatási intézmények fontosak, hanem a gyülekezetek is, ezért elnöktársával és helyettesével együtt látogatja az egyházközségeket, s ennek keretében már több pesti közösségbe eljutott.

Mínt hogy a közgyűlés az egyházkerület legfőbb döntéshozó testülete, javaslatok megfogalmazására is lehetőség nyílt. Így került szóba például a gyülekezeti iratterjesztések megerősítésének szükségessége, a reformáció emlékfutás, valamint a lehetőség a Zákus Médiacentrum filmjeinek internetes letöltésére.

■ HULEJ ENIKŐ

Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

► Folytatás az 1. oldalról

A régi-új püspökhelyettes 1984-ben szentelte lelkésszé dr. *Nagy Gyula* püspök, majd a székesfehérvári gyülekezetbe küldte szolgálatra. Azóta a fehérvári és a fehérvárcsurgói gyülekezeti szolgálat mellett a sárosvári és az agárdi területeken, valamint Pusztaszabolcson és Nagylókon végez helyettes lelkészi szolgálatot. Egy időben a gyülekezeti szolgálat mellett *Bencze András* volt az *Evangélikus Élet* ifjúsági rovatának szerkesztője, az egyházmegye ifjúsági, majd missziói felelőse. 2000–2006 között a Fejér-Komáromi Egyházmegye esperesi tisztségét töltötte be, a legutóbbi időben pedig püspökhelyettes, illetve az országos presbitérium tagja. Elnöke a Szezhlo Gábor ösztöndíjbirozságnak, továbbá részt vesz a lelkészképzési bizottság munkájában.

Egyházkerületi másodfelügyelőnek a közgyűlés dr. *Smidéliusz Lászlót* választotta, aki Répcelakon született. Édesapja, *Smidéliusz Ernő* negyven éven keresztül ott volt lelkész. Dr. *Smidéliusz László* érettségi után a Pécsi Orvostudományi Egyetemen általános orvosi diplomát szerzett. Először a megyei tüdőgyógyintézetben segédorvosként, majd a szakvizsga után tüdőgyógyász szakorvosként dolgozott. 1976-ban pályázat útján nyerte el a nagykáta tüdőgyógyászati intézet vezető főorvosi állását, innen ment nyugdíjba. Nyugdíjasként visszatért szülőfalujába, Répcelakra. Gyermekei közül *Gábor* Budapest-Deák téri, *András* pedig kajárceki lelkész.

Dr. *Smidéliusz Lászlónak* egyházi munkája is szerteágazó. Egyházmegyei másodfelügyelő, majd felügyelő volt. 2000-ben az Északi Egyházkerület másodfelügyelőjévé választották, emellett az országos presbitériumnak és az országos közgyűlésnek is tagja volt. A zsinatban nem lelkészi jegyzőként működött. Jelenleg az országos jelölőbizottság elnöke. A mostani választási ciklusban pedig Répcelakon presbiternek választották meg.

A közgyűlés egyházkerületi ügyésznek a győri illetőségű ügyvédet, dr. *Horváth Józsefet* választotta meg. Az országos presbitériumba a testület *Smidéliusz András* kajárceki lelkészt, illetve *Szabó György* volt egyházkerületi felügyelőt delegálta. Az evangélikus és missziói felelős *Verasztó János* répcelaki, a Gusztáv Adolf Segélyszervezet felelőse pedig *Béres László* beledi lelkész lett. Megválasztotta a közgyűlés az egyházkerület szakági bizottságainak tagjait is, és jelölteket állított az országos szakági bizottságokba.

Az egyes szavazási fordulók között három gyülekezet – Nagykanizsa, Komárom, Lébény – kérvényéről is döntött a grémium. Mindhárom gyülekezet felújítás céljából kért és – a pozitív döntést követően – kapott anyagi támogatást az egyházkerület rendelkezésére álló külön keretből.

A következő hat évre megválasztott egyházkerületi tisztségviselőket a közgyűlés második napján, szombaton ünnepi istentisztelet keretében iktatta be Szemerei János püspök a kőszegi evangélikus templomban.

■ KISS MIKLÓS



ASZERZŐ FELVÉTELE

ISTENTISZTELET-KÖZVETÍTÉS A TELEVÍZIÓBAN

Győrújfalú evangélikusai

Gyülekezetünk eredete a múlt kódébe vész. Legkorábbi adatunk, egy 1815-ben kelt levél szerint: „több mint harminc éve, hogy Újfalun evangélikus iskolamester van”. Tehát valószínű, hogy *Mária Terézia* uralkodásának utolsó éveiben már volt tanító. Ha pedig tanító volt, akkor gyülekezet is volt. 1865-ben e gyülekezet imaházat épített. Szintén ebben az évben megrepedt a katolikusokkal közös harang. Az 1866-ban elkészült új harang költségeit – kétszázötven ezüstsforintot – *gróf Viczay Héder* (Szigetköz kegyura) teljes egészében magára vállalta.

Gyülekezetünk 1895-ben *Kiss Lajos* téri segédtanítót meghívta tanítói állásra. Kiss tanító úr 1933. évi nyugdíjazásáig szent elkötelezettséggel és lelkesedéssel tanította gyülekezetünkben generációk egész sorát. Akik élnek még tanítványai közül, nevét ma is tisztelettel emlegetik. Kiss Lajos nyugalomba vonulása után *Lajos* és *Margit* nevű gyermekei töltötték be édesapjuk hivatalát az államosításig (1947).

Tiszteletadással kell meghajtanunk fejünket *Schrikker László* emléke előtt is, aki helybeli földbirtokos, gyülekezeti felügyelő és iskolánk patrónusa volt. Jóvoltából készült el 1905-ben az új, tágas, világos, a kor igényeinek megfelelő iskola.

Régi vágya volt az újfalusi evangélikusoknak, hogy templomot építsenek. Ez a szándék 1942-ben elemi erővel tört fel a hívek szívéből. Sajnos a háború szele és a pénzromlás meghiúsította a terveket. Az államosítások idején a kis evangélikus közösséget megfosztották iskolájától és a tanító-lakástól.

1949-ben újra fellángolt a templom-építési kedv. Egyházmegyei gyűjtés és helyi áldozatvállalás nyomán szeptember 18-án mellmagasságig értek a falak. Mire a tél beköszöntött, már kész volt a tető is. 1950. június 25-én *Túróczy Zoltán* püspök avatta fel a templomot. Az újfalui evangélikus temp-

lom külseje felszenteléskor még vonatlan volt, néhány év elteltével azonban a gyülekezet gondoskodott a falak bevakolásáról.

1954-ben árvíz pusztított a faluban, amely nem kímélte Isten házat sem. Ma is meglátszik a templom elől levő padjain a víz magasságának nyoma, szintjének magasságát a templom falán márványtábla is őrzi. Kárt azonban nem tudott tenni az épületben az áradat.

A szószékről rendszeresen a mindenkor győri lelkészek, püspökök, esperesek hirdették Isten ígését. Prédikált e falak között *Túróczy Zoltán* és *Szabó József* püspök, *Kovács Géza*, *Bödecs Barnabás* és *Ittész Gábor*, *Tekus Ottó* és *Plachy Lajos*, *Bárány Gyula* esperes, *Ittész János* püspök és *Lackner Pál*, a későbbi tábori püspök.



Evangelikus istentisztelet az M1-en

Október 7-én, a Szentháromság ünnepe utáni 18. vasárnap 11 órától istentiszteletet közvetít a Magyar Televízió M1-es csatornája Győrújfaluból. Igét hirdet *Szemerei János* püspök.

1991-ben a közösség visszakapta a korábban államosított iskola és tanító-lakás épületét, ezeket nemrég felújították. Hasznosítására komoly erőfeszítések történtek. Végleges funkciójának megtalálása a jelen és jövő feladata a gyülekezetben. (2005-ben jelent meg magánkiadásban *Jakus György* és *Tóth Péter* munkája, a *Győrújfalú és az evangélikus gyülekezet története* című, 391 oldalas kötet. Hozzáférhető például a Győri Evangélikus Egyházközség Levéltárában.)

■ JÁNOSA ATTILA

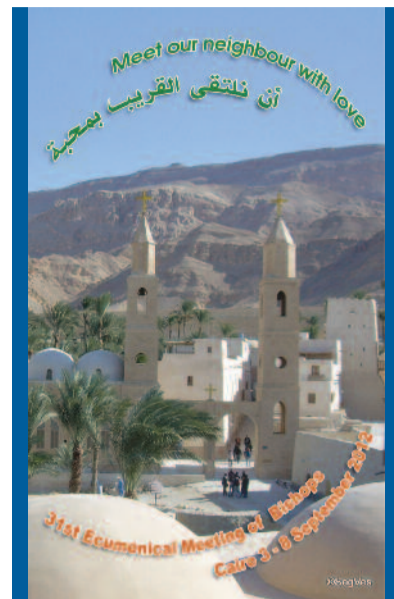
Istentiszteleti rend • 2012. szeptember 30.

Szentháromság ünnepe után 17. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Lk 14,1–11; Ézs 49,1–6. Alapige: Ef 4,11–16. Énekek: 446., 265.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) dr. Agod Anett; du. 6. Balicza Iván; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. 9.; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Gálos Ildikó; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (ősi hálaadó) Horváth Ferenc; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solyvár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Smidéljus Gábor; de. 11. (úrv., kantátazenés istentisztelet) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; du. 6. (orgonazenés istentisztelet) Cselovszky Ferenc; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű, úrv.) Scott Ryll; de. 11. (úrv.) Aradi György; du. 6. (teremtés ünnepi liturgia) Pelikán András; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Románé Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Románé Bolba Márta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; du. 6. (vespera) Rozs-Nagy Szilvia, liturgus: Muntag Lőrinc; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. dr. Blázy Árpádné; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) dr. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) dr. Agod Anett; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsavéglő u. 46.** de. fél 11. Halász Alexandra; **Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24.** de. 9. Halász Alexandra; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Nagyné Szeker Éva; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Kovács Áron; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Kovács Áron; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Martti Pitkänen; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Martti Pitkänen; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Éva; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Éva; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hokker Zsolt; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2. (úrv.). **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lackner Puskás Sára. *Összeállította: BODA ZSUZSA*

Ökumenikus püspöktalálkozó Kairóban – kopt keresztények körében

► A Nílus csendes partján, tízemeletes szállodában talált alkalmas teret a Fokoláre Mozgalom római központja az ez évi, 31. ökumenikus püspöki konzultáció megrendezésére. A 2011. tavaszi egyiptomi forradalom korántsem ért véget. A jelenlegi vezetés száz nap haladékosan kért a legfontosabb változások bevezetésére, s ezzel egy rövid időre biztosította a nyugalmat. Időközben az Amerikában élő, kopt vallású filmrendező *Mohamed* prófétát, illetve híveit sértő módon ábrázoló alkotása váltott ki felháborodást iszlám körökben. Az amerikai követségek előtt szerte a világon tüntetésekre került sor, amelyeknek halálos áldozatai is voltak. Tény, hogy az Egyiptomban élő koptok mélyen elítélték emigrált honfitársuk alkotását, és az arab tüntetők mellé álltak. Ezen idő alatt – a hetvenedik nap tájékán – találkozhattak a huszonkét országból érkezett püspökök, nyolc felekezetet képviselve, összesen harmincnolcan, köztük hét evangélikus püspök. (Először volt köztünk a svájci református egyház tanácsának elnöke, *Gottfried Locher*.) A konferencia témája így hangzott: *A másikkal szeretetben találkozni. A másik én vagyok.*



Hogy milyen események váltják fel a viszonylagos nyugalmat, azt ma még senki sem sejtí. A szinte közlekedési lámpa nélküli városban minden sarokon rendőrök vigyáznak a rendre és az ott lakók életére. (Megtisztelő volt számomra, hogy hazánk egyiptomi nagykövete, *Kveck Péter* otthonában fogadott ünnepi ebédet.)

Az ország általános helyzetéről *Adel Zaky* alexandriai püspök számolt be, a főtémáról *Maria Voce*, a Fokoláre olasz elnöke szolt, míg helyettesen, *Giancarlo Faletti* mindezt ökumenikus perspektívában elemezte. Anglikán, ortodox, evangélikus és metodista referátum gazdagította a közös gondolkodást.

A megélt hit gyümölcse a szeretet – hangzott el. – Ha ez hiányzik egyéni és egyházi életünkben, hitelét veszíti ünnepünk és liturgiánk, amelyből paradox módon Krisztus ígéje és szentségi jelenléte által mégis meríthetünk.

A *vallásközi dialógus alapja a spiritualitás* címmel *Giuseppe Scattolin* római katolikus professzor tartott elgondolkoztató előadást. A konzultáció során magam is rövid beszámolót tartottam a budapesti Genfest ünnepségről és hazai egyházaink ökumenikus elkötelezettségéről, benne evangélikus egyházunk összekötő-híd-szerepéről.

Az együttlételet naponként más-más felekezetű istentisztelet gazdagította. Egymás liturgikus hagyományának mélyebb megismerése jó alkalmat kínált a közös istentiszteleti elemek hangsúlyozására, amely a másik tradíciójának megbecsülésében juthat kifejezésre.

Az ma már teológiatörténeti tény, hogy katolikus testvéreink anyanyelven végzett igehirdetése a misén a protestáns egyházak felismerése nyomán vált gyakorlattá, míg az úrvacsora nagyobb megbecsülése és gyakoribb ünneplése a római tradíció hatásának következménye a reformáció egyházaiban.

Az ez évi találkozó jó alkalomnak bizonyult az egyiptomi kopt ortodox keresztény egyház közelebbi megismerésére. A hatalmas kopt pápai templomban az érsek („pápahelyettes”) másfél órás előadásában vázolta egyházuk múltját.

A kopt egyház – melynek történelme során sok-sok vértanúja volt – a hagyomány szerint Márk evangélista szolgálata nyomán jött létre. A legősibb tradíció hordozója, számtalan keresztény ereklyével. Őrzi a szerzetesi életforma áldását a meditációban, az egyszerű életvitelben.

Egyiptomban tízmillió kopt keresztény él a nyolcvanmillió iszlám hívő mellett. A vasárnapot pénteken, esetleg szombaton tartják, mivel az

iszlám többségű országban ezek a munkaszüneti napok. A kopt–muszlim – részben – vallási feszültség sajnos az utcán is érzékelhető. Ettől függetlenül vasárnap is van istentisztelet a keresztény templomokban szerényebb létszámú látogatottsággal.

Részt vettünk egy arab hívekből verbuválódott református gyülekezet karizmatikus istentiszteletén – a fiatalok ének- és zenekara meggyőző erővel hirdette a Krisztushoz tartozás örömeit. (A 19 milliós fővárosban német ajkú evangélikus egyházközség is szolgál, itt éppen lelkészváltás zajlott.) Erőteljes Kairóban az anglikánok jelenléte; csütörtök este nagy létszámú gyülekezet vett részt az arab és angol nyelvű istentiszteleten. Igazi kuriózum a kopt római katolikus egyház, amely keleti imádságokkal vegyes liturgiával tartja hűséggel életben a nyugati egyház hagyományos értékeit. Istentiszteletünkön tizenkét püspök celebrált...



Az *Anba-Bishoy* kolostor megtekintése után – a fővárostól mintegy száznyolcvan kilométerre – meglátogattuk az *Anafora* (felemelkedés, menedék) nevű ortodox ökumenikus központot. Fiatalok éneke és tanúságtévő kórusa fogadott, a közelmúltban épült új templomban *Anba Tomas* püspök kalauzolt bennünket. A központ zarándokhelyként is működik, ahová szívesen érkeznek a kopt testvérek elcsendesedésre, meditációra.

Afrika legészakibb országa, a Nílus folyó jobb és bal partján élő – többségében ma már arab – lakossággal sajátos módon emlékezett egy szerze a bibliai eseményekre és a Krisztus születése előtti ősi kultúrára. Hiszen ide hozták az ősatya, Jákob legkedvesebb fiát, Józsefet rabszolgaként, miután a reá féltékeny testvérei jó pénzért eladták. S aztán ő lett a nagy szárazságot követő éhínségben rokonsága megmentője, miután

a fáraó udvarában első emberként szolgált. Nem állt bosszút testvéreinek, hanem megbocsátott nekik. De a választott nép negyven évig fogságban is élt Egyiptomban... És ide menekült Mária és József is az újszülött Jézussal a gyermekgyilkos Heródes haragja elől.

Nem lehet ezt a rövid tudósítást befejezni anélkül, hogy ne szóljunk a gízai piramisokról és a szfinxról. Kairótól délnyugatra található, lényegében a főváros peremén. A Kheopsz-, a Khephrén- és a Mükherinosz-piramis a szfinxszel az ókori világ hét csodájának egyike. Méretük lenyűgöző, méltán hirdetik az építésük idején elfogadott nézetet: „Mindenki egyért, aki a csúcson van.” Ma a fordítottját reméljük: mindenki tegyen valamit az egy rászorulóért.

Miért voltunk Kairóban? Jelezni kívántuk sok szenvedést megélt kopt keresztény testvéreinknek, hogy velük vagyunk életük e nehéz szakaszá-

ban. Nemcsak imádkozunk, de az egyház kapcsolatrendszerében teszünk is értük. Kifejezésre akartuk juttatni ugyanakkor mohamedán embertársaink számára, hogy nyitottak vagyunk a párbeszédre. Bár hívtuk és kértük őket erre, ez a dialógus most sajnos elmaradt, okainak ismeretése meghaladná ennek az írásnak a terjedelmi kereteit.

Miért mentünk mégis Kairóba? Jelezni kívántuk, hogy az ökumené sokak által alaptalanul kritizált mai időszakában is lehet együtt elcsendesni, imádkozni, egymást elfogadni s szeretetben megélni a Krisztushoz tartozást. Biztatni akarunk mindenkit, hogy a maga lakóhelyén és gyülekezetében vegye komolyan Jézus ígését: „Arról fogja megtudni mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást.” (Jn 13,35)

■ D. SZEBIK IMRE
nyugalmozott püspök

Jézus és a teremtett világ

Teremtett világ: felfoghatatlan korú és méretű az univerzum.

Amikor a méretekre az európai ember – a távcsövek segítségével – ráébredt, az univerzum nagyságának, a benne dúló iszonyatos erőknél a tudata hitbeli válságot és ezzel kapcsolatos lidérces álmokat váltott ki.

A kor egyik írója, *Jean Paul* (1763–1825), aki evangélikus lelkészcsaládban nevelkedett, *A halott Krisztus beszédeiben* így meséli el egy ilyen lidérces álmát: Krisztus előtt felsorakoznak a halottak, hogy feltegyék neki az őket gyöttrő kérdést: egy ilyen mérhetetlenül nagy és idegen univerzumban hol van Isten?

Krisztus *Jean Paul* álmában így válaszol a kérdésre: „Bejártam minden világot, leszálltam minden Napon, keresztülutaztam az égi pusztaság összes Tejútján, alászálltam mindenüvé, ahová már csak árnyékát veti a lét, betekintettem a mélységbe, és így kiáltottam: Atyám, hol vagy? – ám csupán az örök vihart hallottam, melyet senki nem ural... S amint felpillantottam a mérhetetlen világmindenségbe, hogy ráleljek Isten szemére, feneketlenül üres szemből meredt vissza rám.”

A szörnyű látomásban Isten helyén viharos káosz tombol, amely teljesen idegen, rideg világ, amely teljesen élethetetlen hely.

Jean Paul még felébredhetett ebből a szörnyű álomból: „Mikor felébredtem, sirtam örömben, hogy újra imádhatom Isten. És az öröm, a könnyek és a benne való hit volt az imádságom. S ahogy felkeltem, ég és föld között egy boldog, mulandó világ terjesztette ki kurta szárnyait, és akárcsak én, az örök Atya színe előtt élte az életét.”

Ez a boldog felébredés az ő számunkra lehetséges volt, de vajon számunkra is lehetséges? Számunkra, akik tudjuk, hogy az univerzum tizen-négy milliárd éves, és méretei is hihetetlenek. Ha képesek lennénk a fény sebességével haladni, akkor a hozzánk legközelebb eső állócsillagot öt év alatt érünk el. Ha a Tejútja merőlegesen haladnánk, akkor ezer év múlva már kivehető lenne a csillagokból formálódó egyik spirálkar, és százézer év múlva már az egész galaxisunkat képesek lennénk látni. Tízmilliárd év múlva érünk el azokat a kvazárokat, amelyek az eddigi észlelt objektumok között a legmesszebb vannak.

Ezeknek a felfoghatatlan méreteknél a tükrében parányi bolygónknak és a rajta található életnek a pusztasága is meglepő, annyira különleges az univerzum nagy többségének állapotához és viszonyaihoz képest, hogy bátran lehet csodáról beszélni.

De a teremtett világ valós korának és méreteinek tükrében új értelmet nyer a zsoltáros éneke: „...az égen is megmutattad fenségedet! (...) Ha látom az eget, kezéd alkotását, a holdat és a csillagokat, amelyeket ráhelyeztél, micsoda a halandó – mondom –, hogy törődsz velem, és az emberfia, hogy gondod van rólam?” (Zsolt 8,2.4–5)

A teremtett világgal való kapcsolatát illetően az ember mindig kettős követelményt látott maga előtt: tisztelni az életet, ugyanakkor felelősen uralkodni az alsóbbrendű teremtmények felett. Az idézett zsoltár így folytatódik: „Kévéssel tetted őt kisebbé Istennél, dicsőséggel és méltósággal koronáztad meg. Úrrá tetted kezeid alkotásain, mindent a lába elé vetettél: a juhokat és marhákat mind, még a mezei vadakat is, az ég madarait, a tenger halait, amelyek a tenger ösvényein járnak.”

Az ember egészen egyedülálló helyet foglal el a Földön. Olyan léptékű tevékenységet folytat, amely minőségileg kiemel a többi élőlény közül. Az embernek kitüntetett helye – és szerepe – van a világban. Azért nem csak egy a többi teremtmény között, mert Isten képe és hasonlatosságára teremtett. A komplexitástudat, -növekedés az emberben érte el legmagasabb szintjét, s benne lépett át egy másik, magasabb dimenzióba. Az ember nem egy a sok lény között, benne és általa halad a világ a beteljesedés felé.

A kiemelt helyzetből elméletileg kétféle következmény származhat: kiemelt jogok és kiemelt kötelességek. El kell ismernünk, hogy – legalábbis az utóbbi évszázadokban – az ember a maga kitüntetett helyzetét a gyakorlatban úgy élte meg, hogy kiemelt jogokat követelt magának. Itt az ideje, hogy belássuk: csak az a viselkedés etikus, amely a kiemelt helyzetet nem előjogok megszerzésére használja, hanem fokozott kötelességként és felelősségként éli meg.

Az európai ember hosszú időn keresztül a teremtett világ urának képzelte magát. Ebben szerepe lehetett a Biblia évszázadokon átívelő félreértelmezésének is. Az utóbbi egy-két évtizedben azonban az „úr” szerep helyett az ember „sáfár” szerepére helyeződött át a hangsúly.

Míg a házvezető, az *oikonomosz* – szó szerint a sáfárnak megfelelő fogalom – nem sokszor fordul elő az *Újszövetségben*, a sáfárság fogalma Jézusnál visszatérő elem. Jézus példázatainak egy jelentős csoportjában úgy mutatja be az embert, mint akire rábízott valami, legyen az talentum vagy mina vagy egy gazdaság. Az úr idegenben távozik, majd visszatér,

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL



Rovatgazda: Sánta Anikó

és elszámolást tart. Ilyen zárómegjegyzésekkel fejeződnek be ezek az elszámolások: „...a kevésen hű voltál, sokat bízok rád ezután...”, vagy „aki hű a kevésen, a sokon is hű az, és aki a kevésen hamis, a sokon is hamis az.”

Jézus tehát előszeretettel ábrázolja az embert úgy, mint sáfárt vagy mint olyan szolgát, akinek megbízatása, feladata van. És ezért számon fogják kérni. Vagyis Jézus szerint az ember a teremtett világ sáfára, akinek az a feladata, hogy gondját viselje annak, amit rábízta.

A *Jelenések könyvében*, a hét levél egyikében, a filadelfiai gyülekezetnek címzettben ezt olvashatjuk: „Aki győz, azt oszloppá teszem az én Istenem templomában...” (Jel 3,12) Mi is rejlik e mögött a kép mögött? Minél több oszlopra terhelődik a súly, annál könnyebb, könnyebben tartható.

Ahogy a görög mitológia Atlasz-figurája tartja az eget, ahhoz hasonlóan tartotta Jézus a keresztet. A kereszt a világmindenség jelképe is, nem csak az áldozat. A *Zsidókhoz írt levél* éppen azzal kezdődik, hogy Jézus teremtésbeli szerepét tisztázza: „Ő Isten dicsőségének a kisugárzása és lényének képmása, aki hatalmas szavával hordozza a mindenséget...” Újabb angol nyelvű bibliafordításokban itt a *hordozza* szó helyén a „fenntartja” jelentésű szó (*sustain*) szerepel. Ugyanez a szó a *fenntartható fejlődés* közismert kifejezésében is feltűnik.

Jézus fenntartja a világot. Ahogy egykor a kereszt fáját hordozta a Golgoftáig, úgy tartja fenn a világot. A fenntarthatóság ebben a vonatkozásban az oszlopok képe alapján értelmezhető.

Az a Jézus, aki fenntartja a világot, így buzdítja tanítványait: „Kérjétek az aratás Urát, küldjön munkásokat az aratásába...” Mert minél több munkás van, annál könnyebb és hamarabb befejezhető a munka, annál előbb eljön a gyógyulás pillanata. Jézus mindenki számára értelmes feladatokat ad: olyanokat, amelyek megoszthatók, mint egy teher, melyet több oszlop együttesen tart. A krisztusi terhek megoszthatók, sőt az ilyen terhek igazán krisztusiak.

Ezért egyáltalán nem volt mindegy sosem, és ma sem mindegy, hogy hányan vagyunk. Hogy hányan veszünk részt Krisztus gyógyulást hozó, az egész teremtett világot fenntartó szolgálatában.

■ RÉZ-NAGY ZOLTÁN

Az elvirágzott koshmollok törzsféhré foltjai immár bágyadtan olvadnak a perjék acélos zöldjébe az utak szélén. A tavaszt hirdető gólyahír, boglárika és a Jakab-napi aggófű sem virít már oly harsányan, mint a folyamatosan virágzó bakszakáll, amelynek a sárga tavasziak között különleges helye és üzenete van. Vidám, széttárt kezű formázó, hívogató, nagy virága csupa biztatás: mindjárt itt a nyár! Nézd, már lengenek is a csomós ebérek dús bugái a lakodalmas kutyák nagy öröme

Idén minden korábban jelentkezett. A pipacs vérvöröse már április közepén virított a fehér mécsvirágok között, és a pázsitfüvek zöldjével szívbem hazafias érzelmeket hevített e trikolór látványa. Nem is maradhat el a magyar mező és érzület nélkülük, úgy, ahogyan a köztük csoportosan vagy csak itt-ott magányosan nézelődő sarkalábak kékeslila csillagszemei sem. Itt vannak már a bársonyos tüdőfű kék, békét, nyugodalmat üze-

Szelíd vadak

nő apró szirmai. Ezek minden szomorúságon felülkerekedni tudó, szelíd jelek úton-útfélen. Őket már a júniusi katángkórók mosolygó virágorcái fogják csak felülmúlni.

Most azonban a természetes és harsány ökörfarkkórók vidámitának reggelente, és nemsokára szösös és lila társaik is nyílni fognak. Tárt karokkal mutatja majd apró sárga vagy fehér fürtjeit az orvosi somkóró, de ekkorra már elvirágzott csenkeszek fakóra szökült szálai hullámoznak az útpadkák felé a langyos nyári szellőben. Mögöttük kivillannak mély rózsaszínnel a budai (vagy vastövű) dús imolák s velük együtt a molett, bókólok bogáncsok. Noha száraik, mint bimboik is, tele vannak szúrós tüskékkel, mégis túlára-

dó anyai szeretettel tekintenek körbe, és kinyílván alázattal hajtják meg fejüket, így szemlélik a rájuk feltekintő cicakafarkokat.

Vigyázz, mert hamar elmúlik a nyár, és te csak elrohansz a patkócsimtól, hölgyalmától és oroszlánfogoktól sárgálló mezők mellett. S mire észbe kapsz, már az őszi vérfüvek bordó cseppjei, fekete nadálytövek elvirágoztak, csapzott bokrai és a szerény útszéli imolák kísérnek az augusztus végi ökörfálás hajnal ködében. Akkor már csak a szürke aszat fog emlékeztetni a harsány nyári színpompára. Ha pedig nyitott szemmel jártál, s közelről szemlélted Isten gyönyörű teremtett virágvilágát, borongós, szomorú őszi-téli napokon feléd hajol majd egy-egy iglice, gólyaorr vagy néhány útszéli zsálya. Így kitart benned a szusz, míg tavasszal újra nyílnak majd a kankalinok, kosborok és az ilatos földi orgonák.

■ GYÖRI ANDRÁS

Darwinból Visnu

► *A természet IQ-ja* című film díszbemutatójának közönsége az amerikai-magyar koprodukcióban készült alkotással azonos című – feltűnően igényes küllemű – könyvet ajándékba kapta szeptember 18-án az Uránia Nemzeti Filmszínházban. *Hornyánszky Balázs* és *Tasi István* kötetének harmadik magyar kiadása a természet- és dokumentumfilmek stílusjegyeit ötvöző „mozi” világpremierjére jelent meg. A tudomány és a spiritualitás egyik izgalmas határterületével – az állati ösztönök titokzatos eredetével – foglalkozó szerzők az evolúció helyett spirituális magyarázattal szolgálnak...



FOTO: LUMNITZER ÁROS

A biokémikus Hornyánszky Balázs és Tasi István kultúrantropológus, illetve – mint utóbb kiderül – vainsna teológus 2002-ben robbant be először *A természet IQ-ja* című könyvével. Azt túlzás lenne állítani, hogy a magyar köztudatba (nálunk legfeljebb a tudományos sajtóban találkozhattunk – többnyire – kritikával) annál inkább az amerikaiba. Az Egyesült Államokban ugyanis tudományos kategóriában a legjobbnak ítélték a könyv 2009-ben megjelent angol változatát. (Magyarországon 2005-ben jelent meg újra, a harmadik kiadás pedig a „megfilmesített változattal” együtt látott napvilágot.)

Lapozunk először bele a könyvbe. Az evolúciós elmélet háttérét, fogadtatását, utóéletét, az etológiai, antropológiai, filozófiai, teológiai vitákat csekély mértékben ismerő olvasóként örülhetünk, hogy 2012-ben ilyen bátor hangon jelenik meg számunkra is érthető formában a probléma, és dörszölhetjük a tenyerünket, hogy lám, „minden jel arra mutat”, valami magasabb intelligencia munkálkodik itt. Amilyen hatalmas a népszerűség, olyan nagy a bukás lehetősége is egy ilyen vállalkozásban, hisz az egyszerűsítés módszere mindenféle szándék nélkül is gyakran ferdítéshez vezethet.

Keresztény olvasóként mindenesetre léleksimogatót azt olvasni, hogy – az egyébként teológiát végzett – *Darwin* evolúcióelmélete ingatag felépítmény. Mindezt sziporkázó stílusban, sokszor – a természet vagy annak létrehozója (?) humorérzékét sem leplezve – nyelvi játékokkal, illusztratív hasonlatokkal, egy-egy különös „állati” jelenséget bemutatva tárják elénk a szerzők.

Így kerülhet középpontba olyan példa, mint a könnyen dagasztható „farkas farkasnak farkasa” szituáció, azaz a nagy testű ragadozók közötti rangsorvitákban előforduló meghunyászkodás jelenségének vizsgálata. Itt van még az apró, mégis „emberfeletti” teljesítményre képes színes kolibri, a csöpp tisztogató hallal bizzart viszonyt folytató ékszersüger, a színpompás, lenyűgöző eleganciájú páva, a magát vészhelyzetben komikus óriáslúfvá fújó gömbhal... Csupa csodás, különleges, elképesztő példa, csupa csodás fotó. Színek kavalkádja a könyv, még a lapjai is jó szagúak, az olvasó – leginkább az utolsó fejezethez érve – mégis úgy érezheti, itt valami bűzlik.

Rendben van, hogy két lánglelkű kutató – ugyan nem szakterületében – alapos elméleti bevezetés után az állatok viselkedésének tanul-

mányozásába kezd, és esetleges, szubjektív példákat kiragadva örül annak, hogy a tudomány bizonyos kérdésekre nem tud kielégítő választ adni, sokszor csupán – több sebből vérző – hipotéziseket állíthat fel.

A kérdésfeltevés jogos, bár azt mintha elfelejtenék hozzátenni, hogy páran már éltek e joggal jó pár évtizeddel ezelőtt is...

Mindenesetre meglepő, hogy a fentebb említett természeti tarkaságok taglalása után mindenféle átvezetés nélkül (vagy ál-átvezetéssel) tárják elő a szerzők – minden bizonnyal már a téma kidolgozása előtt meglévő – válaszokat: a védikus irodalmak lélek-vándorlással kapcsolatos tanait.

Félreértés ne essék, nincs ebben az előadásmódban semmi erőszakos, sőt többször elmondják: ez csak egy figyelemre méltó, kevésbé ismert világ-magyarázat, melynek segítségével csupán illusztrálni kívánják a nyájas olvasónak, mily sokféle válasz létezhet a darwinizmuson túl, illetve ellenében.

Azért mégiscsak elgondolkodtató, miért nem lehetett ezt a könyv elején leírni. Valamilyen okból – talán a sokat kritizált *véletlen* szöveg közbe? – elmulasztották a szerzők, és ez véleményem szerint súlyos mulasztás. Naiv olvasóként a darwinizmus ördögi köréből üdítő világosság helyett a lelkek örökké való cserélődésének ciklikusságába jutunk. Elmarad a katarzis, elmarad „a válasz”.

Kiállt két lelkes, rendkívül kreatív figura: kérem, megfejtettük az emberiség egyik alapkérdését! Majd kiderül, már rég elköteleződtek egy rendszernek, beleálltak abba, s – bár tagadhatatlanul szimpatikus szeretettel – azon a szemüvegen keresztül vizsgálják a kérdést (és „a teremtményeket”), de ezt mint tényt nem tárják az olvasó elé gondolatmenetük elején, hanem a könyv csúcspontján dobják be érthetetlenül és indokolatlanul. Úgy tűnik, mintha összekevernének nézőpontokat, fogalmakat, ok-okozatot, kérdést-választ, tudományt és vallást.

A film is kitar a tarka lepel mellett: lenyűgöz csodás természeti képeivel, aztán snitt, és jönnek a csakrák meg a sokarcú istenalakok...

Félreértés ne essék, lebilincselően érdekesek a védikus vélekedések, elgondolkodtató, magával ragadó ez a világ, de itt, Kelet-Közép-Európában, egy tudományos forradalmat ígérő könyv megfilmesített változatának premierjén Indiánál és az olajzöld asztrild latin elnevezésénél is távolabbinak tűnnek... Meg aztán, ha az élet s benne a fajok eredetéről minket kérdeznék... ■ KINYIK

HÍREK, HIRDETÉSEK

HIRDETÉS

Fogadóórát minden hónap első hétfőjén tartom. Mindenkit szeretettel várok délután három órától öt óráig a Déli Egyházkerület székházában (1088 Budapest, Puskin u. 12.).

Radosné Lengyel Anna
országosfelügyelő-helyettes,
a Déli Egyházkerület felügyelője



50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékek gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

Referencia: www.harangontes.hu.

Levél cím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

Meghívó KÖT-alkalomra

A Keresztény Ökumenikus Baráti Társaság következő összejövetele október 8-án, hétfőn 18 órakor lesz a Budapest I. kerületi Szilágyi Dezső téri református templomban. Előadó: *Vizi E. Szilveszter* akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia volt elnöke, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat elnöke. Az előadás címe: *Hogyan jutott el az emberi gondolkodás az Isten nélküli világhéjhez?* Minden érdeklődőt szeretettel várunk.

HIRDETÉS

A nyugdíjas lelkescsaládok összejövetelén, október 5-én fél tízkor a Deák téren *D. Szabik Imre* tart előadást *Az ökumené mai helyzete* címmel. Szeretettel várjuk az érdeklődőket.

APRÓHIRDETÉSEK

Tulajdonostól eladó Budapest VI. kerületében csendes, világos, műszakilag is felújított, galériás, hangszigetelt, 2. emeleti, tágas előszobakonyhás, 33 m²-es, összkomfortos, egyszobás lakás. Irányár: 8,9 millió Ft. 30/549-3702.

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. 29 év referenciával. Bede László, 30/943-5089.

Rákoskeresztúron szoba konyha- és fürdőszoba-használattal jutányos áron kiadó. 1/257-9989, 30/203-9820.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (szeptember 30.)

Uram, ne vond meg tőlem irgalmadat, szereteted és hűséged őrizzen szüntelen! Zsolt 40,12 (2Thessz 3,3; Mt 15,21–28; Róm 10,9–17/18; Zsolt 65) A megvonást a legtöbben gyakorta alkalmazzuk büntetőeszközként. Még jó, ha csak a labdát vesszük el rakoncátlan gyermekünkötől, ha az ablak vagy a virágágyás sűrűn látja kárát a focizásnak. Sajnos találunk okot kapcsolatainkban is szeretetünk, gondoskodásunk, beszédünk megvonására. Hajlamosak vagyunk azt feltételezni, hogy Isten is így tesz, ha nincs velünk megelégedve – ezt erősíti igénk is. Pedig megtörténhet, hogy nem az ő megvonásáról, hanem a mi visszautasításunkról volna helyesebb beszélni. Hiszen irgalmának, szeretetének és hűségének megvonása egyenlő lenne a halállal. Minden bizonnyal éppen ez a felismerés tükröződik ebben a kiáltásban.

Hétfő (október 1.)

Íme, most van a kegyelem ideje! Íme, most van az üdvösség napja! 2Kor 6,2 (Zsolt 27,13; Jel 14,4–7/13–16; Jer 37,1–21) Sokszor csak utólag vagyunk okosak. Ezt kellett volna tennem, azt kellett volna mondanom, jobban kellett volna kihasználnom az időmet, meg kellett volna ragadnom az alkalmat... Isten szeretné, ha egészen jelen lennék a mában, a pillanatban, amelyben meg akar ajándékozni a velem való találkozással. A találkozásban pedig a teljességgel. Nem is tehetünk mást, mint imádkozunk nyitottságért, a felismerés és megismerés viláosságáért.

Kedd (október 2.)

Felkent engem az Úr, hogy hirdessem az Úr kegyelmének esztendejét, Istenünk bosszúállása napját. Ézs 61,1–2 (Lk 4,16.21; Mt 18,10–14; Jer 38,1–13) Jézus ezt a részletet olvasta föl Ézsaiás tekercséről a názareti zsinagógában. Ennek alapján tartotta első nyilvános igehirdetését. Ez esetben nemcsak az fontos, hogy mit mondott Jézus, hanem az is nagyon lényeges, hogy mit nem olvasott fel. Nem olvasott és nem beszélt Isten bosszúállásáról. Köztünk létét egyoldalúan és hangsúlyosan a kegyelemmel mentés idejeként hirdette meg. Nem arra kapjuk-e az időnk, hogy szembenézzünk haragvó, bosszúvágyó önmagunkkal, és Isten szeretetében irgalmat nyerjünk, irgalommal éljünk?!

Szerda (október 3.)

Uram, légy kegyelmes hozzám! Gyógyíts meg engem, mert vétkeztem ellened! Zsolt 41,5 (Mk 2,3.5; ApCsel 12,1–11; Jer 38,14–28) Gyógyíts meg engem! – kérjük Urunkat, és elsőként talán fizikai terheinket, testi betegségeinket említjük. Hiszen mindennapi tapasztalatunk az, hogyan korlátoz, akadályoz, próbál meg minket testi gyengeségünk. Ritkábban fordul elő, hogy az istenkapcsolatunk fogyatékosságait, netán hiányát betegségnek tartjuk. Pedig a lelki vákuum, az Istennek való beszélgetés hiánya, a mértékvesztés, félelmeink szintén beteggyógyító tesznek. Ebbe az elhagyatottságba, hiányba lép be Urunk – olykor kérésünk nélkül is – gyógyító szeretetével.

Csütörtök (október 4.)

Pál írja: Én ültettem, Apollós öntözte, de a növekedést az Isten adta. 1Kor 3,6 (1Móz 39,23; ApCsel 27,16–25; Jer 39,1–18) Pál az apostoli munkát, a gyülekezet gondozását, pásztorolását a földművelésből vett képekkel írja le. Hiszen a tanítványra formálódásnak – éppen úgy, mint az ültetésnek – a növekedés, a gyümölcsstermés az értelme. Ebben a folyamatban lehetünk ugyan Istenünk munkatársai, de a döntő csoda, valakinek a hitre jutása, a hitben való növekedése, Krisztus arcára formálódása egyedül Isten műve, az ő ajándéka.

Péntek (október 5.)

Vegyétek tehát tudomásul, hogy a pogányoknak küldetett el Istennek ez az üdvössége. Ők pedig meg is fogják azt hallani. ApCsel 28,28 (Zsolt 98,2; Mt 26,51–54; Jer 40,1–16) Pál apostol Rómába érkezve az evangéliumot kételkedve fogadó, a Jézusról szóló bizonyosságtétel előtt bezárkózó zsidóknak mondta ezeket a mondatokat. Istennek kapcsolatos reménységét fogalmazta meg: az Úr a legnagyobb határátlépő. Ezt tapasztalta meg Ázsiából Európába átvándorló, a zsidó kultúrából a hellenista világba lépve, az Istenért rajongók közösségéből a pogányok felé fordulva. Isten tág ölelésű, kegyelmes szeretete előtt nem akadály, nem korlát sem a földrajzi távolság, sem a más nyelv vagy kultúra. Adjon nekünk is bátorságot korlátaink között Urunk szabad és szabadító örömhíre!

Szombat (október 6.)

Ujjongó hangon mondjátok el, hirdessétek és terjesszétek a föld határáig! Mondjátok: Megváltotta az Úr szolgálóját, Jákóbot! Ézs 48,20 (Kol 1,19–20; Mt 14,22–33; Jer 41,1–18) Jákó, a csaló új nevet kapott Istentől, miután küzdött egymással a Jabbók gázlónál. Az új név, Izrael, új egzisztenciát is jelent. Akiért Isten küzd, azt meg is szabadítja csalásainak batyujától, és az új emberré lesz. Erről a köztünk ma is megtörténő csodáról nem is lehet másként, mint ujjongó örömmel beszélni. Ez reményt adhat a megváltásra, szabadításra vágyakozóknak.

■ CSERHÁTINÉ SZABÓ IZABELLA

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból szeptember 30-ától október 7-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>9.30 / Rádió 17 (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangelikus Rádiómisszió műsora</p> <p>10.25 / M1 <i>Református magazin</i></p> <p>15.05 / Bartók rádió <i>Beszélgések az egyházzenéről</i> Zsidó és keresztény ünnepek</p> <p>20.00 / Duna Tv <i>Székel János: Caligula helytartója</i> A kecskeméti Katona József Színház előadása felvételről</p> <p>20.15 / Duna World <i>„Maradok, másként nem tehetek” – In memoriam Sütő András (magyar dokumentumfilm)</i></p> <p>22.00 / Bartók rádió <i>Az emberi hang dicsérete</i> Benne: Händel: Karmelita vecsernye</p>	<p>9.30 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i></p> <p>12.05 / Bartók rádió <i>Bravissimo!</i> Benne: Mozart: c-moll mise K. 427</p> <p>12.15 / Tv2 <i>Szent Iván napja (magyar filmvígjáték, 2002) (89’)</i></p> <p>13.05 / Kossuth rádió <i>Asszony a fronton</i> Önéletrajzi írása alapján elmondja Polcz Alaine</p> <p>14.00 / Viasat History <i>Egy húsvéti mestermű magánélete</i> Krisztus elfogatása</p> <p>20.00 / Duna World <i>Makám-koncert (koncertfilm)</i></p> <p>23.15 / M1 <i>KorTárs</i> A zene világnapja alkalmából</p>	<p>9.05 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Benne: Haydn: D-dúr (Harmónia) mise</p> <p>10.40 / M2 <i>Mindentudás Egyeteme 2.0 (ismeretterjesztő műsor)</i></p> <p>14.00 / Pax Tv <i>Pálosok (dokumentumfilm)</i></p> <p>14.05 / Kossuth rádió <i>Arcvonások</i> Gál Helga, az első magyar női pohárnok</p> <p>19.05 / Duna Tv <i>Ízörzök (magyar ismeretterjesztő sorozat)</i> Rátka</p> <p>21.35 / Duna Tv <i>Az oberwaldi titok (német–olasz játékfilm, 1980) (125’)</i></p>	<p>9.05 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Benne: Bruckner: 112. zsoltár</p> <p>12.05 / Bartók rádió <i>Budapesti Bach-hét, 2012</i> Baráti Kristóf hegedül a Deák téri evangélikus templomban</p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház félórásja</p> <p>19.41 / Kossuth rádió <i>Iglíce szívem</i> Szvorák Kati és a Téka együttes felvételeiből</p> <p>21.25 / Duna Tv <i>Októberi égbolt (amerikai játékfilm, 1999) (103’)</i></p> <p>23.30 / Duna Tv <i>Koncertek az A38 hajón</i> Mystery Gang</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>11.40 / M1 <i>Útravaló (közlekedésszabványi magazin)</i></p> <p>12.00 / Nemzetiségi adások <i>Déli harangszó a soproni evangélikus templomból</i></p> <p>13.20 / M2 <i>Kincsesvár</i> Halász Judit</p> <p>20.10 / Duna Tv <i>Égető Eszter (magyar tévéfilmsorozat)</i></p> <p>23.00 / Bartók rádió <i>Dzsessz a Márványteremben</i> Berkes Balázs (bőgő) játszik</p> <p>23.35 / M1 <i>Angi jelenti</i> Élet a székelgyföldi kastélyokban</p> <p>23.40 / Duna Tv <i>MűpArt Classic</i> Mozart-est a Művészetek Palotájában</p>	<p>5.20 / M1 <i>Hajnali gondolatok</i></p> <p>9.05 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Benne: d’Astorga: Stabat Mater</p> <p>10.25 / Pax Tv <i>Száműzött magyar irodalom</i> Tormay Cécile</p> <p>14.50 / M2 <i>Fejezetek a magyar vasutak történetéből (ismeretterjesztő sorozat)</i></p> <p>16.00 / Pax Tv <i>Poézis együttes (koncertfilm)</i></p> <p>20.25 / Duna World <i>Csehov nyomában... (magyar dokumentumfilm)</i></p> <p>21.10 / Bartók rádió <i>Az Alpoktól Zoborvidékig</i> Benne: Cantanibus hodie – 14. századi katalán egyházi zene</p>	<p>8.45 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i></p> <p>9.30 / Rádió 17 (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangelikus Rádiómisszió műsora (ismétlés: 23.00)</p> <p>19.35 / Bartók rádió <i>Britten: Háborús requiem</i></p> <p>21.04 / Kossuth rádió <i>Rádiószínház</i> Szabó Magda: Békekötés</p> <p>21.05 / Bartók rádió <i>„Nélküliük” – Emlékezés az aradi vértanúkra</i></p> <p>22.10 / M1 <i>MűpArt</i> A Csik-zenekar koncertje a Művészetek Palotájában</p> <p>23.50 / M1 <i>Mária-nap (magyar történelmi film, 1983) (114’)</i></p>	<p>6.00 / Bartók rádió <i>Muzsikáló reggel</i> Benne: Vasárnapi orgonamuzsika</p> <p>8.00 / Civil Rádió (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangelikus Rádiómisszió műsora (ismétlés: 22.00)</p> <p>11.00 / M1 <i>Evangelikus istentisztelet</i> Közvetítése Győrújfaluból</p> <p>Igéz hirdet: Szemerei János püspök (ismétlés: 12.35 / M2)</p> <p>15.05 / Bartók rádió <i>Jubilante Deo</i> Évszázadok egyházi muzsikája</p> <p>23.55 / M1 <i>MűpArt Classic</i> Orgonasztorik – Zenetörténet alulnézetből</p>

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangelikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • **EvÉlet on-line:** www.evelet.hu, www.evangelikusetlet.hu • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu
Előfizetés: elofizetes@evelet.hu • **Szerkesztőség:** 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).
Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Tördelőszerkesztő:** Károly György Tamás (evelet@kgyt.hu). **Rovatvezetők:** Hafenschner Károly – Régi-új liturgikus sarok (haf@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).
Szerkesztőbizottság: Adámi Mária, Boda Zsuzsa, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Horváth-Hegyí Áron, Kendeh K. Péter, Kiss Miklós, Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).
Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.
Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elszejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba zánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

E V A N G É L I K U S É L E T . É L E D . É L E D ?

